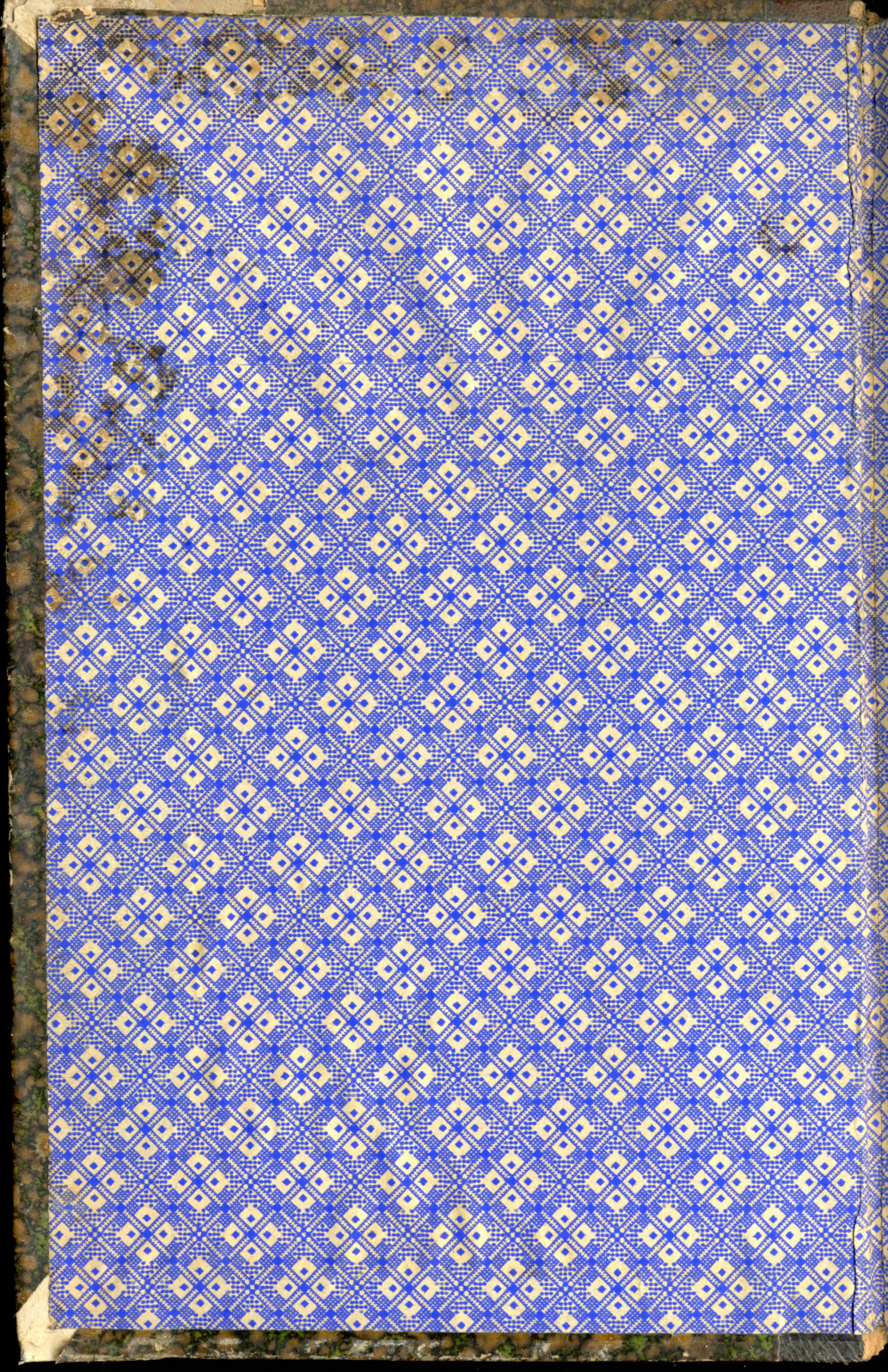
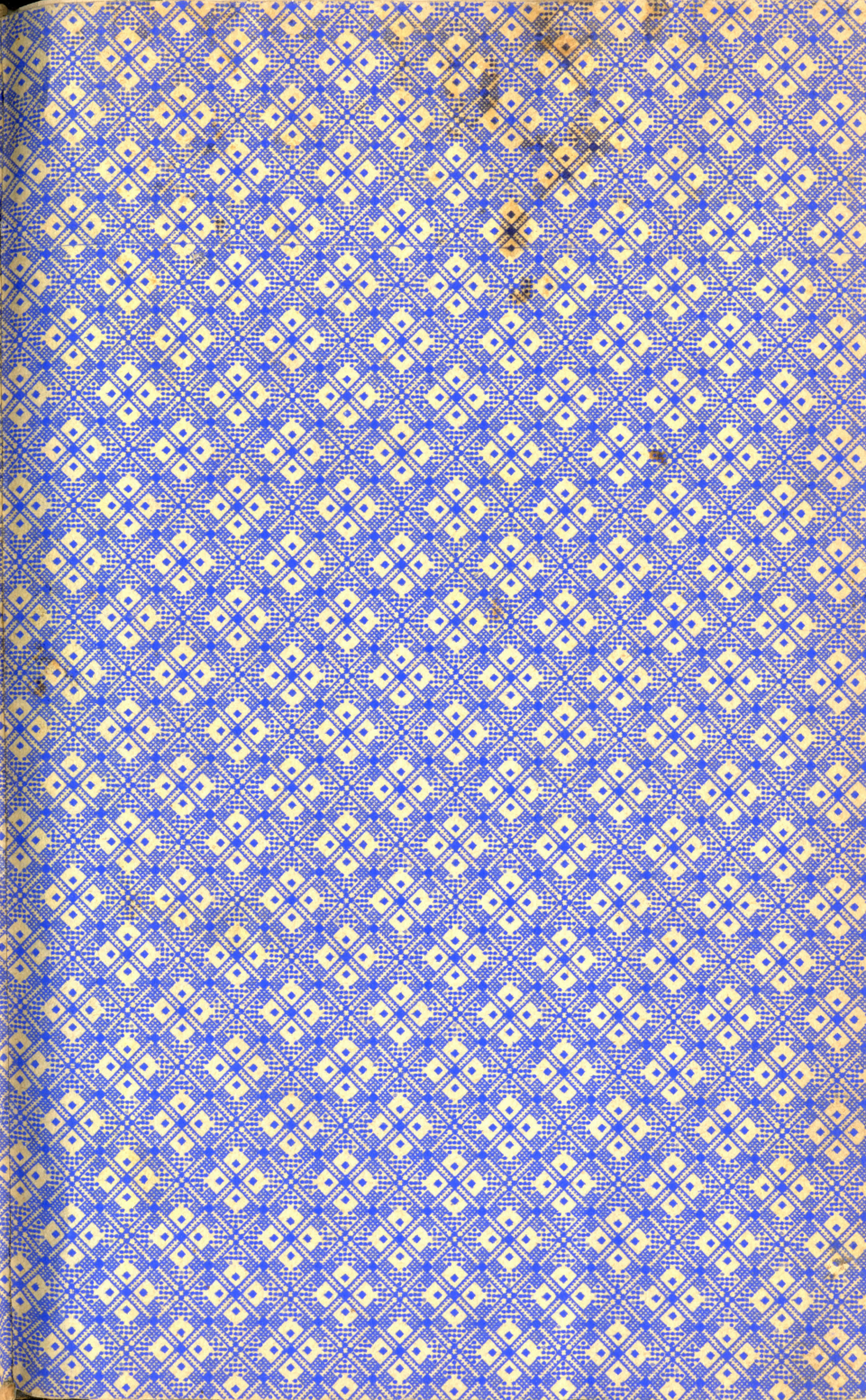


LENDON
LEAVE
DE
LATEN





7 377.01

26 €

LLAVE

DEL

NUEVO MÉTODO

APLICADO AL LATIN

SAINT-DENIS. — IMPRIMERIE CH. LAMBERT, 17, RUE DE PARIS.



LLAVE

DEL

NUEVO MÉTODO

PARA APRENDER

A LEER, ESCRIBIR Y HABLAR

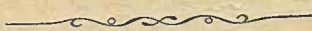
UNA LENGUA EN SEIS MESES

APLICADO AL LATIN

POR

EL D^r H.-G. OLLENDORFF

PROFESOR DE LENGUAS, AUTOR DEL NUEVO MÉTODO DE ALEMÁN ADOPTADO
POR LA UNIVERSIDAD DE FRANCIA, DE DECLINACIÓN ALEMANA DETERMINADA, ETC.



PARIS

EN CASA DEL AUTOR, 28 bis, CALLE DE RICHELIEU



Todos sus derechos reservados.

ÉDITION ORIGINALE POUR L'ESPAGNE

El autor y Editores de esta obra se reservan el derecho de traducirla ó hacerla traducir en todas las lenguas. En virtud de las leyes, decretos y tratados internacionales, ellos perseguirán todas falsificación y traducción hechas en menosprecio de sus derechos.

El depósito legal de este volumen hasido hecho en Paris, en el ministerio de Estado, en el corriente del mes de Agosto de 1871; y todas las formalidades prescritas por los tratados serán observadas en los diferentes Estados con los cuales la Francia tiene concluidas convenciones literarias.

Cada ejemplar va con su número y la firma del autor.

Nº

A handwritten signature in dark ink, reading "Allendorff". The signature is highly stylized, with a large, sweeping flourish that loops around the name and extends to the left. The ink is dark and the paper is aged and slightly discolored.

1.

Habesne salem? — Sane, domine, habeo salem. — Habesne salem tuum? — Habeo salem meum. — Habesne mensam? — Habeo mensam. — Habesne mensam meam? — Habeo mensam tuam. — Habesne saccharum? — Habeo saccharum. — Habesne saccharum tuum? — Habeo saccharum meum. — Habesne chartam? — Habeo chartam. — Habesne chartam meam? — Habeo chartam tuam. — Habesne saponem? — Habeo saponem. — Habesne panem meum? — Sane, domine, habeo panem tuum (1).

2.

Habesne pulchrum pileum? — Sane, domine, habeo pulchrum pileum. — Habesne malum meum pileum? — Habeo malum tuum pileum. — Habesne bonum salem? — Habeo malum salem. — Habesne bonum tuum salem? — Habeo bonum meum salem. — Quem salem habes? — Habeo bonum tuum salem. — Quod saccharum habes? — Habeo bonum meum saccharum. — Habesne bonum meum saccharum? — Habeo bonum tuum saccharum. — Quam mensam habes? — Habeo pulchram mensam. — Habesne pulchram meam mensam? — Habeo pulchram tuam mensam. — Quam chartam habes? — Habeo malam chartam. — Habesne fœdam meam chartam? — Habeo fœdam tuam chartam. — Quem malum pileum habes? — Habeo malum tuum pileum. — Quam tœniam habes? — Habeo pulchram meam tœniam (2).

(1) Puede añadir aquí el alumno, por sí mismo, las preguntas y respuestas siguientes: ¿Tiene V. la cinta? Tengo la cinta. ¿Tiene V. su cinta? Tengo mi cinta? Tiene V. su sombrero? Tengo mi sombrero. ¿Tiene V. mi sal? ¿Tengo su sal de V.? Tiene V. su mesa? Tengo mi mesa. ¿Tiene V. mi azúcar? Tengo su azúcar de V. ¿Tiene V. su papel? Tengo mi papel.

(2) El alumno podrá comparar la declinación de *bonus*, *a*, *un* con la de *dominus*, *mensa*, *bellum*.

3.

Num habes mensam ligneam? — Non habeo eam. — Qualem mensam habes? — Lapidream habeo mensam (1). — Habesne candelabrum meum aureum (2)? — Non habeo (3). — Quale (quod) tibiale habes? — Lineum habeo tibiale. — Habesne meum lineum tibiale? — Non habeo tuum lineum tibiale. — Quam vestem (togam) habes? — Habeo vestem e panno meam (4). — Qualem equum habes? — Ligneum habeo equum. — Num habes calceum meum scorteum? — Non habeo eum. — Habesne plumbeum equum? — Non habeo eum. — Habesne bonum tuum equum ligneum? — Eum non habeo. — Quod lignum habes? — Habeo bonum tuum lignum. — Num habes bonum meum aurum? — Id non habeo. — Quod aurum habes? — Bonum aurum habeo. — Quem lapidem habes? — Pulchrum tuum habeo lapidem. — Quam tæniam habes? — Tuam tæniam auream habeo. — Habesne pulchrum meum canem? — Habeo eum. — Num habes fœdum meum equum? — Eum non habeo.

4.

Num habes scorteam arcam? — Non habeo arcam scorteam.

(1) El adjetivo, en latin, se coloca despues del substantivo para calificarlo; pero, en la respuesta, hallandose conocido ya el substantivo, el adjetivo es la voz principal, y para hacerla resaltar, se enuncia el primero. El verbo está aquí entre los dos, pudiendo casi omitirse el substantivo, y como que se omite á menudo hablando de prisa.

(2) Los pronombres posesivos se colocan generalmente como los adjetivos, despues del substantivo; pero, para hacerlos resaltar, se ponen igualmente delante. *Meum*, como ménos importante, está aquí entre el adjetivo y el substantivo. Si necesario fuese, se pondria el último: *Aureum candelabrum meum*, y daria á entender: que es mio.

(3) Por *non habeo id*; en este caso, el pronombre no se expresa siempre, sobre todo en neutro, á ménos de énfasis, esto es, que se intente atraer la atencion; pero en los principios vale mas expresarlo todo.

(4) O bien: *laneam habeo vestem meam*, de *lana*, æ, f., la lana, *laneus*, a, um, de *lana*.

— Habesne bellam arcam meam? — Non habeo bellam arcam tuam. — Qualem arcam habes? — Ligneam habeo arcam. — Habesne fibulam meam veterem? — Non habeo eam. — Qualem pecuniam habes? — Habeo bonam pecuniam. — Quem caseum habes? — Habeo caseum veterem. — Habesne aliquid? — Habeo aliquid. — Habesne magnum meum canem? — Non habeo eum. — Habesne bonum tuum aurum? — Id habeo. — Quem canem habes? — Sartoris habeo canem. — Habesne magnum vicini canem (1)? — Non habeo eum. — Habesne auream canis tæniam? — Non habeo eam. — Quam vestem habes? — Bonam sartoris habeo vestem. — Habesne bonum boni vicini panem? — Non habeo eum. — Habesne mei sartoris vittam auream (2)? — Habeo eam. — Habesne bonum boni pistoris equum? — Habeo eum. — Habesne formosum meum florem? — Sane, domine, habeo eum. — Num habes magnam militis hastam? — Non habeo eam. — Num boni sartoris habes equum? — Non habeo eum. — Quod candelabrum habes? — Habeo boni mei pistoris candelabrum aureum.

5.

Num habes librum meum? — Non habeo eum. — Qualem librum habes? — Habeo bonum meum librum. — Num quid habes fœdi? — Nihil habeo fœdi. — Habeo aliquid formosi. — Quam mensam habes? — Pistoris habeo (mensam). — Utrum habes pistoris an vicini canem? — Vicini habeo (canem). — Quid habes? — Nihil habeo. — Utrum habes saccharum, bonumne an malum (3)? — Bonum habeo. — Utrum vicini bonum an malum habes equum? — Bonum habeo. — Habesne aureum an argenteum candelabrum? — Ligneum habeo candelabrum. — Utrum vicini mei an sartoris mei habes chartam? — Sartoris tui habeo (chartam). — Tuumne an custodis habes equum? — Custodis habeo (equum). — Quem exercitum habes? — Magnum magni mei regis habeo exercitum.

(1) El genitivo se pone á menudo, como el adjetivo, ante la palabra que califica. Es una particularidad del latin de enunciar en general la voz determinante ántes de la determinada. La cuestion siguiente ofrece una gradacion muy sensible; *canis* no determina sino *tæniam*; *auream* determina *canis tæniam*.

(2) Las construcciones que notamos son mas bien las costumbres del lenguaje que reglas; á menudo el oido las desconoce. Hay, empero, dos modos de hacer resaltar una diction, es colocandola la primera ó la última, y en este caso *auream* se halla al fin.

(3) *Utrum*, acusativo neutro de *uter*, *utra*, *utrum*, el cua

Meumne an tuum habes pannum? — Nec meum nec tuum habeo. — Tuumne an sartoris panem habes? — Nec meum nec sartoris habeo panem. — Meumne an tuum baculum habes? — Meum habeo. — Utrum calceum habes, sutorisne an mercatoris? — Nec sutoris nec mercatoris habeo calceum. — Num fratris mei vestem habes? — Non habeo eam. — Quam chartam habes? — Amici tui chartam habeo. — Meumne an amici mei habes canem? — Amici tui habeo canem. — Num habes meum an fratris mei tibiale lineum? — Nec tuum habeo nec fratris tui (tibiale lineum). — Utrum mei boni pistoris an mei amici habes bonum panem? — Nec tui boni pistoris nec tui amici bonum panem habeo. — Quem panem habes? — Meum (habeo). — Quam vittam habes? — Tuam habeo. — Bonumne an malum caseum habes? — Nec bonum nec malum habeo. — Numquid habes (Habesne aliquid)? — Nihil habeo. — Utrum habes canem meum formosumne an fœdum? — Nec formosum tuum nec fœdum tuum habeo canem. — Num habes amici mei baculum? — Non habeo eum. — Virine an mulieris habes gregem? — Nec viri nec mulieris habeo gregem; meum habeo. — Bonumne an malum salem habes? — Nec bonum nec malum habeo. — Meumne an hominis equum habes? — Nec tuum nec hominis equum habeo. — Quid habes? — Nihil pulchri habeo. — Num fessus es? — Non sum fessus (1).

Habesne pistoris an amici tui canem? — Nec pistoris nec amici mei canem habeo. — Habeone obturamentum? — Non habes (*id*). — Num habeo lignum fabri tignarii? — Non habes (*id*). — Habeone bonum Galli pluviale? — Habes (*id*). — Fa-

de los dos, se emplea así en el neutro, aun con nombres femeninos. Pero cuando se hace concordar con el sustantivo, debe echarse mano de *ne* despues de la primera alternativa, y de *an* ante la segunda. Es de absoluta necesidad con un verbo solo: *Utrum habesne an non habes?* ¿Lo tienes ó no lo tienes?

(1) No olvidará el alumno de declinar los nombres nuevos, al paso que se presenten en las lecciones; es el medio de aprender la declinacion sin trabajo. Puede ir añadiendo frases á las de su tema, aquí por ejemplo: ¿Es tuyo ó mio este sombrero? ¿Es del hombre ó de la mujer este perro? No es el del hombre ni el de la mujer, es el mío. ¿Es ese el libro de tu padre? ¿Es esa la cinta de mi madre? ¿Es el rebaño de su viejo vecino de V.? etc.

brine tignarii clavum ferreum an tuum habeo? — Meum habes. — Nec meum nec fabri tignarii clavum ferreum habes. — Quem stylum habeo? — Galli habes stylum. — Tuumne an sartoris habeo digitale? — Nec meum nec sartoris habes digitale. — Quod pluviale habeo? — Habes bonum pluviale meum. — Habeone bonum Galli mel? — Non habes. — Quam hastam habeo? — Boni mei vicini hastam habes. — Meumne an pueri mei habes cafæum? — Boni tui pueri habeo cafæum. — Utrum meum an tuum habes obturamentum? — Nec tuum nec meum habeo. — Quid habes? — Bonum boni mei fratris habeo stylum. — Nec bonum cafæum habes nec bonum saccharum. — Quid habeo? — Nihil habes. — Habesne tuum an piscatoris rete? — Meum habeo bonum rete. — Utrum boni militis hastam an nautæ ferrum habes? — Boni militis hastam habeo.

8.

Habetne miles gladium meum? — Habet gladium tuum. — Habetne amicus pileum meum? — Habet (eum). — Non habet (eum). — Quis habet ovem meam? — Amicus tuus habet (eam). — Quis habet magnum saccum meum? — Pistor habet eum. — Habetne adolescens librum meum? — Non habet eum. — Quid habet? — Nihil habet. — Malleumne an clavum habet? — Nec malleum nec clavum habet. — Habetne pluviale meum an baculum meum? — Nec pluviale tuum nec baculum tuum habet. — Meumne cafæum an saccharum habet? — Nec cafæum nec saccharum tuum habet; mel tuum habet (1). — Fratrisme mei an Galli arcam habet? — Nec fratris tui, nec Galli, boni pueri arcam habet. — Quam navem habet? — Bonam navem meam habet. — Ovemne an vervecem habet? — Vervecem habet.

9.

Habetne juvenis meum an pictoris cultrum? — Nec tuum nec pictoris cultrum habet. — Quis habet pulchrum fratris mei canem? — Amicus tuus eum habet. — Quid habet amicus meus (2)? — Bonum pistoris habet panem. — Bonam boni

(1) Los pronombres posesivos en latin, en el estilo literario, se omiten á menudo, cuando no hay duda y que la imaginacion los suple; tampoco se repiten á ménos que sea de absoluta necesidad para la claridad; pero, en lenguaje familiar, estas omisiones no tienen cabida, por eso, pues, deben siempre expresarse.

(2) En el lenguaje familiar y en los movimientos vivos de la elocuencia, se dice tambien : *Amicus tuus quid habet?* No

vicini habet gallinam. — Quid habes? — Nihil habeo. — Meumne an tuum habes saccum? — Amici tui saccum habeo. — Tuumne bonum cultrum habeo? — Eum habes. — Eum non habes. — Eumne adolescens habet? — Non habet eum. — Quid habet? — Aliquid habet boni. — Nihil habet mali. — Numquid habet? — Nihil habet. — Quis homo librum habet meum? — Magnus eum homo habet. — Quis homo equum meum habet? — Amicus tuus habet eum. — Tuum bonum caseum habet. — Habetne eum? — Sane, domine, habet. — Mulierne anserem habet? — Non habet eum. — Quis habet magnum meum gladium? — Eum regis frater habet. — Quem exercitum dux habet? — Pulchrum magni regis habet exercitum.

10.

Rusticine an coqui habes bovem? — Nec rustici nec coqui habeo bovem. — Habetne rusticus oryzam suam? — Habet eam. — Habesne eam? — Eam non habeo. — Num puer ejus habet servi scopas? — Habet eas. — Quis habet pueri stylum? — Nemo habet eum. — Frater tuus meumne an pictoris baculum habet? — Nec tuum nec pictoris, suum habet baculum. — Bonamne an malam pecuniam habet? — Nec bonam nec malam habet (pecuniam). — Ligneumne an plumbeum equum habet? — Nec ligneum nec plumbeum habet equum. — Quid boni habet? — Bonum meum mel habet. — Vicini mei puer librumne meum habet? — Non habet eum. — Quem librum habet? — Suum habet pulchrum librum. — Meumne an suum habet librum? — Suum habet. — Quis habet fibulam meam auream? — Nemo habet eam. — Numquis habet lineum tibiale meum (1)? — Id nemo habet. — Numquis habet boni rustici nostri bovine? — Ejus bovine nemo (habet), sed ejus ovile aliquis habet (2).

hay mucha construccion obligatoria en latin. *Amicus tuus* enunciado el primero llama la atencion sobre el sujeto de que se trata, y lo principal de la cuestion, *quid habet*, termina la frase y fija el entendimiento.

(1) *Num quis*, por *num aliquis*, es que alguien. *Aliquis, aliqua, aliquid* y *aliquod*. (Método, 5^a lec. Obser. A.)

(2) En el estilo escrito no se repetiria *habet*. *Bovine, ovile*, por *bovine stabulum, ovile stabulum*, son neutros de adjetivos tomados substantivamente. En el uso, llegóse á omitir completamente el sustantivo. *Bovilis, e, ovilis, e*, adjetivos con dos terminaciones y derivados de los substantivos *bos* y *ovis*. La terminacion *ilis*, unida á la radical de la voz primitiva, significa : *que pertenece* ó tiene, bajo todo respecto cualquiera, á ó de este primitivo.

Quam navem habet mercator? — Suam habet. — Quem equum habet amicus meus? — Meum habet. — Habetne suum canem? — Non habet eum. — Quis habet ejus canem? — Nemo habet eum. — Quis habet pluviale mei fratris? — Quidam habet eum. — Quas scopas habet servus (1)? — Suas habet. — Numquis pecuniam meam habet? — Nemo habet eam. — Numquis habet clavum? — Nemo habet clavum. — Numquis est fessus? — Nemo est fessus. — Quis habet malleum meum? — Nemo habet eum. — Habeone pileum ejus? — Non habes eum. — Habeone bovem boni fratris ejus? — Non habes eum. — Quam gallinam habeo? — Suam (*ou* ejus) habes gallinam. (*Méthode*, p. 45, *Rem. C.*) — Numquis habet mensam meam? — Nemo habet eam. — Quid habet elephantus? — Pulchrum habet ebur suum.

Quod fenum habet peregrinus? — Rustici habet fenum. — Hic nauta meumne speculum habet? — Id non habet. — Habesne hanc an illam candelam? — Hanc habeo. — Habesne mei horti an tui fenum? — Nec tui nec mei horti (habeo fenum), sed peregrini habeo fenum. — Quam manicam habes? — Ejus habeo manicam. — Quam sellam habet peregrinus? — Suam habet. — Quis habet bonam meam candelam? — Hic homo habet eam. — Quis habet illud speculum? — Hic peregrinus (id) habet. — Quid habet servus tuus? — Arborem hujus horti habet. — Habetne illius hominis librum? — Non illius hominis sed hujus pueri habet librum (2). — Quem bovem habet hic rusticus? — Tui vicini habet bovem. — Tuamne habeo an ejus epistolam? — Nec meam nec suam, sed amici tui habes epistolam. — Habesne hujus equi fenum? — Non fenum (ejus), sed ferream ejus soleam habeo. — Meamne an tuam schedulam habet frater tuus? — Nautæ habet schedulam. — Hic pe-

(1) *Quos, quas, quæ* es el acusativo del plural del pronombre interrogativo que toma sus casos del pronombre relativo. El alumno conoce ya la 1ª forma de declinacion que es la de los pronombres posesivos y de los adjetivos con tres terminaciones; si emplea adjetivos con una ó dos terminaciones, ya sabe él que se declinan como los substantivos de la 2ª forma.

(2) En la regla, la negacion *non* debe preceder en latin la diction sobre la cual se apoya. En virtud de la oposicion, ella se apoya aquí sobre los primeros genitivos,

regrinus meamne an suam manicam habet? — Nec tuam nec suam, sed amici sui habet manicam. — Utrum bonum an malum habeo cultrum? — Nec bonum nec malum, sed fœdum habes. — Quid habeo? — Nihil boni, sed aliquid mali habes. — Quis habet meum asinum? — Rusticus habet eum. — Quid habet pictor? — Artem suam habet. — Suamne an canis carnem leo habet? — Suam habet. — Suumne an meum hortum rusticus habet? — Suum habet.

13.

Habesne hortum, quem habeo? — Non habeo eum, quem habes. — Quod speculum habes? — Id habeo, quod frater tuus habet. — Habetne librum, quem amicus tuus habet (1)? — Non habet eum, quem amicus meus habet. — Quam candelam habet? — Sui vicini habet candelam. — Eam habet, quam ego habeo. — Arboremne hanc an illam habet (2)? — Neque hanc neque illam habet, sed eam habet, quam ego habeo. — Quem asinum habet homo? — Eum habet, quem puer suus habet. — Tuamne an meam sellam peregrinus habet? — Nec tuam nec meam habet, sed bonam amici sui sellam habet. — Habesne manicam quam ego habeo, an eam, quam sartor meus habet? — Neque eam, quam tu habes, neque eam, quam sartor tuus habet, sed meam habeo. — Meumne pulchrum calceum an pueri sui sutor tuus habet? — Nec tuum nec pueri sui, sed boni peregrini calceum habet. — Quam domum habet pistor? — Nec tuam nec meam, sed boni fratris sui domum habet. — Quam rhedam habeo : meamne an rustici? — Nec tuam nec rustici, eam habes, quam ego habeo. — Habesne pulchrum meum currum? — Non ego habeo (eum), sed Gallus habet eum. — Quid habet Gallus? —

(1) Bien que, en el estilo escrito y aun en la conversacion, se evite, lo mas ordinariamente posible, la repeticion del mismo verbo, hará bien el alumno en repetirlo, aun cuando, en los dos miembros de frases, se encuentre este verbo en la misma persona. El caso es de ejercitarse en los principios, y para ello vale mas expresar las frases sin omitir nada; con el uso y la lectura se aprenderá á hacer luego las omisiones que convengan.

(2) Los pronombres determinativos y demostrativos preceden, por lo regular, el sustantivo; pero luego que se desea hacerlos resaltar, esto es, llamar la atencion á ellos, se pondrán despues. Si el sustantivo va acompañado de un adjetivo, se colocan en general entre los dos, sea cual fuere el lugar que uno ú otro ocupa relativamente : *pulchram hanc mensam, mensam hanc pulchram.*

Nihil habet. — Quid habet sutor? — Aliquid habet pulchri. — Quid habet pulchri? — Pulchrum calceum suum habet. — Habesne mei asini fenum an tuum? — Id habeo, quod frater meus habet. — Eumdemne habet equum amicus tuus, quem frater meus (habet)? — Equum non eundem habet, sed eandem vestem. — Habetne pluviale meum? — Non habet (id). — Quid habet apis? — Aliquid boni habet. — Quid habet boni? — Bonum mel habet suum. — Quid habet arbor? — Radicem habet suam. — Habetne mercator noster bonam mercem suam? — Habet eam. — Quid habet bos? — Cornu habet suum.

14.

Habesne mensas? — Sane habeo, domine, mensas. — Habesne meas mensas? — Non habeo tuas mensas, domine. — Habeone fibulas tuas? — Habes fibulas meas. — Habeone pulchras tuas domus? — Habes pulchras meas domus. — Habetne sartor fibulas? — Non fibulas, sed fila habet. — Habetne sartor tuus bonas meas fibulas? — Sartor meus habet bonas tuas fibulas aureas. — Quid habet puer? — Fila habet aurea. — Meane argentea an aurea fila is habet? — Nec argentea nec aurea tua fila is habet. — Pulchrasne domus an bonas schedulas Gallus habet? — Nec pulchras domus nec bonas schedulas habet. — Quid habet? — Bonos amicos suos habet. — Hic homo meane habet pulchra pluvialia? — Pulchra pluvialia tua non habet; sed bonas tuas habet vestes. — Numquis bonas meas epistolas habet? — Nemo habet bonas tuas epistolas. — Sartoris filius meosne bonos cultros an bona mea digitalia habet? — Nec bonos tuos cultros, nec bona tua digitalia habet, sed fœdas vestes habet magnorum peregrini puerorum. — Habeone bonas amici tui tœnias? — Non habes bonas amici mei tœnias, sed pulchram vicini mei habes rhedam. — Amicus tuus bellosne sutoris baculos habet an formosos boni mei sartoris canes? — Amicus meus habet pulchros boni sutoris mei libros, sed nec bellos habet sutoris baculos, nec formosos boni sartoris tui canes (1).

(1) Preciso es que los alumnos empiecen aquí á percibirse que la forma general de la declinacion latina es asaz constante, y por poco que sea el deseo de conocer, y su facilidad natural les haya hecho aventajar las lecciones, deben manejarla fácilmente. Presentase aquí la ocasion de estudiar particularmente el plural de los nombres: la observacion que se encuentra en la leccion exige una atencion particular. Si los hechos que ella justifica les son ya familiares, pueden pasar mas léjos y examinar las excepciones que en particular conciernen á

Utrum hos an illos habes equos? — Non hos sed illos habeo. — Gallorumne an Britannorum habes vestes? — Non Gallorum, sed Britannorum habeo vestes. — Arabumne an Hispanorum habes formosas oves? — Neque Arabum neque Hispanorum, sed mei fratris habeo formosas oves. — Hispanorumne an Italarum habet pulchros asinos frater tuus? — Neque Hispanorum neque Italarum habet asinos; pulchros Gallorum asinos habet. — Quosnam boves habet frater tuus? — Germanorum habet boves. — Amicus tuus measne an Germanorum magnas litteras habet? — Neque has neque illas habet. — Quasnam habet litteras? — Parvas habet, quas tu litteras habes. — Utrum has an illas habeo domus? — Neque has neque illas habes. — Quasnam habeo domus? — Britannorum habes domus. — Numquis aureas magni sartoris fibulas habet? — Nemo sartoris aureas habet fibulas, sed quidam habet amici tui fibulas aureas (Sartoris nemo, sed amici tui quidam habet fibulas aureas).

Utrum pueri mei an peregrinorum habeo schedulas? — Nec peregrinorum nec pueri tui, sed magnorum Arabum habes schedulas. — Num Arabs pulchrum meum equum habet? — Non habet eum. — Quemnam equum habet? — Suum habet. — Meamne gallinam an ovem vicinus tuus habet? — Nec gallinam neque ovem vicinus meus habet tuam. — Quid habet? — Nihil habet boni. — Nihil ne habes pulchri? — Nihil pulchri habeo. — Num es fessus? — Non sum fessus. — Quam oryzam habet amicus tuus? — Sui mercatoris habet oryzam. — Quodnam saccharum habet? — Id habet, quod ego habeo. — Tuine an mei mercatoris bonum habet cafeum? — Nec mei nec tui mercatoris bonum habet cafeum, suum habet. — Quasnam naves habet Gallus? — Britannorum habet naves. — Quas domos habet Hispanus? — Easdem habet quas tu habes. — Isne habet bonos meos cultros? — Habet bonos tuos cultros. — Isne

los casos, para servirse de ellas al declinar los ejemplos con adjetivos. Debe tenerse cuidado de declinar adjetivos de la 1ª forma con substantivos de la 2ª, y reciprocamente adjetivos de la 2ª con substantivos de la 1ª. Util es sobre todo el declinar con adjetivos de la 1ª forma los nombres cuyo género, en latin, no es el mismo que en castellano. Bueno es tambien de declinar á la vez con pronombres y adjetivos, sobre todo con los pronombres demostrativos, colocando el pronombre al medio para acostumbrarse á este uso, si ya no es invariable, al ménos muy frecuente.

habet linea tibialia, quæ ego habeo? — Non eadem, quæ tu habes, sed sui fratris habet tibialia. — Num Britanni pulchras Hispanorum arces habent? — Pulchras Hispanorum arces non habent, sed magnas Italorum habent civitates

17.

Habesne bonos meos pectines? — Habeo eos. — Habesne bonos Britannorum equos? — Non habeo eos. — Quasnam scopas habes? — Peregrinorum habeo scopas. — Measne an meorum amicorum habes vestes? — Nec tuas nec amicorum tuorum habeo vestes. — Measne an suas habes? — Suas habeo. — Num Italus bonos habet caseos, quos tu habes? — Non eos habet quos ego habeo, sed eos, quos tu habes. — Habetne puer tuus meos bonos stylos? — Habet eos. — Habetne is tignarii fabri clavos? — Non habet eos. — Quid habet? — Suos habet ferreos clavos. — Numquis habet sartorum digitalia? — Nemo habet ea. — Quis habet Hispanorum naves? — Britanni habent eas. — Utrum has an illas Britanni habent naves? — Britanni habent suas naves. — Fratres tui meosne an suos cultros habent? — Nec tuos nec suos cultros habent fratres mei. — Egone habeo tuas an coquorum tuorum gallinas? — Nec meas habes nec coquorum meorum gallinas. — Quasnam gallinas habeo? — Boni rustici habes gallinas. — Quis habet meos boves? — Servi tui habent eos. — Eosne Germani habent? — Non habent eos Germani; sed Arabes habent eos. — Quis habet ligneam meam mensam? — Pueri tui habent eam. — Quis habet bonum meum panem? — Amici tui habent eum.

18.

Habesne saccharum (1)? — Habeo. — Habesne bonum caféum? — Habeo. — Habesne salem? — Habeo. — Habesne bonum salem? — Habeo. — Suntne mihi calcei? — Sunt tibi. — Suntne mihi belli canes? — Sunt tibi. — Estne homini bonum mel? — Est ei. — Quid habet homo? — Panem habet bonum. — Quid habet sutor? — Sunt ei formosi calcei. — Suntne tibialia nautæ? — Sunt ei. — Suntne amico tuo

(1) No hay artículos en latín, y el empleo del artículo definido ó indefinido es indiferente á menudo, el sentido ó las circunstancias lo hacen inútil; pero cuando es necesario, los Latinos lo suplen por medio, ora de un pronombre, ora de una particula, como se verá mas adelante. Aquí *saccharum* significa igualmente *el azúcar* que *azúcar*; en tal caso, sería mejor, tambien, servirse del verbo *ser*, *estar*, *esse*, que no deja duda alguna.

boni styli? — Sunt ei. — Estne tibi bonum an malum ca-
fæum? — Bonum mihi est. — Utrum tibi est bonumne an ma-
lum lignum? — Bonum mihi est. — Miline sunt boni an
mali boves? — Tibi sunt mali boves. — Fratrine tuo est bo-
nus caseus an malus? — Nec bonus nec malus ei caseus est. —
Quid ei est boni? — Amici boni ei sunt. — Cuinam est pan-
nus (1)? — Vicino meo est pannus. — Cuinam est pecunia? —
Gallis est pecunia. — Cuinam est aurum? — Britannis est au-
rum. — Cuinam sunt equi boni? — Germanis sunt. — Cui-
nam est bonum fenum? — Huic asino est. — Cuinam est bo-
nus panis? — Hispano illi est. — Cuinam sunt boni libri? —
His Gallis sunt boni libri. — Cuinam sunt bonæ naves? —
Britannis illis sunt. — Num cuipiam (2) est vinum? — Nemo
vinum habet. — Suntne Italo pulchri an turpes equi? — Turpes
ei sunt. — Tibine sunt mensæ ligneæ an saxeæ? — Nec ligneæ
nec saxeæ mihi sunt. — Habetne puer tuus pulchros pueri
mei libros? — Non pueri tui, sed suos habet libros. — Illine
sunt bonæ linea tibialia? — Sunt illi. — Quid Arabi est? —
Nihil ei est. — Habetne puer tuus bonos tignariorum fabro-
rum malleos? — Non habet eos, domine. — Num puerulo
illi saccharum est? — Non est. — Num sunt fratri amici tui
boni pectines? — Non amici mei fratri, sed mihi sunt. —
Cuinam sunt bonæ ligneæ sellæ? — Nemini sunt. — Habentne
regiarum arcium custodes hastas suas? — Non sunt eis hastæ,
sed boni gladii. — Suntne boni duces exercitibus? — Sunt
eis. — Suntne his rusticis pulchri flores? — Non sunt eis. —
Quid habent boves? — Sunt eis cornua magna.

19.

Habetne bonam pecuniam Americanus? — Habet. — Ha-
bentne bonum caseum Batavi? — Sane, domine, Batavi ha-

(1) *Cuinam est pannus?* no puede significar en latin : de quien es el paño; se diria *cujusnam est pannus?* Es el genitivo que expresa propiedad con el verbo ser, *esse*; vese por otra parte que es el artículo definido que acompaña el sustantivo. Vease la nota 6, 37ª leccion del *Método*.

(2) *Quispian* es un sinónimo de *aliquis*. La particula *pian* (por ventura) se une al pronombre interrogativo ó relativo como la particula *nam* (*Método*, 13ª leccion, *Obser*); ella añade al pronombre la idea de existencia puesta en cuestion, como *nam* le añade la idea de consecuencia; *ali*, la de *alius*, otro; *quam*, la de existencia positiva. Estos afijos y prefijos no hacen mas que determinar, en sentido mas ó ménos vago, la significacion, enteramente indefinida, que de sí tiene el pronombre. *Saxeus*, *a*, *um* de *saxum*, *i*, *n*. piedra, roca.

bent. — Nonne habet caseum Russus? — Non habet. — Sumne tibi bona tibialia? — Sunt mihi. — Tibine est mel bonum an malum? — Bonum mihi est. — Estne tibi bonum cafeum? — Non est mihi. — Malumne tibi est cafeum? — Mihi est. — Habetne bonum vinum Hibernus? — Non habet. — Habetne bonam aquam? — Habet. — Habetne bonum salem Scotus? — Non habet. — Quid habet Batavus? — Habet bonas naves. — Egone panem habeo? — Tu non habes. — Mihine sunt boni amici? — Non sunt tibi. — Cuinam sunt boni amici? — Gallo sunt. — Vestesne an scopas puer tuus habet? — Bonas habet scopas, sed non habet vestes. — Num cuiquam est fenum? — Cuidam est fenum. — Cuinam (est fenum)? — Servo meo (est). — Panemne hic homo habet? — Non habet. — Quis habet bonos calceos? — Bonus sutor meus habet. — Russorumne an Batavorum habes bonos pileos? — Nec Russorum nec Batavorum habeo pileos, Hibernorum habeo (1). — Quosnam saccos habet amicus tuus? — Mercatorum habet bonos saccos.

20.

Estne tibi bonus servus? — Est mihi. — Estne tuo petasorum opifici pulchra domus? — Ei duæ sunt. — Mihine est formosa vitta aurea? — Tibi est. — Quid habet faber lignarius? — Pulchras mensas habet. — Estne ei pulchra mensa rotunda? — Ei est. — Habetne pistor magnum speculum? — Habet. — Habetne Scotus amicos, quos ego habeo? — Non eosdem (habet), quos tu (habes), sed bonos habet amicos. — Isne habet bonos tuos libros? — Habet eos. — Egone habeo bonos eorum malleos? — Non eos habes, sed bonos clavos tuos habes ferreos. — Num hic petasorum opifex bonum meum pileum habet? — Non tuum, sed suum habet. — Egone meos habeo bonos calceos? — Non tuos tu, sed ejus calceos habes. — Meos quis habet? — Quidam habet eos. — Num quis binas litteras habet? — Frater vicini mei trinas habet. — Suntne coquo tuo duæ oves? — Quatuor ei sunt. — Eine gallinæ sex bonæ sunt? — Tres ei bonæ et septem malæ sunt. — Habetne bonum vinum mercator? — Habet. — Sartorine sunt bonæ vestes? — Nullæ ei sunt. — Estne pistori panis bonus? — Est ei. — Quid habet faber tignarius? — Boni clavi sunt ei. — Quid habet mer-

(1) Para expresar oposicion en latin, no es casi posible dejar de repetir el verbo; y para evitar la repeticion, los Latinos ponen de ordinario *sed* (ó toda otra particula adversativa) entre los dos miembros de frase : *nec Russorum nec Batavorum, sed Hibernorum habeo pileos.*

cator tuus? — Boni styli sunt ei, bonum cafæum, bonum mel, et bona caro. — Cuinam est bonum ferrum? — Bonus amicus meus habet bonum ferrum. — Estne fessus? — Non est fessus. — Num puer tuus habet nostrorum amicorum calices? — Non habet nostrorum amicorum, sed magnorum suorum mercatorum calices. — Habetne ligneam meam sellam? — Non tuam, sed pueri sui habet sellam. — Utrum suas an meas falces rusticus habet? — Nec suas, nec tuas, sed boni vicini sui habet falces.

21.

Quot amicos habes? — Duos bonos habeo amicos. — Tibine sunt bonæ arcæ octo? — Novem mihi sunt. — Tuus amicus habetne scopas bonas denas? — Trinas tantum habet. — Duasne habet bonas naves? — Unam tantum habet. — Quot malleos habet faber tignarius? — Quatuor tantum habet. — Quot calceos habet sutor? — Decem habet. — Num juveni sunt decem boni libri? — Quinque tantum ei sunt. — Num pictori sunt septem bona pluvialia? — Non septem ei sunt, unum habet. — Quot mihi sunt obturamenta? — Tria tantum tibi sunt. — Num vicinus noster habet bonum nostrum panem? — Non nostrum, sed fratris sui panem habet. — Estne equo nostro fenum? — Ei est fenum. — Habetne bonas fibulas amicus sartoris nostri? — Habet. — Num ei sunt fibulæ aureæ? — Non aureæ, sed argenteæ sunt ei fibulæ. — Quot boves habet frater noster? — Nullos habet boves. — Quot vestes habet nostrorum vicinorum juvenis? — Juvenis vicinorum nostrorum unam tantum bonam habet vestem, sed tuorum amicorum juvenis tres habet (vestes). — Isne habet bonos verveces nostros? — Habet eos. — Egone suos habeo? — Non suos, sed nostros habes. — Quot boni mihi sunt verveces? — Novem tibi sunt.

22.

Quis habet candelabra nostra argentea? — Nostri mercatoris puer habet ea. — Isne magnas nostras aves habet? — Non nostras, sed magni Hiberni magnas aves habet. — Suntne Italo magni oculi? — Sunt ei magni oculi magnique pedes. — Cuinam sunt magna linea tibialia? — Hispano sunt. — Isne caseum habet? — Non habet. — Eine est frumentum? — Est ei. — Quale frumentum ei est? — Bonum ei est frumentum. — Qualem oryzam habet coquus noster? — Bonam habet oryzam. — Quales styli sunt mercatori nostro? — Boni styli sunt ei. — Num pistori est nostro bonus panis? — Est ei bonus panis bonumque vinum.

Quis habet ferreos cultros nostros? — Scotus habet eos. — Isne habet eos? — Habet eos. — Quales tibi sunt amici? — Boni amici sunt mihi. — Habetne is bonas aviculas et bonas oviculas? — Neque aves habet neque oves. — Quid habet Italus? — Nihil ei est. — Numquid est pulchri puero sartoris nostri? — Nihil ei pulchri, sed fœdi aliquid est. — Quid ei est fœdi? — Canis ei est turpis. — Num equus ei turpis est? — Nullus ei est equus. — Quid est amico juveni nostro? — Nihil est ei. — Liberne ei bonus est? — Est. — Bonusne sal ei est? — Non est. — Quot legiones habet hic exercitus? — Decem habet legiones. — Quot capita sunt isti clavo? — Unum tantum ei est (caput). — Quot calcaria habet eques? — Duo habet. — Quotenas habent togas milites? — Equites quinas habent, ternas pedites. — Rustici et pastores quotenos fustes habent? — Senos rustici habent, pastores denos. — Pater meus materque mea, quotenos habent cultros? — Duodenos habent. — Quotenas tu et amici tui habetis sellas? — Tres ego habeo, et amici mei binas habent. — Quoteni sunt equitibus equi? — Bini, suus et civitatis equus (*ou* proprius eorum et publicus equus). — Quotenos habet homines legio romana? — Quaterna millia hominum habet legio romana. — Quotenas legiones habet exercitus? — Binas legiones exercitus habet. — Quemnam habes magnum cultrum? — Matris meæ habeo magnum cultrum. — Estne matris tuæ hic culter an patris tui? — Matris est meæ culter (1). — Quinam hic est lapis? — Horti nostri lapis est. — Rusticone sunt greges? — Verveces ei sunt. — Nonne idem habet apes? — Habet. — Suæne hæc sunt apes? — Non suæ hæc sunt, sed meæ. — Estne tibi obturamentum? — Nullum est mihi. — Habentne piscatores retia? — Habent retia. — Quotena habent? — Quaterna habent. — Vicinusne tuus piscator quatuor habet? — Tria tantum habet. — Habesne eandem vestes, quas frater tuus habet? — Duas tantum habeo, frater autem meus novem habet. —

(1) Cuando se habla de *prisa* en latín, no se responde á menudo sino con la palabra importante ó necesaria, omitiéndose lo restante, y la libertad de construccion latina no solo favorece, sino que provoca estas omisiones, que se hallan tambien en la literatura. El alumno observará, pues, á menudo al fin de la frase ó del miembro de frase, voces que podrian ser omitidas, puesto que no añaden nada á lo principal de la cuestion : las expresamos, porque es necesario de conocer bien la frase latina completa para aprender á manejar esta facultad de omision al preparar la construccion á este efecto.

Num equi sunt fessi? — Equi non sunt fessi. — Suntne tibi ligna? — Mihi non sunt, sed mercatori sunt ligna. — Habentne vicini tui equos? — Nullos habent equos, boves tantum habent. — Eorumne hi sunt boves? — Mei sunt. — Nonne litteras habes? — Denas aut duodenas habeo. — Tuæne hæc sunt? — Litterulæ istæ sunt meæ.

24.

Tibine est multum cafæi? — Haud multum mihi est. — Habetne multum aquæ amicus tuus? — Multum habet. — Habetne peregrinus multum frumenti? — Non habet multum. — Quid habet Americanus? — Sacchari multum habet. — Quid habet Russus? — Multum salis habet. — Multumne est oryzæ nobis? — Haud multum est nobis, — Quid habemus? — Multum vini, multum aquæ, multosque habemus amicos, — Nobisne est multum auri? — Non multum, sed satis est nobis. — Suntne vobis multi pueri? — Haud multi nobis sunt. — Multumne feni est vicino nostro? — Satis ei est feni. — Caseine Batavus multum habet? — Multum habet casei. — Illene est homo animosus? — Non est. — Estne huic peregrino pecunia? — Non multa (ou magna) ei est pecunia, sed satis habet. — Num sunt pictoris puero candelæ? — Sunt ei candelæ.

25.

Habemusne bonas epistolas? — Habemus. — Non habemus. — Lignariusne faber panem bonum habet? — Habet. — Non habet. — Estne ei bonum mel? — Non est. — Estne Britanno equus bonus? — Est. — Quid habemus? — Bonos equos habemus. — Cuinam est domus pulchra? — Germano est pulchra domus. — Speculane Italus habet multa bella? — Multa sunt ei, sed frumenti haud multum ei est. — Bonus meus vicinus eumdemne habet equum, quem tu (habes)? — Equum non eumdem habet, sed eandem (habet) rhedam. — Num Britannus easdem habet naves, quas nos (habemus)? — Non easdem (habet), Russorum habet naves (v. Thème 19, note). — Habetisne poetæ illius opera? — Unum (eorum) habemus. — Quot iste miles habet vulnera? — Quinque habet. — Habetisne pulchra Germanorum poemata? — Non Germanorum, sed Britannorum habemus poemata pulchra.

26.

Quot servos habemus? — Singulus tantum (singulis) est nobis, sed fratribus nostris sunt terni. — Quales cultros habetis? — Fereos habemus cultros. — Qualem saccum

habet rusticus? — Linteum habet saccum (1). — Num juvenis magnas habet nostras litteras? — Non habet eas. — Quis habet bellas nostras schedulas? — Nautæ pater habet eas. — Tignariusne faber clavos habet suos? — Faber tignarius clavos suos ferreos habet, petasorum autem opifex petasos suos. — Pictorine sunt pulchri horti? — Ei sunt, sed ejus fratri sunt nulli. — Num habetis multos calices? — Haud multos habemus. — Satisne habetis vini? — Satis habemus vini. — Num quis scopas habet meas? — Nemo habet eas. — Amicus opificis petasorum vestri nostrosne pectines habet an vestros? — Nec vestros habet nec nostros, suos habet. — Habetne puer tuus meam an tuam schedulam? — Fratris habet sui schedulam. — Habesne fustem meum? — Non tuum, sed mercatoris habeo fustem. — Habesne manicas meas? — Non tuas, sed boni mei vicini habeo manicas.

27.

Habesne aliquos cultros? — Habeo aliquos. — Multosne habes verveces? — Aliquos tantum habeo. — Magni pictoræ amicus multane habet specula? — Aliqua tantum habet. — Num quos habes florinos? — Non nullos habeo. — Quod habes florinos? — Decem habeo florinos. — Quot libras habet servus tuus? — Haud multas, duas tantum habet. — Num habent homines pulchros Italorum calices? — Homines non habent eos, nos autem eos habemus. — Quid habemus? — Pecuniæ multum habemus. — Utrum habes Batavi an Germani currum? — Neutrum habeo. — Rustici puer pulchrasne an fœdas habet litteras? — Neutras habet. — Isne mercatoris habet an fratris sui manicas? — Neutras habet. — Quasnam habet manicas? — Suas habet. — Utrum habemus Britanno- rum an Germanorum equos? — Neutros habemus. — Num Hispanorum habemus pluvialia? — Nos ea non habemus, Americani autem habent (ea). — Estne tibi piperis multum? — Haud multum sed satis mihi est. — Tibine aceti est multum? — Paulum mihi tantum est. — Habentne Russi carnis multum? — Multum habent Russi, sed Hispani haud multum. — Nonne aliud tibi est piper? — Aliud mihi non est. — Nonne alia mihi cervisia est? — Alia tibi non est. — Nonne alii nobis amici sunt boni? — Nulli nobis sunt. — Num multas nauta subuculas habet? — Haud multas habet, duas tantum.

(1) *Linus* y *linthus*, *a*, *um*, se emplean asaz indiferentemente uno por otro; existe, no obstante, esta diferencia, que *lineus*, de lino, se dice á la vez de *hilo* y de *lienzo*, mientras que *linteus*, de *lienzo*, solo se dice de los tejidos.

— Tibine alterum crus ligneum est? — Ligneum mihi crus non est, sed benignus animus. — Bonumne huic homini ingenium est (Bonine hic ingenii est)? — Bonum ei ingenium est et animus bonus (Boni est ingenii animique). — Quot iste brachia puer habet? — Unum tantum, alterum est ligneum. — Quale (*ou* cujusmodi) ingenium est puero tuo? — Bonum ei ingenium est.

28.

Quotum volumen habes? — Primum habeo (volumen). — Habesne volumen operis mei secundum? — Habeo (id). — Utrum habes tertiumne an quartum librum? — Neutrum habeo. — Quintane volumina habemus an sexta? — Neutra habemus. — Quænam volumina habemus? — Septima habemus. — Quotus est mensis dies? — Octavus est. — Nonne undecimus est? — Minime, domine, decimus est. — Habentne Hispani multa scuta? — Haud multa Hispani, sed Britanni multa habent. — Quisnam scuta habet nostra? — Galli habent ea. — Multine adolescens est ingenii? — Haud ei multum ingenii est, sed animi multum. — Quot sunt homini brachia? — Duo ei sunt.

29.

Habesne Gallorum an Britannorum scuta? — Nec Gallorum nec Britannorum, sed Americanorum habeo scuta. — Aliquotne habet Germanus sestertios? — Nonnullos habet. — Num quos habet florinos? — Sex habet. — Tibine est alius fustis? — Alius mihi fustis est. — Qualis tibi alius est fustis? — Alius mihi fustis est ferreus. — Suntne vobis candelabra aliquot aurea? — Nobis sunt nonnulla. — Habentne hi homines acetum? — Hi homines non habent acetum, sed amici eorum habent. — Habentne pueri nostri candelas? — Nullas pueri nostri, sed puerorum nostrorum amici non nullas habent. — Tibine sacci alii sunt? — Alii mihi non sunt. — Tibine casei sunt alii? — Sunt alii mihi. — Num quam aliam habes carnem? — Aliam habeo nullam (Voyez Méthode, page 10, note 6).

30.

Quotum volumen habes operis sui? — Secundum habeo. — Quot habet tomos illud opus? — Tres habet tomos. — Meumne habes opus an fratris mei? — Utrumque habeo. — Meumne pectinem an cultrum habet peregrinus? — Utrumque habet. — Nostrumne habes caseum an panem? — Utrumque habeo. — Meumne calicem habes an amici mei? — Neutrum habeo. — Etiamnum habemus fenum? — Etiamnum habemus. — Etiam-

num piper mercator noster habet? — Etiamnum habet. — Etiamnum candelas habet? — Etiamnum habet. — Etiamnum habetis cafæum? — Cafæum jam non habemus, sed adhuc acetum. — Etiamnum habet Germanus aquam? — Aquam jam non habet, sed etiamnum habet carnem. — Etiamnum habemus vittas aureas? — Aureas jam non vittas, sed argenteas adhuc habemus. — Num adhuc habet amicus noster saccharum? — Jam non habet. — Etiamnum mihi cervisia est? — Nulla jam tibi est. — Num juvenis tuus adhuc habet amicos? — Nullos jam habet.

31.

Estne tuo fratri equus amplius unus? — Unus bonus ei est amplius. — Unumne amplius habes? — Unum habeo amplius. — Rusticone bos unus amplius est? — Unus ei amplius est. — Vobisne aliqui sunt amplius horti? — Nonnulli nobis sunt amplius. — Quid habetis amplius? — Nonnullæ bonæ nobis naves et nonnulli nautæ boni amplius sunt. — Fratrine nostro aliqui sunt amplius amici? — Nonnulli sunt amplius ei. — Mihine paulum amplius pecuniæ est? — Paulum amplius tibi est. — Adhucne es animosus? — Jam non sum. — Multumne tibi amplius pecuniæ est? — Multum mihi amplius est, sed fratri meo jam nihil. — Satisne ei salis est? — Non satis ei est. — Num fibularum nobis satis est? — Non satis est. — Num bono boni tui sartoris filio satis est fibularum? — Ei non est satis.

32.

Num quam vestem habes? — Plures habeo. — Speculumne illi est? — Plura sunt ei. — Qualia sunt ei specula? — Pulchra specula ei sunt. — Quis habet bonas meas placentas? — Homines quidam habent eas. — Fratrine tuo sunt liberi? — Plures ei sunt. — Habesne tantum cafæi, quantum mellis? — Hujusce tantum habeo, quantum illius. — Habetne tantum theæ, quantum cervisiæ? — Tantum hujus habet, quantum illius. — Habetne hic (homo) tot amicos, quot inimicos? — Tot horum habet, quot illorum. — Amici tui filius totne vestes habet, quot subuculas? — Tot harum, quot illarum habet. — Nobisne tot sunt ocreæ, quot calcei? — Tot horum nobis sunt, quot illarum.

33.

Tantumne auri pater tuus habet, quantum argenti? — Plus hujus habet, quam illius. — Habetne tantum theæ, quantum cafæi. — Plus hujus habet, quam illius. — Suntne præfecto navis tot nautæ, quot naves? — Plus illorum, quam harum

habet. — Tibine tot sunt verveces, quot mihi? — Totidem mihi sunt. — Estne peregrinus æque animosus ac nos? — Æque sane est. — Habemusne bonæ chartæ tantum, quantum malæ? — Hujus tantum habemus, quantum illius. — Habemusne casei tantum, quantum panis? — Plus hujus habemus, quam illius. — Suntne filio tuo tot placentæ, quot libri? — Plus habet horumce, quam illarum. plures ei sunt libri, quam placentæ.

34.

Quot habes liberos? — Unum habeo tantum, frater autem meus plures habet, quam ego: quinque sunt ei liberi. — Tuone filio est ingenii tantum, quantum meo? — Minus ei est ingenii, sed animi plus. — Liberi mei plus habent animi, quam tui. — Egone habeo tantum pecuniæ, quantum tu? — Minus tu habes, quam ego. — Habesne tot libros, quot ego? — Pauciores habeo, quam tu. — Mihine tot sunt inimici, quot patri tuo? — Pauciores tibi sunt, quam illi. — Habentne Americani plures liberos, quam nos? — Pauciores habent, quam nos. — Habemusne tot naves, quot Britanni? — Pauciores habemus, quam illi. — Habemusne pauciores cultros, quam amicorum nostrorum liberi? — Pauciores habemus, quam illi.

35.

Cuinam sunt amici pauciores, quam nobis? — Nemini pauciores sunt. — Habesne theæ meæ tantum, quantum tuæ? — Tuæ tantum habeo, quantum meæ. — Habeone librorum tuorum tantum, quantum meorum? — Meorum minus habes, quam tuorum. — Habetne Hispanus pecuniæ vestræ tantum, quantum suæ? — Suæ minus habet, quam nostræ. — Tuo pistori panisne est minus, quam pecuniæ? — Hujusce ei minus est, quam illius. — Paucioresne sunt mercatori nostro canes, quam equi? — Horumce minus habet, quam illorum: pauciores ei sunt equi, quam canes. — Pauciores ei sunt equi, quam nobis; at panis nobis minus est, quam ei. — Habentne vicini nostri tot rhedas, quot nos habemus? — Pauciores habemus, quam illi. — Minus frumenti et minus carnis habemus, quam illi. — Haud multum frumenti habemus, sed carnis satis (1).

(1) Hemos empleado exclusivamente hasta aquí la declinacion, limitandonos al uso del verbo *haber* que, traducido en latin ya por *habere*, ya por *esse* (ser), nos ha procurado la ocasion de servirnos de todos los casos, excepto del ablativo que pronto veremos y que no nos ofrecerá dificultad alguna mas. Familiarizandose con la declinacion de los substantivos

Etiannum aves amici mei equum emere? — Etiannum aveo emere eum, sed mihi pecunia non est. — Visne laborare? — Hoc me pudet, sed non libet mihi. — Pigetne fratrem tuum secare baculos? — Piget eum secare baculos. — Eine libet secare panem? — Libet ei secare panem, sed culter ei non est. — Tene pœnitet caseum secare? — Me pœnitet secare caseum. — Avetne arborem secare? — Avet secare eam, sed illi non licet. — Tædetne sartorem secare pannum? — Tædet eum secare pannum. — Egone arbores possum secare? — Potes secare eas. — Ecquem pictor avet equum emere? — Duos avet emere. — Potestne centurio tuus loqui? — Potest, sed non libet ei loqui. — Tene piget loqui? — Me non piget, sed pudet loqui. — Ecquem ego cultrum debeo emere? — Debes emere (unum). — Debetne amicus tuus bovem magnum emere? — Nullum debet emere, pecunia ei non est. — Nonne ego parvos boves debeo emere? — Debes emere (parvos boves), sed pecuniæ jam tibi non est satis.

Avesne loqui? — Aveo loqui, sed non possum. — Avesne secare digitum tuum? — Non aveo secare eum. — Potestne loqui frater tuus? — Potest, sed eum loqui piget. — Amici tui filius avetne unam amplius avem emere? — Avet unam amplius emere. — Vobisne libet etiannum equos non nullos emere? — Libet nobis nonnullos amplius emere, sed non licet; jam nobis pecunia non est. — Quid sartori nostro libet sarcire? — Libet ei veteres nostras vestes sarcire. — Illæne sarciri possunt? — Possunt sarciri. — Potestne sutor nostros

y adjetivos, el discípulo ha debido ver ya la uniformidad casi constante hasta en los nombres de número y pronombres. Hará pues bien de empezar á dar una mirada de conjunto en los pronombres y pronominales; verá que se ha servido de las formas principales. Lo que ya tiene aprendido le hará notar mejor lo que todavía no ha empleado, y aun por poco que se haya servido de ellos, nada de ajeno tendrán. Puesto que ya llegámos á los verbos, preciso es cuidar de anotar los elementos nuevos provistos en las lecciones, reuniendolos con regularidad, y obrar con los verbos como hicimos con los nombres y adjetivos, de que ya nos hemos servido. No siendo el Método sino la repetición graduada en su desarrollo de datos precedentes, lo que debe preocuparnos siempre, es no perder de vista ninguno de los elementos que hemos adquirido, para que ni uno solo cese de pertenecernos.

calceos sarcire? — Potest, sed non libet ei sarcire illos. — Il-
line sarciri non possunt? — Possunt sarciri. — Cuinam libet
pileos sarcire nostros? — Opifici libet petasorum sarcire illos.
— Debentne sarciri? — Non debent sarciri. — Tædetne te
quærere equum meum? — Me non tædet, sed non possum
quærere eum, sum fessus. — Quidnam vobis libet emere? —
Nobis libet boni aliquid emere, vicinis autem nostris aliquid
pulchri. — Possuntne liberi eorum colligere clavos? — Non
possunt colligere clavos. — Nonne clavi colligi debent? — De-
bent colligi, sed nemo vult colligere eos. — Avesne calicem
meum frangere? — Aveo colligere eum, nolo autem frangere
(eum). — Nonne vis manicas tuas tollere? — Non libet mihi
eas tollere.

38.

Pœnitetne te hos calices frangere? — Non solum me pœ-
nitet, sed etiam pudet frangere eos. — Quis avet frangere
speculum nostrum? — Inimicus noster avet illud frangere. —
Libetne ei id frangere? — Libet ei id frangere. — Num debet
speculum hoc frangi? — Non debet frangi. — Libetne istis
peregrinis equos nostros emere? — Complures libet eis emere.
— Num libet præfecto navis suam navem quærere? — Non libet
ei, sed debet eam quærere. — Cuinam libet pulchrum canem
meum emere? — Nemini libet eum emere. — Utrum vis meas
an Gallorum pulchras arcas emere? — Tuas volo emere; Gal-
lorum arcæ emi non possunt. — Quosnam libros vult Britannus
emere? — Eum, quem habes, eum, quem filius tuus, et eum,
quem filius meus habet, vult emere. — Possuntne emi libri illi?
— Nec possunt, nec debent emi. — Quasnam manicas libet tibi
quærere? — Tuas, meas et liberorum nostrorum manicas
libet mihi quærere. — Quænam manicæ quæri debent? —
Tuæ, non sunt manicæ tibi.

39.

Quænam specula libet hostibus frangere? — Libet illis ea
frangere, quæ tu habes, ea, quæ ego habeo, et ea, quæ liberi
nostri habent. — Utrum patri tuo libet has an illas placentas
emere? — Hasce libet ei emere. — Nonne illæ debent emi? —
Possunt emi, non autem debent. — Debeone ego schedulas
colligere tuas? — Debes eas colligere. — Num debet Italus
librum tuum quærere? — Non debet eum quærere. — Fabri
tignarii malleus debetne quæri? — Debet quæri. — Tibine
libet navem aliam emere? — Aliam emere mihi libet, non au-
tem licet. — Num libet hosti naves amplius emere? — Plures
etiam ei libet emere, sed pecunia jam ei non est. — Habesne

duos equos? — Unum habeo tantum, sed mihi libet alterum etiam emere; duos habere volo.

40.

Visne laborare? — Volo laborare (1), sed fessus sum. — Num vis calices meos frangere? — Nolo, non debeo eos frangere. — Visne filium meum quærere? — Volo eum quærere. — Quidnam vis colligere? — Scutum hoc, sestertium hunc et illam libram volo colligere, sed unum tantum colligere possum. — Huncine an illum sestertium vis colligere? — Utrumque volo colligere. — Hoscine an illos pectines vult vicinus tuus emere? — Hos illosque vult emere. — Hiccine homo vult digitum tuum secare? — Non meum, sed suum vult secare. — Vultne pictor chartam cremare? — Vult cremare chartam. — Quidnam vult sutor sarcire? — Vetères calceos nostros vult sarcire. — Vultne sartor aliquid sarcire? — Vult tunicas sarcire. — Num hostis navem suam vult cremare? — Non suam, sed nostram vult cremare. — Visne facere aliquid? — Nihil volo facere. — Quidnam vultis facere? — Calefacere volumus theam nostram patrisque nostri cafæum. — Visne jus fratris mei calefacere? — Volo (id) calefacere. — Vultne servus tuus ignem meum facere? — (Eum) facere vult, sed eum accendere non potest.

41.

Visne loqui? — Volo loqui. — Vultne filius tuus ire laboratum? — Non vult ire laboratum. — Quidnam vult facere? — Bibere vinum vult. — Visne emere aliquid? — Volo emere aliquid. — Quidnam vis ire emptum? — Gemmas volo ire emptum. — Visne lintea mea sarcire? — Volo ea sarcire. — Quisnam vult filii nostri tibialia sarcire? — Nos volumus ea sarcire. — Hancine an illam tabulam pictam Russus vult emere? — Neque hanc neque illam vult emere. — Quidnam vult ire emptum? — Naves vult ire emptum. — Quænam specula vult Britannus emere? — Ea vult emere, quæ Galli habent, et ea, quæ Itali (habent). — Utrum vult pater tuus quærere, pluviale an baculum suum? — Utrumque vult quærere. — Visne

(1) En el discurso continuado, es decir en todo otro lugar que en conversacion, el infinitivo se colocaria generalmente ante el verbo que le rige; pero no debe olvidarse que lo mas á menudo ponemos al fin de la frase las voces que en el diálogo rápido se omitirian, para que al hablar se empieza siempre por las palabras mas necesarias á la respuesta, cuando no hay acentuacion particular que poner sobre las demas.

venire vinum bibitum? — Volo venire bibitum vinum, sed tibi non est (vinum). — Vultne nauta lac bibere? — Non vult bibere lac; non sitit. — Quid vult centurio ire bibitum? — Nihil vult ire bibitum. — Petasorum opifex quid vult facere? — Petasos vult facere. — Vultne tignarius faber aliquid facere? — Navem vult facere magnam. — Visne avem emere? — Complures emere volo.

42.

Vultne Turca plures emere calceos quam cultros? — Plus horum quam illorum vult emere. — Quotenas scopas vult servus tuus emere? — Trinas vult emere. — Vultisne multa tibialia ire emptum? — Non nulla tantum volumus ire emptum, sed liberi nostri multa volunt ire emptum. — Voluntne liberi vestri manicas (eas), quas habemus, quærere? — Non eas, quas vos habetis, quærere volunt, sed eas, quas pater meus habet. — Ecquis vestem tuam vult lacerare? — Nemo vult eam lacerare. — Quis vult venire meos libros laceratum? — Liberi tui volunt venire laceratum eos. — Apud quem est pater noster? — Apud amicum suum est. — Ad quem ire vis? — Ad te volo ire. — Visne ad me ire? — Non ad te, sed ad fratrem meum volo ire. — Vultne pater tuus ad amicum suum ire? — Non ad amicum, sed ad vicinum suum vult ire. — Apud quem est filius tuus? — Apud nos est. — Visne nostros an Batavorum pileos quærere? — Nec vestros nec Batavorum, sed meos et bonorum meorum amicorum pileos volo quærere.

43.

Licetne mihi jus tuum calefacere? — Licet tibi id calefacere. — Libetne servo meo lintea tua calefacere? — Non libet ei calefacere (ea). — Num pœnitet eum lacerare vestem tuam? — Eam non lacerare, sed cremare pœnitet eum. — Liberi vestri voluntne ad amicos nostros ire? — Non ad vestros, sed ad nostros amicos ire volunt. — Suntne domi liberi tui? — Non sunt domi, sed apud vicinos suos. — Estne centurio domi? — Non est domi, sed apud fratrem suum. — Num peregrinus est apud fratrem nostrum? — Non est apud fratrem, sed apud patrem nostrum est. — Apud quem est Britannus? — Apud te est. — Estne Americanus apud nos? — Non est domi nostræ, domine, sed apud amicum ejus. — Apud quem est Italus? — Apud neminem (est), domi est. — Visne domum ire? — Nolo domum, volo ad vicini mei filium ire. — Estne domi pater tuus? — Non, domine, non est domi. — Apud quem est? — Apud bonos vetuli nostri vicini amicos est. — Visne ad aliquem ire? — Ad neminem volo ire.

Ubi est filius tuus (1)? — Domi apud se est. — Quid vult facere domi? — Bibere bonum vinum vult. — Estne domi frater tuus? — Non domi est; est apud peregrinum. — Quid bibere vis? — Lac volo bibere. — Germanus quid vult domi facere? — Laborare vult et bibere bonum vinum. — Quid domi tibi est? — Nihil mihi est domi. — Mercatorine libet tantum emere sacchari, quantum theæ? — Hujusce tantum ei libet emere, quantum illius. — Esne fessus? — Non sum fessus. — Quis est fessus? — Frater meus est fessus. — Libetne Hispano tot equos emere, quot asinos? — Plus horumce, quam illorum, libet ei emere. — Visne bibere aliquid? — Nihil volo bibere. — Quot pullos gallinaceos vult coquus ire emptum? — Quatuor vult ire emptum. — Num Galli volunt quid ire emptum? — Nihil volunt ire emptum. — Vultne Hispanus venire emptum aliquid? — Vult venire emptum aliquid, sed ei pecunia non est. — Visne ad fratres nostros ire? — Non ad eos volo ire, sed ad eorum liberos (2). — Num apud quem Scotus est? — Apud neminem est. — Ubi est? — Domi (suæ) est.

Visne domum ire? — Volo ire (illuc). — Vultne filius tuus domum meam ire? — Vult ire (illuc). — Estne domi frater tuus? — Est (domi) (ibi est). — Quonam vis ire? — Domum (meam) ire volo. — Num liberi tui domum meam ire volunt?

(1) En este y los dos siguientes temas que pertenecen á la 23ª lección, el alumno notará los adverbios *ubi?* y *quo?* tomados interrogativamente. *Ubi* (donde, en donde) corresponde á *ibi, hic, illic, istic* (allí, allá), que son sus correlativos cuando es tomado con relacion. *Quo* (donde, á donde) corresponde á *eo, huc, illuc, istuc* (allí, allá), sus correlativos, cuando es tomado con relacion. Estas dos suertes de adverbios deben distinguirse con mucho cuidado una de otra. Ellas pueden cambiar mutuamente de correlativos en caso necesario: V. no está allí donde estoy, *tu non ibi es, ubi ego sum*; no, pero quiero ir allá donde V. está, *non, sed eo ire volo, ubi tu es*; ¿está allí á donde V. quiere irsu padre de V.? *Estne illic pater tuus, quo tu ire vis?* Se ve que el uso de los correlativos depende siempre del verbo á que mas se atan y que cambian segun que el verbo expresa *reposo, movimiento ó direccion*.

(2) Los principiantes deben evitar, cuando hay movimiento, servirse de *apud* en vez de *ad*; la substitucion del primero por el segundo puede ser un correctivo á la idea del movimiento directo hácia el objeto; pero la aplicacion de este correctivo es tan delicada que fácilmente se hace un descuido, sino una falta.

— Nolunt ire illuc. — Ad quem schedulam hanc vis ferre? — Ad vicinum meum volo ferre eam. — Vultne servus tuus schedulam meam ad patrem tuum ferre? — Vult ferre eam illuc. — Vultne frater tuus cultros meos ad Russum ferre? — Vult ferre eos illuc. — Ad quem inimici nostri gladios nostros ferre volunt? — Ad Turcas volunt ferre eos. — Quonam vult sutor ferre calceos meos? — Domum tuam (ad te) vult ferre eos. — Vultne domum ferre eos? — Non vult ferre eos illuc. — Visne domum meam venire? — Nolo ire illuc. — Quo ire vis? — Ad bonos Britannos volo ire. — Num boni Itali ad nos ire volunt? — Nolunt ire illuc. — Quonam volunt ire? — Nusquam volunt ire.

46.

Visne ducere filium tuum domum meam? — Nolo domum tuam, sed ad centurionem ducere eum. — Quando vis eum ducere ad centurionem? — Cras volo eum ducere illuc (1). — Visne liberos meos ad medicum ducere? — Volo ducere eos illuc. — Quando ducere vis eos illuc? — Hodie volo ducere eos illuc. — Quota hora vis ducere eos illuc? — Hora secunda et dimidia. — Quando vis servum tuum ad medicum mittere? — Hodie volo mittere eum illuc. — Quota hora? — Hora decima et quadrante. — Visne aliquo (ou quoquam) ire? — Volo aliquo (ou quoquam) ire. — Quonam vis ire? — Ad Scotum volo ire. — Vultne Hibernus ad te (ou domum tuam) venire? — Vult venire ad me (ou domum meam). — Vultne filius tuus alicujus domum ire? — Vult alicujus domum ire. — Cujusnam domum vult ire? — Ad amicos suos vult ire. — Num Hispani quopiam ire volunt? — Nusquam volunt ire. — Num ad quem vult amicus noster ire? — Ad neminem vult ire (2).

(1) De ordinario el adverbio se coloca inmediatamente ante la palabra á la que se une. Aquí es á *ducere* que se une *cras*, pero es, por decirse así, la sola voz necesaria; las otras no son casi mas que la repetición de las de la pregunta; por eso, pues, *cras* está puesto al principio de la frase, donde responde inmediatamente á la primera voz, *quando*, de la cuestión.

(2) *Aliquo*, perdiendo el prefijo *ali* despues de *si*, *ne*, *num*, resulta *quo*, pero la significacion no se halla modificada. Tambien se puede conservar *ali*, cuando se quiere acentuar el adverbio mas fuertemente. *Quoquam*, *quopiam*, formas reforzadas, precisan la significacion indeterminada del adverbio *quo*: *quoquam*, alguna parte, en un lugar ó en un otro; *quopiam*, alguna parte, no le hace donde. Mismo viso en *usquam* y *uspium* que son de uso uno y otro.

Quando vis adolescentem tuum ad pictorem ducere? — Hodie volo ducere eum ad illum. — Quoniam is vult aves illas ferre? — Nusquam vult ferre eas. — Visne medicum ad hominem hunc ducere? — Volo ducere illum ad eum. — Quando vult medicus ad fratrem tuum ire? — Hodie vult ire ad eum. — Visne servum quem mittere domum meam? — Volo mittere unum illuc. — Visne puerum quem (1) mittere ad pictorem? — Nulum mittere volo (nolo quemquam mittere ad eum). — Apud quem est centurio? — Apud neminem est. — Num fratri tuo libet ire domum meam? — Non libet ei ire illuc. — Gallus unamne etiam schedulam vult scribere? — Unam amplius vult scribere. — Num tot amico tuo libet, quot mihi, schedulas scribere? — Totidem libet ei scribere. — Ad quosnam vult eas mittere? — Ad amicos suos vult eas mittere. — Quis parvas schedulas scribere vult? — Juvenis vult parvas schedulas scribere. — Multosne libros ad patrem meum vis ferre? — Aliquot tantum volo ferre ad eum.

Visne unam amplius arcam ad amicum nostrum mittere? — Plures etiam volo mittere ad eum. — Quot amplius pileos vult petasorum opifex mittere? — Sex amplius vult mittere. — Vulne sartor tot calceos mittere, quot sutor? — Pauciores vult mittere. — Debetne filius tuus ire ad centurionem? — Debet ire, sed illum piget ire ad eum. — Visne tot canes, quot equos emere? — Plus horum, quam illorum, emere volo. — Quota hora vis servum tuum ad Batavam mittere? — Hora quinta et dodrante volo mittere eum ad illum. — Quota hora pater tuus est domi? — Meridie est domi. — Quota hora vult amicus tuus schedulas suas scribere? — Media nocte vult scribere eas. — Tene poenitet ire ad centurionem? — Me non poenitet, sed pudet ire ad eum.

Visne quopiam ire? — Nusquam volo ire. — Num bonus filius tuus ad quem ire vult? — Non vult ad quemquam (2) ire.

(1) El pronombre *quis*, *qua*, *quid* (*quod*) se substituye por *aliquis*, *aliqua*, *aliquid* (*aliquod*), no solo despues de *si*, *ne*, *num*, sino despues de todos los relativos y en las interrogaciones, cuando el oido ó la necesidad de acentuar no exigen de preferencia el segundo.

(2) El pronombre *quis*, *qua*, *quid* (*quod*) por *aliquis*, *aliqua*, *aliquid* (*aliquod*), se fortifica tambien con los afijos

— Quando vis adolescentem tuum ad pictorem ducere? — Hodie volo ducere eum ad illum. — Quonam is vult aves has ferre? — Nusquam vult ferre eas. — Visne medicum ad hujusce hominis ædes ducere? — Volo ducere eum illuc. — Quando vis ducere eum illuc? — Hodie volo ducere eum illuc. — Num medici volunt ad bonum tuum fratrem ire? — Nolunt ire ad eum. — Visne mihi servum quem mittere? — Nolo tibi quemquam mittere. — Visne puerum quem mittere ad medicum? — Volo mittere unum ad illum. — Apud quem est medicus? — Apud neminem est. — Libetne tibi aliquo ire? — Mihi libet ire ad bonos Americanos. — Num pudet eum venire ad me? — Non pudet eum ad te venire. — Vultne centurio unam amplius epistolam scribere? — Vult unam amplius scribere. — Visne aliam schedulam scribere? — Volo scribere aliam. — Tuone amico tot libet, quot mihi, litteras scribere? — Totidem libet ei scribere.

30.

Hi libri suntne boni empti? — Sunt boni empti. — Suntne lectu utiles? — Sunt lectu utiles. — Quid tibi est bonum factu? — Nihil mihi est bonum factu. — Hæccine mensa bona sartu est? — Nimis est mala, neque sarciri potest. — Estne ignis accensu difficilis? — Satis est difficilis accensu. — Hæccine charta est bona crematu? — Hæc charta bona est laceratu crematuque. — Tibine sunt ligna facilia fractu? — Ligna hæc facilia satis sunt fractu, crematu autem non bona. — Hæccine opus lectu jucundum est? — Lectu non est jucundum. — Visne mihi librum quem lectu jucundum quærere? — Me pœnitent non posse tibi quemquam quærere, at hoc tibi quæsitum facile est. — Num equitum hasta gravis est latu? — Equitum hasta levis latu est, sed peditum gladius gravis (est latu). — Quid tibi est amplius bonum collectu? — Nihil aliud mihi est collectu bonum. — Hæccine tibialia sunt bona laceratu? — Non sunt mala; non debent lacerari. — Hæccine flos bonus est servatu? — Bonus est servatu, servarique debet. — Meane lintea sunt bona lavatu? — Jam non sunt lavatu bona, laceratu solum bona sunt. — Quinam libri sunt boni servatu, quinam autem crematu? — Boni libri servatu sunt utiles, mali autem crematu. — Num istæ litteræ sunt utiles scriptu? — Utiles sunt hæ litteræ neque molestæ scriptu. — Debeone ire scriptum eas? — Licet tibi ire scriptum eas.

*quam ó piam para precisar su significacion indeterminada. Con una negacion quisquam, etc., quispiam, etc., significan tambien ninguno, nadie y nada (Método, 57ª lección, Ob-
ser. B.).*

Suntne tibi multæ litteræ scribendæ? — Haud multæ mihi sunt scribendæ. — Quot sunt vetulo vicino tuo epistolæ scribendæ? — Tot ei sunt, quot tibi scribendæ. — Cuinam sunt magnæ litteræ scribendæ? — Adolescenti sunt quædam scribendæ. — Quotenæ sunt ei adhuc litteræ scribendæ? — Senæ ei adhuc sunt scribendæ. — Quotenæ sunt ei mittendæ? — Vicenæ sunt ei mittendæ. — Num litterarum numerus mittendarum tantus ei est, quantus patri ejus? — Minor ei est litterarum numerus mittendarum. — Num sunt ab opifice petasorum adhuc petasi mittendi? — Nulli jam sunt ab eo mittendi. — Estne filio tuo tempus scribendi magnam epistolam? — Libido, at non tempus ei est ullam scribendi. — Vultne is tantum scribere litterarum, quantum meus filius? — Tantumdem scribere vult. — Visne tantum rhedarum quantum equorum emere? — Plus horum emere volo, quam illarum. — Mosne ei est legendi? — Mos ei est legendi. — Tibine libido est eas legendi litteras, quas ego scribo? — Cupidus sum legendi eas. — Mihine jus est litteras ad ducem mittendi? — Jus tibi est litteras ad eum mittendi.

Habetne faber tignarius pecuniam ad malleum emendum? — Pecunia ei est ad emendum (unum). — Estne præfecto navis pecunia ad emendam navem? — Est ei pecunia ad emendam navem. — Estne rustico pecunia ad oves emendas? — Non ei est pecunia ad oves emendas. — Tibine tempus est videndi patrem meum? — Non est mihi tempus ejus videndi. — Vultne pater tuus videre me? — Non vult te videre. — Suntne servo scopæ ad verrendam domum? — Sunt ei scopæ ad verrendam eam. — Vultne is eam verrere? — Vult eam verrere. — Mihine satis salis est ad sallendam carnem meam? — Non est tibi satis (salis) ad sallendam eam. — Vultne amicus tuus ad me venire mei visendi causa? — Neque ad te venire vult, neque te videre. — Libetne vicino nostro equum suum interficere? — Non libet ei interficere illum. — Visne amicos tuos interficere? — Neque amicos, neque inimicos interficere volo. — Hiccinne liber est idoneus ad erudiendum me? — Idoneus est ad te erudiendum. — Tuus vicinus peritusne est ignis faciendi? — Non est peritus ejus faciendi. — Quid tibi consuetudo est bibendi? — Aquam bibendi consuetudo mihi est. — Visne ei licentiam dare eundi ad patrem suum? — Volo; ad patri suo libido non est ejus videndi.

53.

Potesne tu mihi panem secare? — Possum tibi secare (panem). — Tibine est culter (1) ad eum secandum? — Est mihi. — Potesne manicas tuas lavare? — Possum, sed non libet mihi lavare eas. — Potestne sartor mihi vestem conficere? — Potest (vestem tibi conficere). — Visne (2) cum medico loqui? — Volo loqui cum eo. — Vultne filius tuus me videre, mecum loquendi causa? — Vult te videre, tibi scutum dandi causa. — Vultne is interficere me? — Non vult te interficere, videre te modo vult. — Filius amici nostri veteris vultne bovem interficere? — Duos vult interficere. — Quantum (3) pecuniæ mihi mittere potes? — Possum tibi scuta trigenta mittere. — Visne mihi meam mittere epistolam? — Volo tibi eam mittere. — Visne sutori aliquid mittere? — Ocreas meas ei volo mittere. — Visne ei vestes tuas mittere? — Nolo, ad sartorem meum eas mittere volo. — Potestne sartor mihi vestem meam mittere? — Non potest tibi eam mittere. — Possuntne liberi tui litteras scribere? — Possunt scribere litteras. — Militibusne licentia est eundi frumentatum? — Non licet eis, dux non vult. — Ducine potestas est mittendi illuc milites? — Est ei potestas. — Quando mos eis est illuc eundi? — Mane mos est illis eundi frumentatum.

54.

Num quem habes calicem, ad bibendum vinum tuum? — Calicem habeo, sed non vinum; aqua modo mihi est. — Visne mihi pecuniam dare ad vinum emendum? — Volo tibi dare, at mihi haud multa est. — Visne mihi eam dare, quam habes? — Volo tibi dare eam. — Tantumne potes vini bibere, quantum aquæ? — Tantum illius possum bibere, quantum hujus (utriusque tantumdem bibere possum). — Suntne pauperi vicino nostro ligna ad ignem faciendum? — Sunt ei (ligna ad faciendum ignem), at non est ei pecunia ad emendum panem et carnem. — Visne ei mutuum quid dare? — Volo ei nonnihil

(1) El verbo *habere* (*habere*) se reemplaza en latin en una infinidad de casos por el verbo *ser* (*esse*). Vease *Método*, decima quinta leccion, *Obser. B*.

(2) Sobre la conjugacion irregular de *volo*, vease *Método*, trigesima segunda leccion, *Obser. E*.

(3) Si la cosa puede decirse grande, se emplea *quantus*, *a*, *um*, haciendolo concordar con el nombre. ¿Cuanta firmeza ha mostrado Regulus? *Quantam constantiam Regulus exhibuit*? Si se trata de cosas que se cuentan, se echa mano de *quot* (indecli-

mutuum dare. — Visne cum Germano loqui? — Volo loqui cum eo. — Ubi est is? — Apud filium centurionis est. — Vultne Germanus loqui mecum? — Vult tecum loqui. — Utrum vult cum meo an cum tuo fratre loqui? — Cum utroque vult loqui. — Sartoris nostri liberi num laborare possunt? — Possunt, sed nolunt laborare. — Estne rusticis consuetudo bibendi tantum aquæ quantum vini? — Consuetudo eis est bibendi plus vini quam aquæ. — Tibine cupiditas est gladium habendi? — Non est mihi cupiditas. — Estne regi tempus visendæ urbis? — Nec tempus ei, nec libido est,

55.

Visne cum liberis sutoris tui loqui? — Volo loqui cum eis. — Quid eis vis dare? — Volo eis magnas placentas dare. — Visne eis aliquid mutuum dare? — Nihil mihi est ad dandum eis mutuum. — Habetne coquus adhuc salem ad sallendam carnem? — Paululum (salis) adhuc ei est. — Habetne adhuc oryzam? — Multam adhuc habet. — Vultne mihi quid hujus dare? — Vult tibi non nihil hujus dare. — Vultne quid hujus pauperibus liberis meis dare? — Vult eis non nihil hujus dare. — Vultne hanc an illam gallinam interficere? — Neque hanc neque illam vult interficere. — Quemnam vervecem idem vult interficere (1)? — Boni rustici vervecem vult interficere. — Utrum vult hunc an illum bovem interficere? — Utrumque vult interficere. — Quis vult nobis crustula mittere? — Pistor vult vobis mittere crustula. — Tibine est aliquid bonum crematu? — Nihil mihi est crematu bonum.

56.

Quid filio tuo agendum est? — Ei scribendum est ad bonos amicos suos et ad centuriones. — Quicum vis tu loqui? — Cum Italis et Gallis volo loqui. — Visne eis pecuniam dare? — Volo eis dare (pecuniam). — Visne huic homini panem dare? — Volo dare ei (panem). — Visne ei vestem quam dare? — Unam ei volo dare. — Voluntne amici tui cafæum mihi dare? — Volunt dare tibi cafæum. — Visne tu mihi tuos libros commo-

nale) 6, en sentido distributivo, de *quotenus, a, um*.—Vease *Método*, 18ª lección.

(1) Así como *él* se traduce por *is*, *yo* por *ego*, etc., ante el verbo, cuando se quiere acentuar la designación de la persona, lo que es frecuente en la conversación; del mismo modo *idem*, significando *él*, se emplea por *is* cuando se quiere marcar con mas precisión que se trata de la misma persona. *Is* designa el tercio de que se trata y tambien el tercio de que ya fué cuestión; *idem* no designa sino el segundo.

dare? — Volo commodare tibi eos. — Visne culcitram tuam vicinis tuis commodare? — Nolo illis eam commodare. — Visne eis speculum tuum commodare? — Volo commodare id eis. — Cuinam pluvialia tua vis commodare? — Amicis meis volo ea commodare. — Cuinam vult amicus tuus lintea sua commodare? — Nemini vult ea commodare. — Visne mihi pecuniam dare mutuam? — Non est mihi pecunia, non possum tibi quidquam commodare. — Visne hodie ire obsonatum? — Hodie non possum ire (illuc), tu autem, num tibi in macellum eundum est? — Mihi cras eundum est illuc. — Milites possuntne ire frumentatum? — Possunt ire, eosque volo mittere illuc. — Habetne rex copias multas? — Multas habet et magnas. — In quam cella sunt copiae tuæ? — Sunt in magna mercatoris cella.

57.

Visne amico tuo respondere? — Volo ei respondere. — At cuinam vis tu respondere? — Bono meo patri volo respondere. — Nonne vis bonis amicis tuis respondere? — Volo eis respondere. — Quis vult mihi respondere? — Russus vult tibi respondere; sed non potest. — Vultne mihi Russus litteras scribere? — Unas tibi vult scribere. — Hispani possuntne ad nos respondere? — Non possunt ad nos respondere, sed nos eis respondere possumus. — Quid est Britanno faciendum? — Ad litteras ei est rescribendum. — Ad quasnam litteras est ei rescribendum? — Ad litteras boni Galli est ei respondendum. — Mihine ad quas litteras respondendum est? — Non ad litteras, sed ad schedulam quamdam est tibi respondendum. — Ad quamnam schedulam est mihi respondendum? — Ad magni centurionis schedulam est tibi respondendum. — Voluntne milites ire in hostem? — Volunt ire, sed dux non vult. — Quid vult dux? — Vult eos mittere frumentatum. — Num mittis servum tuum obsonatum? — Volo eum mittere (illuc), sed annona cara est, neque mihi satis est pecuniæ. — Tunc mihi pecuniam mutuam dare potes? — Non possum, nulla mihi est.

58.

Estne nobis ad litteras magnorum mercatorum respondendum? — Est nobis ad eas respondendum. — Visne ad schedulam sartoris tui rescribere? — Volo rescribere ad eam. — Num quis ad magnas meas litteras vult rescribere? — Nemo vult rescribere ad eas. — Utrum vult pater tuus ad hanc an ad illam schedulam rescribere? — Neque ad hanc neque ad illam vult rescribere. — Ad quasnam schedulas vult ille rescribere? — Modo ad bonorum amicorum suorum schedulas vult re-

scribere. — Vultne idem ad litteras meas respondere? — Vult respondere ad eas. — Num pater tuus quopiam vult ire? — Nusquam vult ire. — Ubi est frater tuus? — Est in horto amici nostri. — Ubi est Britannus? — In hortulo suo est. — Quonam volumus ire? — In hortum Gallorum volumus ire. — Ubi est filius tuus? — In conclavi suo est. — Vultne is in cellam ire? — Vult ire illuc. — Visne in theatrum magnum ire? — Nolo ire (illuc), sed filius meus avet ire illuc. — Ubi est Hibernus? — In theatro est. — Estne Americanus in silva? — Est ibi. — Num ei bona est lignorum copia? — Non est ei, sed emere nonnihil (lignorum) vult. — Estne bona apud tuum patrem copia? — Bona est, sed meo patri sunt copiae minores quam tuo (1).

59.

Visne domum meam ad me venire cundi gratia in silvam? — Non libet mihi ire in silvam. — In quodnam theatrum vis ire? — In theatrum magnum volo ire. — Utrum in hortum vis ire meumne an Batavi? — Nec in tuum nec in Batavi hortum; in Gallorum hortos volo ire. — Visne in Germanorum hortos ire? — Nolo ire illuc. — Habentne Americani magnas cellas? — Habent. — Habentne Britanni copias magnas? — Habent. — Habentne Germani tantum cellarum quantum copiarum? — Tantum habent harum quantum illarum. — Visne nostras magnas copias videre? — Volo ire in vestras cellas visum illas. — Num est vobis in cellis vestris feni multum? — Feni multum illic est nobis, sed frumenti non satis. — Vultisne frumentum emere? — Volumus emere. — Habemusne in cellis nostris frumenti tantum, quantum vini? — Hujus tantum habemus quantum illius (utriusque tantumdem habemus illic). — Habentne Britanni in cellis suis tantum panni quantum chartæ? — Plus habent hujus quam illius. — Num patri tuo tempus est scribendi mihi litteras? — Unas tibi vult scribere, hodie autem ei tempus non est. — Quando is vult ad fratris mei epistolas rescribere? — Cras vult rescribere ad illas. — Visne domum meam (ad me) venire videndi gratia magnas meas cellas? — Non possum ad te hodie ire; mihi sunt litteræ scribendæ. — Ubi est pater tuus? — In cubiculo suo est. — Estne cupidus dormiendi? — Vult dormire, fessus est.

(1) *Pauciores, pauciora*, solo se dice de lo que se cuenta; por el tamaño ó grado, usase, por lo ménos, del comparativo de *parvus, a, um: minores, minora*. El singular *minor, minus* es adjetivo de la 3ª clase. (*Método*, 37ª lección.)

Quid tibi faciendum est? — Scribendum est mihi. — Quid est tibi scribendum? — Scheda mihi est scribenda. — Ad quem? — Ad fabrum tignarium. — Quid est patri tuo bibendum? — Bonum vinum est ei bibendum. — Num quid est servo tuo bibendum? — Thea ei est bibenda. — Quid est sutori faciendum? — Sarcendum ei est calceos meos. — Quid tibi est sarcendum? — Tibialia mea linea mihi sarcienda sunt. — Quicum tibi loquendum est? — Cum centurione mihi loquendum est. — Quando est tibi cum eo loquendum? — Hodie. — Ubinam vis cum eo loqui? — Domi suæ. — Quicum est fratri tuo loquendum? — Cum filio tuo est ei loquendum. — Quid est Britanno agendum? — Ei rescribendum est ad schedulam quamdam. — Ad quamnam schedulam est ei rescribendum? — Ad schedulam boni Germani est ei respondendum. — Mihine est ad schedulam Galli respondendum? — Est tibi respondendum ad eam. — Ad quamnam schedulam est tibi respondendum? — Ad schedulam boni mei amici est mihi respondendum. — Estne patri tuo ad schedulam quam respondendum? — Ad schedulam quamdam est ei respondendum. — Cuinam est ad schedulas respondendum? — Liberis nostris est ad nonnullas respondendum. — Visne ad mercatorum schedulas rescribere? — Volo rescribere ad eas. — Utrum vult frater tuus ad hancine schedulam an ad illam respondere? — Neque ad hanc neque ad illam respondere vult. — Num quis vult ad schedulam meam rescribere? — Nemo vult rescribere ad eam.

Quo ire vis? — In macellum ire volo. — Ubi est coquus tuus? — In macello est. — Ubi est frater meus? — In chorea est. — Visne domum meam venire eundi gratia in choream? — Volo ire domum tuam illuc eundi gratia. — Estne ruri pater tuus? — Illic est. — Visne rus ire? — Nolo ire illuc. — Quo vult filius tuus ire? — In magnam plateam vult ire. — Estne amicus tuus in magna platea (in foro)? — Ibi est. — Num Britannus rus ire vult, visum agros? — Non vult rus ire visum agros, sed visum silvas, aves, aquam et bibitum theam. — Ubi est filius rustici? — In agro est frumentum secandi causa. — Num patricii filius quopiam ire vult? — Nusquam vult ire, fessus est. — Quo vult iudicis filius frumentum ferre? — In fratris tui cellam vult ferre frumentum. — Vultne is vinum et carnem illuc ferre? — Utrumque vult illuc ferre.

Potestne Hispani amicus commeatus ferre? — Potest ferre

commeatus. — Quo vult commeatus ferre? — In cellas nostras vult ferre commeatus. — Visne frumentum emere ad ferendum in cellas nostras? — Volo frumentum emere ad id rus ferendum. — Visne ad fenestram ire ad videndum adolescentem? — Non est mihi tempus eundi ad fenestram. — Estne tibi quid faciendum? — Litteræ mihi sunt scribendæ. — Ad quem scribendæ sunt tibi litteræ? — Ad amicum meum unæ sunt mihi scribendæ. — Visne ad senatorem scribere? — Volo scribere ad illum. — Quid ei vis scribere? — Litteris suis rescribere volo. — Potesne tot litteras scribere, quot ego? — Plures scribere possum, quam tu. — Potesne ad nobiles scribere? — Possum eis scribere. — Tibine charta est ad scribendum? — Est mihi charta. — Num iudex ad quem potest scribere? — Non potest ad quemquam scribere. — Vultne plebs legatos ad senatum mittere? — Vult legatos ad senatum mittere. — Quo it hic senator? — It in senatum. — Euntne patricii illi in senatum? — Illi patricii non eunt in senatum. — Nonne patricii eunt in senatum? — Ii patricii, qui senatores sunt, illuc eunt; illi autem qui non sunt, non eunt. — Quidnam plebs vult? — Annonam vult, et ad senatum mittit annonam habendi gratia.

63.

Num tibi est tempus standi ad fenestram? — Non est mihi tempus standi ad fenestram. — Estne domi frater tuus? — Non est domi. — Ubi est? — Ruri est. — Num ei quidquam ruri est faciendum? — Nihil ei illic est faciendum. — Quonam vis ire? — In theatrum volo ire. — Estne Turca in theatro? — Ibi est. — Quis est in horto? — Liberi Britannorum et Germanorum ibi sunt. — Ubi vult pater tuus tecum loqui? — In conclavi suo vult loqui tecum. — Quicum frater tuus vult loqui? — Cum Hiberno vult loqui. — Nonne ei est cum Scoto loquendum? — Est ei cum illo loquendum. — Quonam cum illo vult ire locutum? — In theatrum vult ire locutum cum illo. — Estne Italo cum aliquo loquendum? — Est ei cum medico loquendum. — Ubi vult cum eo loqui? — In chorea cum illo loqui vult. — Itne iudex in senatum? — Non it in senatum. — Nonne eunt iudices in senatum? — Ii iudices eunt in senatum, qui senatores sunt. — Nonne iudex ille senator est? — Non est senator, eques romanus est.

64.

Potesne mihi pecuniam mittere? — Possum tibi mittere (pecuniam). — Quantum mihi potes pecuniæ mittere? — Sexcentos duo et triginta sestertios tibi possum mittere.

— Quando vis mihi pecuniam hanc mittere? — Hodie eam tibi mittere volo. — Visne eam mihi rus mittere? — Volo eam illuc tibi mittere. — Visne servum tuum in macellum mittere? — Volo eum illuc mittere. — Tibine est emendum aliquid in macello? — Emenda (Rem. A. Méthode, page 134) sunt mihi pannus bonus, bonæ ocreæ calceique boni. — Quid vult lanus ruri facere? — Boves emere vult illic vervecisque eos interficiendi causa (1). — Visne gallinam emere eam interficiendi gratia? — Volo emere (unam), sed animus mihi non est ad interficiendam eam. — Vultne portitor aliquem interficere? — Neminem interficere vult. — Tibine libet cremare litteras meas? — Animus mihi non est ad id agendum. — Vultne servus cultrum meum quærere chartamque meam? — Utrumque vult quærere. — Qualem cultrum vis tu habere? — Magnum meum cultrum (habere) volo. — Cujusmodi boves vult lanus interficere? — Magnos vult interficere boves. — Cujusmodi copias vult mercator emere? — Bonas emere vult copias. — Ubinam is vult emere eas? — In macello vult eas emere. — Ad quem vult is mittere eas? — Ad inimicos nostros vult mittere eas. — Visne tu mihi unum amplius librum mittere? — Plures tibi volo mittere. — Potesne tu tantum bibere, quantum vicinus tuus? — Tantum possum bibere quantum ille; amicus vero noster Russus plus, quam nos ambo bibere potest. — Potesne Russus tantum hujusce vini bibere quantum illius? — Utriusque tantumdem bibere potest (tantum hujusce potest bibere, quantum illius). — Tibine est bonum quid bibere (bibendum)? — Nihil mihi est bibere (bibendum) (2).

(1) *Para, por* ante un verbo se traducen en latin de varios modos que expresan cada uno un viso diferente. *Boves emere vult, eos interficiendi causa* ó *gratia*, expresa el motivo de la compra; *boves emere vult, ad eos interficiendos* expresa el objeto ó fin de la compra; en fin el subjuntivo, como mas adelante verémos, expresa, por sí mismo, el movimiento hácia el objeto, la direccion de la accion futura en el sentido del motivo: *ob eam causam, ut eos interficiat*, ó bien: *boves emere vult, quos curet interficiendos* ó *quos interficiat*.

(2) En *habesne* (ó *tibine est*) *bonum aliquid bibere*, la accion *bibere* se halla expresada en sentido abstracto, indeterminado, y no pertenece mas al presente que al pasado ó futuro; en estas frases el infinitivo es tomado, en cierto modo, substitutivamente, y es el verbo que le rige ó acompaña, que determina su lugar en el tiempo. *Habesne* (ó *tibine est*) *aliquid bibendum*, coloca la accion en un porvenir necesario ó posible; es un grado mas. Un tercer giro, que mas tarde verémos, el subjuntivo sirve para precisar todavía mas, indicando el agente de la accion y consiguientemente la direccion

Visne saccharum arcessere? — Volo arcessere saccharum. — Visne, fili mi, aquam arcessere? — Sane, mi pater, arcessere volo aquam. — Quo ire vis? — Ad fontem volo ire arcessitum aquam. — Ubi est frater tuus? — Ad fontem est. — Visne filium accire meum? — Volo accire eum. — Vultne centurio arcessi jubere puerum meum? — Vult eum arcessi jubere. — Ubi est ille? — In angulo navis (quodam) est. — Quo it nauta? — In angulum it conclavis centurionis. — Potesne in mensam foramen facere? — Possum facere (foramen in mensam). — Num potes foramen in mensa videre? — Complura possum videre (in ea). — Potesne mihi (ou ad me) litteras scribere? — Possum tibi (ou ad te) scribere litteras. — Mihine eundum est aliquo? — Ad (ou in) hortum tibi est eundum. — Mene oportet aliquid arcessi jubere? — Te oportet arcessi jubere (ou arcessenda curare) bonum vinum, caseum bonum, et bonum panem. — Quid mihi faciendum est? — Scribendæ sunt tibi magnæ litteræ. — Ad quem sunt mihi magnæ litteræ scribendæ? — Ad amicum tuum tibi sunt scribendæ. — Esurisne hodie mane? — Mane non esurio, sitio. — Esne hodie vespere fessus? — Hodie vespere sum fessus et requiescere volo. — Oportetne has mensas mittere ad fratrem meum? — Oportet eas mittere ad eum (1). — Visne quem mittere ad verrendam domum? — Volo eam curare verrendam. — Quisnam acciendus est? — Amicos tuos acciri oportet, bibendi gratia cum illis.

intencional de esta accion : *habesne* (ó *tibine est*) *aliquid, quod bibam, bibas, bibat, bibamus, bibatis* ó *bibant, etc.*, es, tienes algo que beber para mí, tí, él, nosotros, vosotros, ó ellos. Hará bien el alumno de recurrir á estas observaciones, cuando haya llegado al subjuntivo.

(1) *Oportetne has mensas mitti ad fratrem meum?* significaria ¿Es menester que estas mesas sean enviadas á casa de mi hermano? *Oportetne has mensas mittere me ad fratrem meum?* ¿Debo yo enviar estas mesas á mi hermano? *Hæc mensæ num sunt ad fratrem meum mittendæ?* podria significar tambien : ¿Estas mesas son para enviar (deben ellas ó pueden ellas ser enviadas) á casa de mi hermano? Aquí todavía *oportet* con el infinitivo expresa la simple necesidad de la accion, aun cuando el agente esté expresado con un nombre ó pronombre; en latin es el subjuntivo, como se verá mas tarde, que expresa la direccion intencional, esto es, la impulsión : *hascene mensas num oportet (ut) mittam, mittas, mittat, mittamus, mittatis, mittant ad fratrem meum?* ¿Es menester que yo envíe, que tú envíes, etc., estas mesas á mi hermano? *Hæc mensæ num oportet (ut) ad fratrem meum mittantur?* ¿Es necesario que estas mesas sean enviadas á mi

Quid est nobis faciendum? — Eundum est vobis in silvam sectum ligna (*ou* ad ligna secanda). — Quid faciendum est Britanno? — Nihil est ei faciendum. — Num quid Hispano faciendum est? — Laborandum ei est. — Ubinam potest (ille) laborare? — In conclavi suo et meo (*ou* vel suo vel meo) potest laborare. — Quando vis tu mihi pecuniam dare? — Hodie vespere volo tibi dare (pecuniam). — Mene oportet ad te (domum tuam) ire? — Veniendum est tibi (domum meam) ad me. — Quando mihi est eundum ad te? — Hodie mane. — Mene oportet (domum tuam) ad te ire mane an vespere? — Mane et vespere tibi veniendum est (domum meam) ad me. — Quoniam eundum est mihi? — In forum magnum tibi eundum est loquendi gratia cum mercatoribus. — Quoniam eundum rustico est? — In agrum est ei eundum fenum secandi causa. — Mene oportet tibi quid (aliquid) servare? — Oportet te mihi meum bonum aurum bonaque opera mea servare. — Oportetne liberos amicorum nostrorum aliquid facere? — Oportet eos mane vespereque laborare. — Quidnam est a sartore tibi sarcien- dum? — Est ab illo mihi vetus (*ou* trita) vestis mea sarcienda. — Quænam est coquo gallina interficienda? — Interficiendum ei est hanc et illam gallinam. — Hoscine an illos libros oportet me ad te mittere? — Hosce et illos oportet te mihi mittere. — Quota hora? — Mane, prima luce (*ou* diluculo primo). — Quando vis tu fratrem meum invisere (*ou* visum ire)? — Primo vespere volo ire visum eum. — Quinam sunt homines (ii), qui in cellam eunt? — Homines sunt, quos pater mittit meus. — Quare mittit eos? — Mittit eos sarcitum fenestras. — Multine (homines) eunt in macellum vesperi? — Vesperi eunt pauci, mane omnes illuc eunt. — Quo eunt homines vesperi in tuo vico? — In theatrum eunt, in choream, in sil- vam. — Et apud te ruri quid homines agunt vesperi? — Quiescunt, legunt, alii cum aliis loquuntur (*ou* alii alios in- ter se colloquuntur); nonnulli bibunt; pueri eunt cubitum ma- tresque sarciant vestes liberum (*pour liberorum*) suorum (*Dé- clinaison latine*, page 41, 3°).

67.

Quousque vis irè? — Usque ad ultimum silvæ volo ire (1). —

hermano? Con el infinitivo, no hay impulsión alguna sino cuando la continuación del discurso la admite.

(1) El adverbio *usque* significa propiamente en latín: *sin interrupción*, siempre, y al figurado *sin remisión*; con las preposiciones *ab*, *ex*, *ad*, *in*, *super*, *sub*, *extra*, etc., ó con adverbios de dirección, expresa de sí mismo dirección con-

Quousque frater tuus vult ire? — Usque ad extremum viæ illius vult ire. — Quousque pertinet vinum? — Usque ad imum dolium pertinet. — Quousque meat aqua? — Usque ad imum puteum meat. — Pertinetne vinum usque ad summum dolium? — Pertinet usque ad medium dolium. — Num aqua pertinet usque ad putei marginem? — Non pertinet usque ad marginem putei. — Quo is tu? — Ego eo in macellum. — Quo imus? — Rus imus. — Isne tu usque ad forum? — Eo ad usque fontem. — Quando coquus tuus it in macellum? — Quotidie mane it illuc. — Potesne cum patricio loqui? — Possum cum eo loqui quotidie. — Possumne patrem tuum videre? — Potes eum quotidie videre vesperi. — Quota hora possum videre eum? — Quotidie vespere potes cum videre octava hora. — Visne hodie ad me (domum meam) venire? — Hodie non possum ad te ire, sed cras (possum). — Quota hora cras venire vis? — Octava hora et dimidia volo venire. — Nonne potes octava hora et quadrante venire? — Non possum. — Quota hora filius tuus it ad centurionem? — Meridie et dodrante (1)

tinua en el tiempo ó en el espacio. Cuando está solo con un nombre, es porque el caso del nombre indica él mismo direccion sin ayuda de la preposicion : *Usque a pueritia*, desde la infancia; *usque a mari Supero*, desde el mar Adriatico; *usque ad mare Inferum*, hasta el mar de Toscana; *usque sub extremum brumæ intractabilis imbrem*, hasta debajo de la última lluvia (hasta el fin de las lluvias) del rigoroso invierno (Virgilio, *Georg.*, 1, 241). La partícula *us*, que expresaba limite extremo, se halla de nuevo en *tenus*, compuesta con *tenere*, *pertinere* 2, extenderse, y expresando limite de contacto : *Aquæ Trebiæ fluminis erat pectoribus* (dativo ó ablativo) *tenus aucta*, el agua del rio de Trebia habia subido hasta el nivel del pecho (Tito Livio, XXI, 54); *crurum* (genitivo) *tenus a mento palearia pendent*; las marmellas (del buey) cuelgan desde la barba hasta el nivel de las piernas (Virgilio, *Georg.*, 111, 53); *Tauro tenus*, hasta el monte Tauro.

(1) Servianse los Romanos para las subdivisiones de la unidad del sistema duodecimal, es decir que dividian la unidad entera en doce partes. Esta unidad ó el todo que dividir se reputaba *as* (*assis*) ó *pondo* (indeclinable), libra del peso de doce onzas (*uncia*, *æ*, *f.*), ó partes (*pars*, *partis*, *f.*), y el uso de las fracciones se aplicaba á todo : horas, monedas, pesos, medidas, herencias, intereses de sumas de dinero, etc. Tras de la onza que era un duodécimo : *duodecima* (*pars*) = $1/12$, venian : dos onzas, *sextans* = $1/6$; tres onzas, *quadrans* = $1/4$; cuatro onzas, *triens* = $1/3$; cinco onzas, *quincunx* ó *sextans cum quadrante* = $5/12$; seis onzas, *semis* ó *semissis* ó *dimidia pars assis* = $1/2$; siete onzas, *septunx* ó *quadrans cum triente* = $7/12$; ocho onzas, *bes* ó *bessis* ó *bini trientes assis* = $2/3$; nueve onzas, *dodrans* ó *terni quadrantes* (*quibus deest quadrans*, *dequadrans*) = $3/4$; diez onzas, *dextans*

it ad illum. — Quota hora amicus tuus domi est? — Media nocte.

68.

Avesne exire? — Non libet mihi exire. — Quando vis exire? — Hora tertia et dimidia. — Vultne pater tuus exire? — Non vult foras exire; manere vult domi totum diem. — Visne hic manere, care mi amice? — Non possum hic manere, mihi est eundum in cellam. — Oportetne te ad fratrem tuum ire? — Oportet me ire (illuc *ou* ad eum). — Quota hora oportet litteras tuas te scribere? — Media nocte oportet eas me scribere. — Isne ad vicinum tuum mane an vespere? — Mane et vespere eo illuc. — Quo nunc is? — In theatrum eo. — Quo is hodie vespere? — Nusquam eo: manere me domi oportet totam vesperam scribendi gratia litteras. — Suntne domi fratres tui? — Non sunt domi. — Ubi sunt? — Ruri sunt. — Quo eunt amici tui? — Domum eunt. — Sartor tuus habetne tot liberos

ó *quini sextantes* (quibus deest *sextans*) = $\frac{5}{6}$; once onzas, *deunx* ó *undecim uncia* (quibus deest *uncia*) = $\frac{11}{12}$; vease el cuadro siguiente:

$$\frac{1}{12}, \frac{1}{6}, \frac{1}{4}, \frac{1}{3}, \frac{5}{12}, \frac{1}{2}, \frac{7}{12}, \frac{2}{3}, \frac{3}{4}, \frac{5}{6}, \frac{11}{12}, \text{As.}$$

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 onzas.

El pagó 25 por 100 ($\frac{1}{4}$) á sus acreedores, *creditoribus quadrantem solvit*. La cuarta parte de jornada (de trabajo), *quadrans operæ*. Un hueco de dos piés (unidades) nueve pulgadas (nueve dozavos = $\frac{3}{4}$) de profundidad, *dupondio altus et dodrante cavus*. Augusto nombró por herederos suyos, primero: Tiberio por $\frac{2}{3}$ y Livia por $\frac{1}{3}$; en segundo lugar (á falta de ellos): Druso, hijo de Tiberio, por $\frac{1}{3}$, y por lo restante ($\frac{2}{3}$) Germanico y sus tres niños varones; en tercer lugar (á falta de todos los precedentes): un cierto número de deudos y amigos, *Augustus heredes instituit primos: Tiberium* ex parte dimidia et sextante ($\frac{1}{2} + \frac{1}{6} = \frac{2}{3}$), *Liviam* ex parte tertia ($\frac{1}{3}$); *secundos: Drusum, Tiberii filium* ex triente ($\frac{1}{3}$) *et ex partibus reliquis* ($\frac{2}{3}$) *Germanicum* liberosque ejus tres sexus virilis; *tertio gradu: propinquos amicosque complures*.

Respecto al interes, los Romanos contaban tambien por centavos como nosotros. La ley (las 12 tablas) no autorizaba sino un centavo por año (*centesimæ partes summæ assium*) por el préstamo (*usura, æ, f.*), lo que hacia un dozavo por ciento al mes, *usura unciaris*; empero contando por mes, el préstamo (*usura*) excediendo, en vez de *unciaris* se hacia *sextans* (2 por 100 por año), *triens* (4 por 100 por año), etc., y aumentando siempre de valor llegaba á 1 por 100 por mes, *centesimæ menstruæ* (12 por 100 por año), luego, ascendiendo siempre, se hacia *quaternæ centesimæ* (48 por 100 por año), á veces mas todavia, pues en tal materia no hay limites, pasado estos.

quot sutor tuus? — Totidem habet. — Filii sutoris tui num tot ocreas habent quot pater eorum? — Plures habent, quam ille. — Pueri opificis nostri petasorum num panis tantum habent quantum vini? — Plus unius habent quam alterius (non habent amborum tantundem). — Estne fabro nostro tignario filius amplius unus? — Plures etiam ei sunt. — Sitiuntne Itali? — Sitiunt et esuriunt. — Num eis quid est faciendum? — Nihil eis est faciendum. — Esuriuntne an sitiunt liberi Hibernorum? — Nec esuriunt nec sitiunt, sed fessi sunt. — Tibine est exeundum? — Totum mane mihi exeundum est. — Quota hora es domi (tuæ)? — Totum diem ibi sum.

69.

Tibine tempus est exeundi? — Non est mihi tempus exeundi. — Quid tibi est domi faciendum? — Litteræ ad amicos meos sunt mihi scribendæ. — Oportetne conclave tuum te verrere? — Id me verrere oportet. — Oportetne pecuniam fratribus tuis mutuam te dare? — Me oportet eis mutuam dare pecuniam. — Tibine in hortum eundum est? — Eundum est mihi illuc. — Quota hora est tibi eundum (illuc)? — Meridie et quadrante eundum est mihi illuc. — Tibine est eundum ad patrem meum hora undecima vespers? — Eundum est mihi ad eum media nocte. — Ubi sunt senatoris fratres? — In magna silva sunt et ibi magnas arbores dant secandas. — Num opificibus pecunia est ad emendum panem et vinum? — Est eis. — Num est liberis nostris tempus eundi ad Britannos? — Non est eis tempus eundi ad illos. — Oportetne Gallorum liberos ire ad liberos Britannorum? — Oportet eos ire illuc (ou ad illos). — Num pœnitet Russum manere apud Turcam? — Non pœnitet, sed tædet eum manere illic. — Visne vinum arcessi jubere et calices (ou una cum calicibus)? — Nolo vinum arcessi jubere nec scyphos; non sitio. — Sititne pater tuus? — Non sitit. — Visne mihi pecuniam dare ad arcessendum panem? — Volo tibi dare (pecuniam), ad arcessendum panem et cervisiam.

70.

Visne gratum mihi facere? — Sane (volo), Domine, quidnam? — Visne fratri tuo dicere me velle equum suum vendere? — Volo ei dicere te illum vendere velle. — Visne servis meis dicere conclavia mea esse verrenda (1)? — Volo eis dicere

(1) No es este un órden formal. Para expresar : ¿Quiere V. decir á mis criados que barrán mis cuartos? en lenguaje familiar podría decirse : *Visne servis meis dicere conclavia*

ea esse verrenda. — Visne filio tuo dicere me ad patrem meum ire? — Volo ei dicere te ad patrem tuum ire. — Tibine libet aliquid mihi dicere? — Nihil mihi libet tibi dicere. — Tibine opus est aliquid dicere patri meo? — Opus mihi est ei verbum unum dicere. — Num fratres tui rhedam suam volunt vendere? — Nolunt vendere eam. — Joanne, adesne? — Sane adsum, Domine. — Visne ad opificem meum petasorum ire pileumque meum dare sarcium? — Volo ire (illuc). — Visne ad sartorem ire eique vestes meas dare sarcium? — Volo ire illuc. — Visne ire in macellum? — Volo ire illuc. — Quid est mercatori vendendum (ou venale) (1)? — Venales habet pulchras manicas scorteas, pectines bonumque pannum. — Suntne ei subuculae venales? — Sunt ei (subuculae venales). — Vultne mihi equos suos vendere? — Vult tibi eos vendere.

Serone est? — Sero est. — Quota hora est? — Meridies est cum quadrante. — Quota hora vult pater tuus egredi? — Hora octava cum dodrante vult egredi. — Vultne idem hunc an illum equum vendere? — Neque hunc neque illum vult vendere. — Vultne is vestem hanc an illam emere? — Utramque vult emere. — Num est ei unus amplius equus venalis? — Unus amplius ei est, sed eum vendere non vult. — Num est ei una amplius rheda venalis? — Nulla jam ei est rheda; sed ei sunt adhuc boni boves aliquot venales. — Quando is vult eos vendere? — Hodie vult eos vendere. — Vultne mane an vespere vendere eos? — Hodie vespere vult eos vendere. — Quota hora? — Hora quinta et dimidia. — Potesne ad pistorem ire? — Non possum ire (illuc), sero est. — Quota hora est? — Nox est media. — Visne hunc hominem videre? — Volo eum videre, ejus noscendi causa. — Vultne pater tuus fratres meos videre? — Vult videre, eos noscendi causa. — Vultne equum meum videre? — Vult videre eum. — Quota hora vult videre eum? — Hora

mea verrere? Pero el subjuntivo es mas preciso, como mas adelante se verá, por cuanto encierra impulsión: *Visne servis meis dicere ut conclavia verrant mea?* ¿Quiere V. decirles que no los barran? *Visne illis dicere, ne* (en vez de *ut non*) *verrant ea?*

(2) *Vendendum* y *venale*, por vender, no significan lo mismo: *vendendum*, respecto á la acción, significa: que deba ó pueda venderse; *venale*, en cuanto al objeto, destinado ó dispuesto para ser vendido.

sexta vult videre eum. — Ubinam vult videre eum? — In magna platea vult videre eum. — Estne Germano frumenti multum venale? — Haud ei multum venale est. — Quales (*ou* ejusmodi) cultros mercator habet venales? — Bonos habet cultros venales. — Quot ei cultri etiam sunt? — Sex ei etiam sunt. — Num Hiberno multum adhuc est vini? — Haud multum jam ei est. — Habesne vini satis bibere (1)? — Haud multum habeo, sed satis. — Potesne vini multum bibere? — Multum bibere possum. — Potesne tu quotidie bibere (vinum)? — Quotidie ego mane et vespere possum bibere (vinum). — Num frater tuus tantum potest (vini) bibere, quantum tu? — Plus potest (vini) bibere, quam ego (2).

72.

Qua re (*ou* quid) tibi opus est? — Opus mihi est bono pileo. — Tibine opus est hocce cultro? — Eo mihi opus est. — Tibine est pecunia opus? — Opus est mihi (pecunia). — Num est opus fratri tuo pipere? — Non opus est ei. — Num ei ocreis opus est? — Non opus est. — Qua re opus est meo fratri? — Nulla re opus est ei. — Cuinam est opus saccharo? — Nemini opus est saccharo. — Num cuiquam pecunia est opus? — Nemini est opus. — Num patri tuo opus est aliqua re? — Nulla re est opus patri meo. — Quid mihi opus est? — Nihil tibi opus est. — Estne tibi opus libro meo? — Eo est mihi opus. — Num eo est opus patri tuo? — Non est opus ei. — Estne opus amico tuo hocce fuste? — Opus est ei. — Utrum ei opus est hiscine an illis obturamentis? — Neque his neque illis ei opus est. — Num mei indiges? — Egeo tui. — Quando eges mei? — Nunc. — Quid habes mihi dicere? — Verbum (3) unum habeo tibi dicere. — Num filio tuo opus est nobis? — Opus est ei vobis et fratribus vestris. — Opusne tibi est servis meis? — Mihi opus est eis. — Num cuipiam opus est fratre meo? — Nemini opus est eo. — Quid

(1) Vease página 40, nota 2.

(2) Nos hemos servido asaz ya de los pronombres personales cuyo cuadro se halla en la 27ª lección del *Método*; en lenguaje familiar, se unen con bastante frecuencia á los verbos. Igualmente tambien nos hemos servido de los demostrativos y determinativos para el pronombre de la 3ª persona, pues el alumno los encontrará frecuentemente en sus lecturas, siendo del uso mismo que nuestros pronombres *él, ella, ellos, ellas*. Sirvese uno, en general, mucho mas de pronombres hablando y en la correspondencia, poesia, y estilo animado, en una palabra, que en el estilo puramente literario.

servus dicit? — Dicit petasum tuum in conclavi non esse. — Nam sartor dicit se velle venire? — Negat se venire posse. — Quid isti (homines) dicunt? — Dicunt pecuniam se non habere. — Quid tu ad id dicis? — Dico eis pecunia non opus esse. — Quonam dicis fratrem tuum ire? — Dico eum ad amicum suum ire. — Dicitne is ad macellum se non ire? — Negat se ire illuc. — Quando dicit illuc se ire velle? — Dicit cras illuc se ire velle.

73.

Amasne fratrem tuum? — Amo eum. — Amatne eum pater tuus? — Non amat eum. — Bone mi puer, mene amas? — Te amo. — Num turpem hunc hominem amas? — Non amo eum. — Quis amatur? — Is amatur, qui bonus est. — Amamurne? — Boni estis et amamini. — Quis monetur? — Ii monentur, qui non sunt boni. — Num hodie vespere ducimini ad patrem vestrum? — Ducimur ad eum. — Quis agit oves ad patrem tuum? — Pastor agit eas illuc. — Patrine tuo opus est servo suo? — Illi opus est eo. — Tibine opus est aliqua re? — Nulla re mihi opus est. — Aperitne servus fenestram? — Aperit eam. — Aperisne eam? — Non aperio eam. — Aperiturne jamna mane? — Aperitur quotidie mane. — Num aperis oculos? — Aperio oculos neque quidquam video. — Ordinasne libros meos? — Ordino eos. — Ordinathe servus ocreas nostras an calceos nostros? — Utrosque ordinat. — Nosne amant liberi nostri? — Nos amant. — Amamusne inimicos nostros? — Non amamus eos. — Tibine tua pecunia opus est? — Ea mihi opus est. — Nobisne opus est rheda nostra? — Nobis opus est ea. — Amicisne nostris opus est vestibus suis? — Opus est eis. — Quid mihi das? — Nihil tibi do. — Dasne librum fratri meo? — Ei do (illum). — Dasne ei pileum quem? — Do ei (unum). — Cui datur hic liber? — Huic datur, qui legere debet.

74.

Videsne aliquid? — Nihil video. — Videsne magnum meum hortum? — Video eum. — Videtne pater vester navem nostram? — Ille non videt eam, sed nos eam videmus. — Quot videtis naves? — Multas videmus, plus quam triginta. — Num foris videmur? — Non videmur; oportet aperire fenestram. — Dasne mihi libros? — Do tibi (libros). — Datne vobis pater noster pecuniam? — Non dat nobis pecuniam. — Datne vobis petasos? — Nullos dat nobis. — Videtisne nautas multos? — Plures videmus milites, quam nautas. — Num vident milites multas cellas? — Plures hortos vident, quam cellas. — Dantne Britanni vobis bonas placentas? — Dant nobis. — Dasne mihi

tantum vini quantum cervisiæ? — Tibi do tantum hujus quantum illius. — Potesne placentas amplius mihi dare? — Non possum tibi dare placentas amplius, haud jam multæ mihi sunt. — Dasne mihi equum (eum), quem habes? — Illum tibi non do, quem habeo. — Quemnam mihi das equum? — Fratris equum tibi do. — Mibine liber hic datur? — Tibi non datur, sed commodatur.

75.

Loquerisne cum vicino? — Loquor cum eo. — Loquiturne tecum? — Non loquitur mecum. — Loquunturne vobiscum fratres vestri? — Loquuntur nobiscum. — Quando loqueris cum patre tuo? — Quotidie mane et vespere loquor cum eo. — Quid tu fers? — Librum ego fero. — Quo fers eum? — Domum fero eum. — Quo feruntur hæ vestes? — Ad sartorem feruntur. — Lavasne tibialia tua? — Non lavo ea. — Lavatne frater tuus tot subuculas quot tibialia? — Plus horum lavat quam illarum. — Suntne tibi adhuc multa tibialia lavanda? — Haud multa sunt amplius mihi lavanda. — Lavaturne quotidie mane conclave? — Verritur lavaturque quotidie mane. — Quot subuculas habent amici tui amplius lavandas? — Duæ sunt eis adhuc lavandæ. — Quidnam fert puer tuus? — Mensam fert magnam. — Quid ferunt hi homines? — Ligneas sellas nostras ferunt. — Quonam ferunt eas? — Ferunt eas in magnum fratrorum nostrorum conclave. — Lavantne fratres tui tibialia sua an nostra? — Nec vestra nec sua, liberorum tibialia suorum lavant. — Lavaturne subuculæ tuæ quotidie? — Non lavantur quotidie. — Ubi lavantur hæc tibialia? — Ad fontem lavantur. — Quando lavantur? — A mane (usque) ad vespem.

76.

Nonne frangis calicem meum? — Non, domine, non frango eum. — Franguntne vicini nostri calices nostros? — Frangunt eos. — Quisnam lacerat libros vestros? — Juvenis lacerat eos. — Nonne tu laceras eos? — Non lacero eos. — Nonne tu vis legere? — Aveo legere, sed laceratur liber meus. — Illi libri, qui lacerantur, nonne sarciri possunt? — Possunt sarciri, sed non oportet eos lacerare. — Secantne milites arbores? — Secant (arbores). — Emisne tu tot pileos quot manicas? — Plus harum emo quam illorum. — Ubi emuntur pilei? — Emuntur apud pileorum opificem. — Ubi nam venit panis? — Apud pistorem venit. — Emitne frater tuus panem? — Panis ei emendus est, esurit. — Emuntne fratres nostri vinum? — Vinum eis emendum est, sitiunt. — Num-

quid vos frangitis? — Nihil nos frangimus. — Quisnam frangit sellas nostras? — Nemo frangit eas, haud (enim) facile franguntur. — Emisne aliquid? — Nihil ego emo. — Quisnam servat pecuniam nostram? — Pater eam meus servat. — Servantne fratres tui libros meos? — Servant eos. — Servasne aliquid? — Nihil servo. — Ubinam hæ vestes servantur? — In arca magna servantur. — Servaturne hoc vinum? — Hoc vinum servatur, sed non oportet dolium aperire.

77.

Sarcitne sartor vestes nostras? — Sarcit eas. — Quid scribis? — Litteras scribo. — Ad quem (cuinam) scribis litteras? — Ad patrem meum (patri meo). — Quando scribit frater tuus litteras suas? — Scribit eas mane et vespere. — Quid agis nunc? — Ego nihil ago. — Num te hortantur ad faciendum aliquid? — Me hortantur ad laborandum. — Quota hora is in theatrum? — Hora septima et quadrante. — Quota hora nunc est? — Quinta est cum dodrante. — Quota hora it coquus tuus in macellum? — Quinta hora it illuc. — Num it illuc vesperi? — Non, at mane it illuc. — Isne quopiam? — Nusquam eo, at fratres mei eunt in hortum. — Bibisne aliquid? — Nihil ego bibo, sed Italus bonum vinum bibit bonamque cervisiam. — Mittisne mihi librum amplius unum? — Nullum jam mitto tibi. — Quonam mittitur puer tuus? — In macellum mittitur. — Quo mittuntur pueri? — In scholam mittuntur. — Ad quem mittuntur? — Ad amici tui patrem mittuntur. — Rescribisne tu litteris suis? — Rescribo eis. — Illene rescribit tuis? — Rescribit eis. — Quid ais? — Nihil loquor (dico). — Mene oportet illi pecuniam dare, hic manendi gratia (1)? — Danda ei est a te pecunia, egrediendi (exeundi) causa. — Venditne hic homo aliquid? — Placentas vendit bonas. — Quid tu vendis? — Nihil ego vendo, at amici mei clavos vendunt, cultros et equorum soleas. — Quid ait homo? — Nihil loquitur (dicit). — Quid quæris? — Nihil quæro. — Ubinam vinum venit? — Ruri venit vinum. — Ubinam venum it (datur)? — Venum it (datur) in foro vinario. — Quo mittendæ sunt epistolæ tuæ? — Mittendæ sunt in urbem.

(1) Mas tarde, podrémos poner mas precisión en la expresión, con el subjuntivo: *hic manendi causa* ó *gratia* significa igualmente para que yo me quede, *hic ut maneam*, y para que él se quede, *hic ut maneat*. En un discurso continuado solamente, el gerundio se explicaría por la continuacion del discurso.

78.

Ubinam est pater tuus? — Domi est. — Nonne exit? — Non potest exire, dolet ei caput. — Doletne tibi caput? — Non caput (mihi dolet); sed apres (mihi) dolent. — Quotum mensis diem habemus hodie? — Duodecimum habemus hodie. — Quotum mensis diem cras habemus? — Cras tredecimum habemus. — Quales dentes habes? — Bonos habeo dentes. — Quales dentes habet frater tuus? — Malos habet dentes. — Dolentne Britanno dentes? — Non dentes ei dolent, oculus ei dolet. — Doletne Ítalo oculus? — Ei non oculus, pes dolet. — Digitone laboro? — Non digito, sed genu laboras. — Visne mihi panem secare? — Non possum tibi panem secare, digiti mihi dolent. — Num quis mihi caseum secare vult? — Nemo tibi vult secare (caseum). — Quærisne aliquem (Num quem quæris)? — Neminem quæro. — Dolentne aures cuiquam? — Nemini dolent aures. — Quid quærit pictor? — Nihil quærit. — Quem quæris? — Filium tuum quæro. — Quisnam me quærit? — Nemo te quærit. — Reperisne (id,) quod quæris? — (Id) reperio, quod quæro, centurio autem non reperit, quod quærit.

79.

Cuinam dolent fauces? — Nobis dolent fauces. — Num cui dolent oculi? — Germanis oculi dolent. — Facitne sartor vestem meam? — Non facit eam, laborat ex renibus. — Facitne sutor calceos meos? — Non potest eos facere, dolent illi cubita. — Nobisne mercator affert pulchras crumenas? — Non potest exire, laborat (a) pedibus. — Reperitne Hispanus pluviale (illud), quod quærit? — Reperit illud. — Reperiuntne Iamii oves (eas), quas quærant? — Reperiunt eas. — Reperitne sartor digitale suum? — Id non reperit. — Reperisne chartam (eam), quam quæris? — Non reperio eam. — Reperimusne (id), quod quærimus? — Non (id) reperimus, quod quærimus. — Quid facit (agit) patricius? — Id ille agit, quod tu agis. — Quid agit in conclavi suo? — Legit.

80.

Legisne? — Non lego. — Studentne filii patriciorum? — Student. — Cuinam rei student? — Germanicæ linguæ (germanicis litteris) student. — Studesne tu britannicæ linguæ (britannicis litteris)? — Non est mihi tempus ei (eis) studendi. — Quæruntnne Batavi hanc an illam navem? — Quæruntn utramque. — Quæritne servus has an illas scopas? — Nec has nec illas quærit. — Quis studet germanicæ linguæ

(germanicis litteris)? — Filii centurionum et patriciorum student (ei ou eis). — Quando amicus tuus studet gallicæ linguæ? — Mane studet (ei) — Quota hora studet? — Hora decima studet. — Quotidiene studet? — Quotidie studet mane et vespere. — Quid agunt liberi fabri tignarii? — Legunt. — Leguntne germanice (germanicum sermonem)? — Gallice (gallicum sermonem) legunt, nos autem britannice (britannicum sermonem) legimus. — Quales libros legit filius tuus? — Bonos legit libros. — Legitne germanicos libros? — Gallicos legit libros. — Quem (qualem) librum tu legis? — Germanicum ego librum lego. — Legisne tantum, quantum liberi mei? — Plus ego lego, quam illi. — Legitne pater tuus librum (eum), quem ego lego? — Non legit eum, quem legis, sed eum, quem lego. — Legitne tantum, quantum ego? — Legit minus, quam tu, sed plus, quam tu, discit. — Commodasne mihi librum? — Tibi commodo (unum). — Tibine tui amici commodant libros? — Commodant mihi (libros).

81.

Amarisne a sobrino tuo? — Amor ab eo. — Amaturne ab eo frater tuus? — Amatur ab eo. — A quo amor? — A parentibus tuis amaris. — Amamurne nos? — Amamini. — A quonam amamur? — Ab amicis vestris amamini. — Amaturne hi senatores? — Amantur. — A quibus amantur? — A nobis amantur atque a bonis eorum amicis. — A quo ducitur cæcus? — A me ducitur. — Quonam ducis eum? — Domum suam (ad se) duco eum. — A quo vituperamur? — Ab inimicis nostris vituperamur. — Quamobrem vituperamur ab eis? — Quia (1) ii nos non amant. — Num castigamini a vestro patre? — Non castigamur ab eo, quia studiosi et frugi sumus. — Audimurne? — Audimur. — A quibus audimur? — A vicinis nostris audimur. — Auditurne dux a suis militibus?

(1) *Quia* (quod) es un simple relativo suponiendo por antecedentes correlativos los pronombres : *eo, ideo, idcirco, ab hoc, propterea*, etc., que denotan la causa, razon ó motivo de alguna cosa; pero estos antecedentes no se expresan sino cuando se quiere apoyar particularmente sobre la causa ó motivo expresado. Sucede lo mismo, en latin, de todas las conjunciones : no son sino simples relativos, y es por esta razon que se emplean tan bien con el indicativo como con el subjuntivo, salvo esta diferencia que el hecho expresado con el indicativo como hecho, no es, con el subjuntivo, mas que la idea del hecho (como mas tarde se verá), esto es el hecho expresado como *eventual*.

— Auditur ab eis. — Quinam pueri laudantur? — Hi (laudantur), qui frugi sunt. — Quinam castigantur? — Hi (castigantur), qui pigri et improbi sunt. — Utrum laudamini an vituperamini? — Neutrum, neque laudamur, neque vituperamur. — Num amicus noster ab iis magis æstimatur, qui eum norunt? — Amatur atque laudatur ab eis, quia studiosus frugique est; frater autem ejus ab omnibus parvi æstimatur, quod improbus pigerque est (1). — Interdumne castigatur? — Quotidie (castigatur) mane et vespere. — Num tu interdum castigaris? — Nunquam castigor; amor præmiisque donor a parentibus. — Hi pueri nonne unquam castigantur? — Nunquam castigantur, utpote seduli pueri frugique; illi vero quotidie castigantur, nempe pigri sunt improbique (2). — Tene iste (homo) odit? — Nemini in odio sum. — Quisnam me odit? — Rustici te oderunt. — Num Germano Britannus in odio est? — Non Germano, sed Russo in odio est. — Num fratris tui mulier a vicinis suis amatur? — Non amatur ab eis, imo vero (3) eis in odio est. — Equis odit canem meum? — Vicinus et felis ejus oderunt eum.

82.

Loquerisne spanice? — Non, domine, italice (vero) loquor. —

(1) Para expresar que el hecho es verídico ó reconocido como tal, *quia* (quod), ó *quoniam*, porque, puede ser reforzado con el indeclinable *quippe* (en efecto) ó empleado á una con esta voz, ó bien reemplazado todavia por *ut qui*, *utpote qui* (como es justo), las mas veces en frases incidentes: mi hermano que lo sabe todo, debe saberlo; *frater meus, utpote qui nihil nescit, hoc scire debet*. Era mas y mas amado cada dia por el ejército, porque cuanto imaginaba le salia con acierto; *magis magisque in dies in castris ampletebatur, quippe cujus neque consilium neque inceptum ullum frustra erat*, y en el tema: *quippe qui improbus est atque piger*. Son igualmente relativos que se emplean tan bien con el indicativo como con el subjuntivo, pero con un viso diferente.

(2) Puedese aun en vez de *quia* (quod), ó *quoniam*, porque, servirse de *nempe*, *scilicet*, *videlicet*, etc. (vease *Método*, 63ª leccion, nota 7), que ya no son relativos y desprenden el primer miembro del segundo de la frase; pero, con el indicativo, preciso es que el hecho pueda darse como verificado, constante ó reconocido como tal.

(3) Para indicar oposicion, las adversativas *vero*, *autem*, se refuerzan á menudo en la conversacion con el adverbio *imo*, expresando que se aumenta el valor de lo que precede y presentando por consiguiente la oposicion mas expresiva.

Quis polonice loquitur? — Frater meus loquitur polonice. — Num vicini nostri loquuntur russice? — Non russice, sed arabice loquuntur. — Loquerisne arabice? — Non, at loquor græce et latine. — Cujusmodi (1) cultrum habes? — Britannicum habeo cultrum. — Quosnam nummos hic habes? Utrum italicæ an hispanici sunt illi nummi? — Russici nummi sunt. — Tibine est italicus pileus? — Non, at hispanicus mihi est (pileus). — Num Germanus es? — Non, Britannus verosum. — Num es Græcus? — Non, at Hispanus sum. — Num isti (homines) Poloni sunt? — Non, at Russi sunt. — Num Russi polonice loquuntur? — Non loquuntur polonice, sed latine, græce et arabice. — Num frater tuus est mercator? — Non, at faber (est) lignarius. — Num illi (homines) sunt mercatores? — Non, at fabri sunt lignarii. — Nos sumusne portitores? — Non, at sutores sumus. — Stultusne es? — Non sum stultus. — Ille (homo) quidnam est? — Sartor est. — Quid optas? — Nihil opto. — Num quid optas boni? — Id opto, quod mihi opus est. — Cuinam impertis salutem? — Quemdam salvere jubeo patris (mei) amicum. — Num is tibi vale dicit? — Dicit mihi vale. — Ecquid optas mihi? — Salutem tibi opto (Salvere te jubeo). — Quid juvenis optat mihi? — Vale tibi dicit nocturnum (2). — Quonam mihi eundum est? — Tibi eundum est ad amicos nostros, salutatum eos. — Num liberi tui veniunt domum meam (ad me) nocturnum mihi vale dicturi? — Veniunt domum tuam (ad te) te salutatum.

83.

Num patricio sunt oculi cæsi? — Nigri sunt ei oculi osque parvum. — Tibine memoria bona est? — Mala mihi est memoria; sed multum mihi animi est, ad germanicas litteras discendas. — Quid mihi affers pro vino? — Siceram tibi affero. — Num sumit gladium (suum) pro baculo (suo)? — Baculum sumit pro gladio (quum gladium sumere debet). —

(1) *Cujusmodi*? ¿De qué modo? como en español, no concuerda como *qualis, quale*, con el sustantivo, aunque se use con todos los casos; *cujusmodi* tiene también un viso interrogativo quizá mas pronunciado. Dicese, como en castellano: *ejusmodi, hujusmodi*, etc., del modo, de este modo.

(2) *Nocturnus*, *a, um*, de noche, esto es, por la noche, así como *diurnus*, *a, um*, de día, por el día; *æternus*, *a, um*, eterno, por la eternidad; *ultimus*, *a, um*, último, por última vez, etc.

Quidnam agis, quum ludere tibi licet (potius (1) quam ludere)? — Studeo, quum ludere possum. — Ediscisne tu potius, quam scribis? — Scribo potius, quam edisco. — Quid agit senatoris filius? — In hortum it, quum in agrum ire debet. — Num legunt liberi vicini nostri? — Scribunt, quum legendum est. — Quid agit coquus noster? — Focum facit, quum tempus est eundi in macellum. — Venditne pater tuus bovem suum? — Bovis sui loco vendit equum suum. — Exeuntne medici? — Manent in conclavibus suis potius, quam egrediuntur. — Quota hora medicus noster venit domum vestram (ad vos)? — Hora octava cum dodrante quotidie mane venit ad nos (domum nostram). — Filius pictoris num studet britannicis litteris? — Græcis litteris potius, quam britannicis studet. — Interficitne boves lanius? — Interficit verveces, quum boves interficiendi sunt. — Mibine auscultas? — Ego tibi ausculto. — Mibine auscultat frater tuus? — Loquitur, neque te auscultat. — Auscultasne tu, quod tibi dico? — Ego ausculto, quod mihi dicis.

84.

Auscultatne homo, quod tu ei dicis? — Auscultat. — Auscultantne medici liberi, quod nos eis dicimus? — Non auscultant. — Num id audis, quod tibi tuus frater dicit? — Audio. — Isne in theatrum? — Eo in cellam potius, quam in theatrum. — Visne audire me? — Volo te audire, sed non possum; ex auribus laboro. — Emendatne pater tuus schedulas meas an tuas? — Neque tuas, neque meas emendat. — Quasnam emendat schedulas? — Quas ipse (2) scribit, eas emendat. — Num ille audit, quod ei dicis? — Audit. — Aperisne caput loquendi gratia cum patre meo? — Aperio caput loquendi gratia cum eo. — Auscultatne frater tuus iis, quas pater ei noster dicit? — Auscultat eis. — Servus noster arcessitne cervisiam? — Acetum arcessit cervisiæ loco (quum cervisiam arcessere debet). — Emendasne litteras meas? —

(1) Para expresar *en vez de* ante un verbo, puede uno servirse tambien del neutro de *potior*, *potius*, comparativo significando preferible, de preferencia, mas bien, con *quam*, que ó que de, cuando todo ello no presenta un sentido falso.

(2) Para presentar *él*, cuando se quiere apoyar con mas expresion sobre el pronombre, en lugar de *is*, *ei*, *id*, cuando viene el caso, puede servirse uno de *ipse*, *ipsa*, *ipsum*, el mismo, ella misma, determinativo personal.

Non emendo eas; ab oculis laboro. — Exuitne servus vestem suam, focum faciendi gratia? — Exuit eam. — Detrahisne manicas tuas pecuniam mihi dandi gratia? — Detraho eas, pecuniam tibi dandi gratia. — Num calceos (suos) exuit domum tuam (ad te) eundi causa? — Non exuit eos. — Quis tollit mensam et sellas? — Servi auferunt eas. — Visne hunc calicem tollere? — Non libet (mihi) tollere (eum). — Ene opus est ocreas exuere (suas)? — Non opus ei est eas exuere. — Ecquid tu tollis? — — Nihil ego tollo. — Detrahitne quis pileum suum? — Nemo nudat caput. — Mittisne versum conclave meum? — Mitto illud versum. — Quemnam mittis id versum? — Servos mitto id versum. — Ecquem mittis obsonatum? — Servum mitto ad id (eo ou illuc). — Visne eum mittere sellas sublatum? — Quasnam sellas mittendus est sublatum? — Mittendus est eas sublatum, quæ in horto sunt. — Volo eum mittere sublatum eas. — Visne mihi vinum arcessere? — Nequeo, tuus me frater mittit focum accensum in conclavi suo. — Quando mittis ad clavos emendos? — Hodie vespere mitto ad clavos emendos.

85.

Visne pro vino siceram bibere? — Non, vinum volo bibere. — Vendisne cervisiam? — Non vendo (cervisiam), sed vicinus meus, mercator, vendit (cervisiam). — Visne mala mihi arcessere? — Volo tibi mala arcessere; quot vis habere? — Tria volo habere, sed amicus meus, Germanus, duodecim habere vult. — Monstratne tibi mercator pannum? — Nullum monstrat mihi. — Arcessitne servus tuus siceram? — Arcessit siceram. — Ecquid etiam tibi opus est? — Farina mihi opus est, visne quam mihi arcessi jubere? — Volo tibi aliquam arcessi jubere. — Emitne mala tuus amicus? — Emit mala. — Emitne idem fasciolas? — Mala potius, quam fasciolas emit. — Numquid mihi ostendis? — Vestes ostendo tibi aureas et argenteas. — Quonam it consobrinus tuus? — It in choream. — Isne tu in choream? — In theatrum potius eo, quam in choream. — Inne hortulanus in hortum? — In macellum it potius, quam in hortum. — Mittisne servum tuum ad sutorem? — Mitto eum ad sartorem potius, quam ad sutorem. — Accipisne hodie litteras? — Quaternas nunc accipio. — Num quæ sunt a (1) fratre meo? — Nescio. — Novistine manum ejus? — Novi (eam). — Visne eas (litteras)

(1) *De*, denotando provenencia, se traduce por *a*, *ab*, *abs*, sin unirse á otras palabras como en español: *Vengo de casa de su hermano de V., venio a fratre tuo.*

inter meas quærere? — Ubinam sunt illæ? — In (ou super) mensa. — Invenisne eas? — Invenio, hæc sua manus est, facile legitur.

86.

Arcessisne patrem (tuum)? — Arcesso eum. — Possumne ego consobrinum arcessere (meum)? — Potes eum arcessere. — Servus tuus invenitne hominem eum, quem quærit? — Invenit eum. — Amici tui inveniuntne amicos eos, quos quærunt? — Non inveniunt eos. — Quando cogitas ire in choream? — Cogito ire (illuc) hodie vespere. — Cogitantne consobrini tui rus ire? — Cogitant ire illuc. — Quo tempore cogitant (1) illuc? — Cras cogitant ire (illuc). — Quota hora? — Hora nona et dimidia. — Quid vult tibi mercator vendere? — Vult mihi fasciolas vendere. — Cogitasne quas ire emptum? — Nullas cogito ire emptum. — Scisne quidquam? — Nihil scio (2) (quidquam). — Consobrinus tuus quid scit? — Legere scit et scribere. — Scitne idem germanice? — Non scit (germanice). — Scisne hispanice? — Nescio (hispanice). — Fratres tui num græce sciunt? — Nesciunt; sed cogitant discere. — Discuntne facile litteræ græcæ? — Facile discuntur, sed multum oportet studere. — Egone britannice scio? — Nescis; sed cogitas britannico sermoni studere. — Liberi mei sciuntne italicum legere sermonem? — Sciunt italicum legere sermonem, loqui vero nesciunt.

87.

Cogitasne arabicis litteris studere? — Cogito arabicis et syriacis studere (litteris). — Num Britannus polonicas scit litteras? — Nescit (eas), sed eas discere cogitat. — Scisne natare? — Nescio natare, at ludere scio. — Scitne consobrinus tuus vestes conficere? — Non est vestes faciendi peritus; non est sartor. — Estne ille mercator? — Non est. — Quidnam est? — Medicus est. — Quonam is? — Eo in hortum meum, loquendi gratia cum hortulano. — Quidnam vis ei dicere? — Volo ei dicere, fenestram conclavis sui non aperiri

(1) La diferencia que existe entre las terminaciones de los adverbios indicando quietud en el mismo sitio, y de los adverbios expresando cambio de lugar, permite en latin, en dis curso familiar, vivo ó poético, el omitir el verbo de movimiento.

(2) A *nihil*, en el discurso familiar, vivo ó poético, puede añadirsele su substituto positivo *quidquam* (cualquiera cosa que sea, sea lo que fuere); es una redundancia que refuerza la expresión y que se permite en todos los pronominales negativos análogos, *nullus*, *ullus*, *nemo* (*quisquam*), etc.

facile. — Num hortulanus tuus tibi auscultat? — Auscultat mihi. — Visne sicceram bibere? — Nullam, mihi libet cervisiam bibere; tibine est (cervisia)? — Non est mihi (cervisia) sed arcessi volo jubere (cervisiam). — Quo tempore vis cervisiam arcessi jubere? — Nunc. — Jubesne arcessi mala? — Jubeo arcessi. — Tibine est multum aquæ? — Satis mihi est ad lavandos pedes (meos). — Satisne est aquæ fratri tuo? — Haud multum, sed satis ei est ad fasciolam madefaciendam. — Esne theam faciendi peritus? — Sum (peritus faciendi theam). — Num thea facilis est factu? — Facilis est factu. — Num consobrinus tuus auscultat eis, quæ ei dicis? — Auscultat eis. — Estne idem nandi peritus? — Natare nescit. — Quonam it? — Nusquam it, domi manet. — Num vestes tuæ madent? — Paululum madent. — Ubinam possum ego meas madefacere? — Ad fontem potes madefacere tuas. — Potesne ire sumptum librum meum, qui super mensa est? — Nimis madent mihi (1) pedes, e sella (mea) nequeo surgere.

88.

Habentne fratres tui in animo rus ire? — Habent in animo ire illuc. — Habesne in animo ire ad consobrinum meum? — Habeo in animo ire ad eum. — Tibine est in animo aliquid facere? — Mihi est in animo nihil facere. — Tibine est in animo ire hodie vespere in theatrum? — Mihi est in animo ire illuc, non autem hodie vespere. — Accipisne aliquid? — Pecuniam accipio. — A quonam accipis (pecuniam)? — A patre (meo), a fratre (meo) et a consobрино (meo) accipio (pecuniam). — Accipitne libros filius tuus? — Accipit. — A quibusnam accipit (libros)? — A me, ab amicis (suis) et a vicinis (suis) accipit (libros). — Accipitne pauper pecuniam? — Accipit pecuniam. — A quibusnam accipit (pecuniam)? — A divitibus accipit (pecuniam). — Accipisne vinum? — Nullum accipio. — Equam accipio pecuniam? — Nullam accipis (non accipis pecuniam). — Equas accipit vestes servus tuus? — Nullas accipit. — Num libros accipitis eos, quos amici nostri accipiunt? — Non eosdem accipimus, quos amici vestri accipiunt; sed alios (accipimus). — Num amicus tuus litteras accipit eas, quas ad eum scribis? — Accipit

(1) Usase, en latin, principalmente en el discurso familiar, vivo ó poético, del pronombre personal en vez del pronombre posesivo (aquí *mihi* por *mei*), y da al verbo una significacion refleja en un todo como en castellano, con la excepcion que en castellano el verbo mismo toma entónces la forma refleja enteramente: *Yo me he cortado el dedo*.

eas. — Num afferuntur tibi mala ea, quæ ego tibi mitto? — Non mihi afferuntur. — Accipitne Americanus tantum cervisiæ, quantum siceræ? — Tantum hujusce accipit, quantum illius. — Accipiuntne Scoti tot libros, quot litteras? — Tot accipiunt harum, quot illorum.

89.

Num Gallo priores dantur partes? — Dantur ei. — Num consobrinus tuus tantum accipit pecuniæ, quantum ego? — Plus accipit (pecuniæ), quam tu. — Afferuntur Britanno litteræ suæ? — Afferuntur ei. — Quonam tempore afferuntur ei? — Vespere afferuntur ei. — Quando afferuntur tibi tuæ litteræ? — Mane mihi afferuntur. — Quota hora? — Hora nona cum dodrante. — Num tibi tot afferuntur litteræ, quot mihi? — Plures mihi afferuntur, quam tibi. — Num quæ hodie tibi afferuntur? — Hodie et cras aliquæ mihi afferuntur. — Excipitne pater vester tot amicos, quot noster? — Pauciores excipit, quam vester. — Excipitne Hispanus tot inimicos, quot amicos? — Excipit tot horum, quot illorum. — Illene admittitur in senatoris domum? — In omnes patriciorum domos admittitur. — Ecquem etiam librum filius tuus accipit? — Unum etiam accipit. — Quid accipit medicus? — Bonam theam accipit, bonum vinum, bonasque fasciolas. — Num excipit eos benigne, qui ipsum visum eunt? — Male excipit eos.

90.

Accipitne servus tuus subuculas? — Accipit. — Accipitne totidem, quot servus meus? — Totidem accipit. — Ecquid hodie accipis? — Quotidie accipio aliquid. — Ducisne aliquem? — Neminem duco. — Quemnam ducis? — Filium duco (meum). — Quo ducis eum? — Duco eum ad amicos meos salutandi causa eos. — Filius tuus quid est? — Medicus est. — Ecquem servus tuus ducit? — Puerum meum ducit. — Quisnam a me ducendus est? — Cæci a te ducendi sunt. — Num ab eo ducendus æger est? — Est ab eo ducendus. — Quo ducendus ille est ab eo? — Domum ab eo ducendus est. — Quo ducit is equum tuum? — In equile ducit eum. — Utrum ducis, puerumne an cæcum? — Utrumque duco.

91.

Estne frater tuus longior, quam meus? — Minus est longus sed frugi magis, quam tuus. — Estne petasus tuus tam malus, quam patris (tui) petasus. — Melior est, non autem

tam niger, quam suus. — Suntne Italorum subuculæ tam candidæ, quam Hibernorum subuculæ? — Candidiores sunt, non autem tam (minus autem) bonæ. — Suntne baculi amicorum nostrorum longiores, quam nostri? — Non longiores, sed graviore sunt. — Quis habet manicas pulcherrimas? — Galli habent eas. — Cujusnam equi sunt pulcherrimi? — Pulchri sunt mei, pulchriores (sunt) tui, quam mei; at amicorum equi omnium sunt pulcherrimi. — Num equus tuus bonus est? — Est bonus, tuus vero melior est, et Britanni equus omnium, quos novimus, equorum est optimus. — Tibine sunt belli calcei? — Bellissimi mihi sunt, sed fratri sunt belliores (calcei), quam mihi. — A quo accipit eos? — Ab optimo suo amico accipit eos. — Vinum tuum estne tam bonum, quam meum? — Melius est. — Mercator tuus num vendit bonas fasciolas? — Vendit optimas, quas novi, fasciolas. — Num brevior est fratre suo? — Is est hominum, quos novi, homo brevissimus.

92.

Suntne nobis plures libri, quam Britannis? — Plures sunt nobis, quam eis, sed Germanis plures sunt, quam nobis, et Gallis sunt plurimi. — Tibine est pulchrior hortus, quam medico nostro? — Pulchrior est mihi. — Estne Americano domus pulchrior, quam tibi? — Pulchrior ei est. — Suntne liberi nobis tam pulchri, quam vicinis nostris? — Pulchriores sunt nobis. — Num tua vestis tam longa est, quam mea? — Brevior est, sed formosior, quam tua. — Num tu mox exis? (1) — Hodie non exeo. — Quo tempore pater tuus exit? — Meridie et quadrante exit. — Hiccinne homo est major natu quam ille? — Major est natu, sed ille validior est. — Uter horum puerorum magis est frugi? — Is est frugi magis, qui studet, quam ille, qui ludit. — Servus tuus verritne tam bene, quam meus? — Melius verrit, quam tuus. — Num Germanus legit tot malos, quot bonos libros? — Plures legit bonos, quam malos. — Venduntne mercatores plus sacchari, quam casæi? — Vendunt plus hujusce, quam illius. — Conficitne sutor tuus tot ocreas, quot calceos? — Plus horumce conficit, quam illarum.

(1) Emplease en latin el presente para indicar un hecho futuro. Llamase este empleo *presente histórico*, porque se usa por el pasado como por el futuro, abstraccion hecha del tiempo. Es un modo de expresarse con mas viveza y es bastante ordinario en el discurso familiar, vivo y poético.

93.

Num tu es tam nandi peritus, quam patricii filius? — Peritior illo sum nandi, ille vero melius latine scit loqui, quam ego. — Num legit æque bene ac tu? (1) — Melius legit, quam ego. — Doletne tibi caput? — Non, at ex auribus laboro. — Consobrinus tuus auscultatne eis, quæ tu ei dicis? — Non auscultat (eis). — Num it pastoris filius nostri in silvam? — Non, domi autem manet; pedes ei dolent. — Discisne æque bene ac filius hortulani nostri? — Disco melius, quam ille, sed ille melius, quam ego, laborat. — Cujusnam rheda est pulcherrima? — Tua pulchra est admodum, at centurionis rheda etiam pulchrior est, nostraque omnium est pulcherrima. — Num cuiquam pulchra æque mala sunt ac nobis? — Nemini sunt æque pulchra.

94.

Incipisne loqui? — Incipio loqui. — Incipitne frater tuus italicas discere litteras? — Incipit eas discere. — Scisne tu jam latine loqui? — Nondum, at incipio. — Incipiuntne loqui amici nostri? — Nondum loqui, sed legere incipiunt. — Jamne suas incipit litteras pater noster? — Nondum incipit eas. — Mercator incipitne vendere? — Incipit. — Esne tu jam nandi peritus? — Nondum, at (jam) discere incipio. — Num filius tuus loquitur priusquam audit? (2) — Audit priusquam loquitur. — Tibine frater (tuus) ante auscultat, quam (3) loquitur? — Prius loquitur, quam auscultat mihi. —

(1) Tenemos ya visto (*Método*, 22^a Lección) que *æque ac ó atque*, igualmente como, se emplea, á la ocasion, tan bien como *tam, quam*, en el comparativo de igualdad.

(2) *Priusquam audit*, ántes de escuchar, con el indicativo, expresa lo mismo que *ántes de* con el infinitivo español, el hecho como hecho comparado simplemente en su relacion de anterioridad con el otro hecho *loquitur*. Podria uno aquí, como despues de todas las conjunciones en latin, servirse del subjuntivo, *priusquam audiat*, pero el hecho, desde luego, ya no seria expresado como hecho; seria la idea del hecho, una eventualidad; el subjuntivo le haria dependiente del hecho principal *loquitur*, y expresaria ora condicion, ora direccion intencional. Estos visos á veces pueden tener cabida en el infinitivo español con la preposicion *de*: Escucha ántes de hablar, *audit priusquam loquitur*.

(3) *Antequam, priusquam*, en caso necesario, pueden separarse, aun en prosa, para acentuar el lenguaje ó para agradar

Leguntne prius liberi tui, quam scribunt? — Scribunt priusquam legunt. — Verritne prius tabernam servus tuus, quam conclave? — Conclave prius quam tabernam verrit. — Bibisne antequam egrederis? — Egredior antequam bibo. — Lavatne consobrinus tuus prius manus, quam (lavat) pedes? — Pedes prius lavat, quam manus. — Exstinguisne focum antequam candelam exstinguis? — Nec focum, nec candelam exstinguo. — Cogitasne egredi antequam scribis litteras tuas? — Cogito scribere litteras meas antequam egredior. — Exiitne filius tuus ocreas suas antequam vestem suam exiit? — Filius meus neque ocreas suas exiit, nec vestem suam.

95.

Cogitasne mox proficisci? — Cogito cras proficisci. — Loquerisne æque sæpe atque ego? — Minus sæpe loquor, sed frater meus sæpius loquitur, quam tu. — Num ego tam sæpe egredior, quam pater tuus? — Non tam sæpe egrederis, quam ille, sed sæpius ille bibit, quam tu. — Num istum (hominem) incipis noscere? — Incipio noscere eum. — Jentatisne mature? — Jentamus hora nona cum quadrante. — Jentatne consobrinus tuus maturius, quam tu? — Serius jentat, quam ego. — Quota hora jentat ille? — Hora jentat octava, ego vero sexta et dimidia. — Nonne mature tu nimis jentas? — Sero nimis jento. — Jentatne tam mature pater tuus, quam tu? — Serius jentat, quam ego. — Perscribitne idem prius litteras suas, quam jentat? — Jentat priusquam perscribit eas. — Estne pileus tuus nimis magnus (ou major capite)? — Nec nimis magnus est nec nimis parvus (ou nec major est nec minor capite). — Jentatne hortulanus noster priusquam it in hortum? — It in hortum priusquam jentat. — Legisne tam sæpe gallice (gallicum sermonem), quam germanice (germanicum sermonem)? — Gallicum sæpius lego, quam germanicum sermonem. — Num medicus nimis loquitur? — Non loquitur satis. — Bibuntne Germani nimium vini? — Non bibunt satis vini. — Bibuntne iidem cervisiæ plus, quam siceræ? — Plus hujusce bibunt, quam illius. — Vobisne est magna pecunia (multum pecuniæ, multa pecunia)? — Non habemus satis (pecuniæ). — Consobrinis tuis num est multum frumenti? — Haud multum eis est, sed satis. — Vobisne adhuc multa sunt mala? — Haud multa jam nobis sunt.

al oído. Sucede lo mismo con *postquam*, *posteaquam*, como veremos mas adelante.

Tibine sunt tot mensæ, quot sellæ? — Tot harumce, quot illarum sunt mihi. — Num afferuntur amico tuo tot litteræ, quot schedulæ? — Harum plus ei affertur, quam illarum. — Desinisne jentare antequam incipis laborem tuum? — Incipiendus mihi meus est labor, priusquam desino. — Quando peregrinus proficisci cogitat? — Hodie mane cogitat proficisci. — Quota hora? — Hora prima et dimidia. — Nonne hic vult manere? — Non vult. — Cogitasne tu in theatrum ire hodie vespere? — Cogito cras ire illuc. — Proficiscerisne hodie? — Nunc proficiscor. — Quo tempore habes in animo ad amicos (tuos) litteras mittere? — Habeo in animo litteras ad eos hodie mittere. — Rescribuntne amici tui litteris tuis? — Rescribunt eis. — Exstinguisne focum? — Non exstinguo eum. — Accenditne servus tuus candelam? — Accendit eam. — Habetne hic (homo) in animo tabernæ tuæ ignem injicere? — Habet in animo eam incendere. — Rustici quid aiunt de mercatu suo? — Negant boves suos se vendere potuisse. — Num hoc tibi gratum est? — Per mihi gratum est (1). — Tibine ludere voluptati est? — Magis delector laborando quam ludendo (2). — Tene delectat loqui latine? — Illud mihi magnæ est voluptati; video enim id non difficile esse. — Nonne serius est ad egrediendum? — Non est sero (ou serius). — Quota hora est? — Hora est quinta. — Quota hora possumus redire (ou regredi)? — Hora possumus septima redire (regredi). — Novistin' (ou nostin') consobrinum meum? — Novi eum de facie. — Num tu hunc novisti magnum virum? — Fama (ou nomine) tantum novi eum.

Ubi fuisti? — In macello fui. — Fuistine in chorea? — Fui ibi. — Egone ludis adfui? — Adfuisti. — Tune adfuisti? — Non adfui. — Num consobrinus tuus unquam in theatro fuit? — Nunquam fuit (in theatro). — Fuistine jam in

(1) *Per* en composicion con un adjetivo, para formar un superlativo, puede separarse, aun en prosa, por una dicioncita, pronombre, partícula, interjeccion, sobre todo en el discurso familiar, animado ó poético.

(2) *Laborare me delectat*, el trabajar me agrada; *laborando delector*, trabajando me plazco, me da gusto el trabajar. No hay sino la diferencia del activo al pasivo; pues, por los verbos intransitivos, el sujeto de la voz activa se hace regimen de la voz pasiva con preposicion ó sin ella: *res illa me delectat*; *in illa re delector*.

magno foro? — Nunquam fui illic. — Estne tibi in animo ire illuc? — Est mihi in animo ire illuc. — Quo tempore vis ire illuc? — Cras volo illuc ire. — Quota hora is illuc? — Hora quinta. — Quota hora? — Meridie. — Filius tuus num jam fuit in horto meo? — Non adhuc fuit illic. — Habetne in animo illum videre? — Cogitat videre illum. — Quando vult ire illuc? — Vult hodie ire illuc. — Quando cogitas ire illuc? — Cogito cras etiam ire illuc. — Habetne in animo in choream ire hodie vespere? — Habet in animo ire illuc. — Fuistine jam in chorea? — Nondum fui illic, sed eo hodie vespere illuc. — Fuistine jam in Britannii conclavi? — Nondum fui illic. — Fuistine in conclavibus meis? — Fui illic. — Quonam tempore (1) fuisti illic? — Hodie mane fui illic. — Ivistine ad amicum tuum? — Non ivi ad eum. — Ivistine in Campum Martium? — Heri ivi illuc. — Egone fui in tuo an amici tui conclavi? — Neque in meo, neque in amici mei, sed in Itali conclavi fuisti.

98.

Batavus utrum in nostris an in Britannorum tabernis fuit? — Neque in nostris, neque in Britannorum, sed in Italarum tabernis fuit. — Fuistine tu jam in macello? — Nondum fui illic, sed cogito ire (illuc). — Fuitne illic filius pastoris nostri? — Fuit illic. — Quando fuit illic? — Hodie fuit illic. — Filius vicini nostri cogitatne ire in macellum? — Cogitat ire illuc. — Ivistine heri illuc? — Ivi hodie mane illuc. — Quid is illic vult emere? — Vult gallinas, boves, caseum, cervisiam et siceram illic emere. — Ivistine ad ducem? — Ivi ad eum, sed jam nolo ire illuc. — Fuistine jam apud consobrinum meum? — Jam fui (apud eum). — Amicus tuus fuitne jam illic? — Nondum fuit illic. — Nos jamne fuimus apud amicos nostros? — Nondum fuimus apud eos. — Num amici nostri nunquam fuerunt apud nos? — Nunquam fuerunt (apud nos). — Fuistine unquam in theatro? — Nunquam fui (illic). — Tibine libet litteras scribere? — Mihi libet (unas) (2) scribere. — Ad quemnam vis

(1) *Quo tempore*, en interrogacion, no es otro que una variante de *quando*? ¿ á que época? ¿ en que momento? ¿ cuando? así como *tempore quo* es una variante de *quando*, *quum*, á la época, al momento en qué, cuando.

(2) Hemos visto (*Método*, lección 17ª, *Obser.* E) que con los substantivos en plural cuya significacion no admite singular, el plural de *unus* es de uso. Aquí, por ejemplo, *unas* expresaria precisamente que no se quiere escribir sino una

scribere? — Ad filium meum volo scribere. — Jamne pater tuus fuit ruri? — Nondum fuit (ruri), sed cogitat ire (illuc). — Num ille cogitat hodie ire (illuc)? — Cogitat ire cras (illuc). — Quota hora cogitat proficisci? — Cogitat hora sexta et dimidia proficisci. — Cogitatne is ante jentaculum proficisci? — Cogitat jentare antequam proficiscitur. — Usquamne tu fuisti? — Nusquam fui. — Venitne frater (meus)? — Venit. — Quid dixit? — Dixit se hodie mane ivisse ad (ou in) urbem. — Ivitne mature (illuc)? — Nescio. — Quis in conclave meum venit? — Filius (tuus) venit. — Num venis mecum in macellum? — Non est mihi tempus eundi (illuc). — Quando venit pater (meus)? — Hodie vespere venit. — Nonne venit heri vespere? — Non (venit). — Rustici num venerunt pecuniam allatum? — Venerunt allatum (pecuniam).

99.

Habuistine tu manicam meam? — Habui eam. — Habuistine fasciolam meam? — Non habui eam. — Habuistine pluviale meum? — Id non habui. — Habuistine bellum meum cultrum? — Habui eum. — Quando habuisti eum? — Heri habui eum. — Egone tuas habui manicas? — Habuisti eas. — Habuitne frater tuus malleum meum ligneum? — Habuit eum. — Habuitne idem meam tæniam auream? — Non habuit eam. — Habueruntne Britanni pulchram meam navem? — Habuerunt eam. — Quis habuit linea tibialia mea? — Servi tui habuerunt ea. — Habuimusne ferream boni vicini nostri arcam? — Habuimus eam. — Habuimusne pulchram ejus rhedam? — Non habuimus eam. — Habuimusne saxeas peregrinorum mensas? — Non habuimus eas. — Habuimusne ligneum Hiberni crus? — Id non habuimus. — Habuitne Américanus bonum opus meum? — Id habuit. — Habuitne meum cultrum argenteum? — Non habuit eum. — Habuitne juvenis primum operis mei volumen? — Non primum, sed secundum habuit. — Idne habuit? — Sane, Domine, id habuit. — Quo tempore id habuit? — Hodie mane id habuit. — Habuistine saccharum? — Habui (saccha-

sola letra. En Virgilio (OEn., lib. II, vers. 42) : *satis una superque vidimus exordia, et captæ superavimus urbi* : basta con una ruina de la cual fui testigo, y con haber sobrevivido á la toma de la ciudad. *Uni, unæ, una*, quiere decir tambien comun, solo y mismo ; *unis moribus vivunt*, ellos no tienen sino una sola y misma costumbre.

rum). — Ecquam ego bonam habui chartam? — Habuisti (bonam chartam). — Habuitne nauta siceram? — Habui (siceram). — Ecquam habuisti? — Nullam habui.

100.

Habuitne Germanus bonam cervisiam? — Habuit. — Habuistine magnas placentas? — Habui. — Habuitne quas frater tuus? — Nullas habuit. — Habuitne hortulani filius nostri farinam? — Habuit (farinam). — Habueruntne Poloni bonas falces? — Habuerunt. — Quales falces habuerunt? — Magnas et parvas habuerunt falces. — Num Britanni tantum habuerunt sacchari, quantum theæ? — Tantum hujusce habuerunt, quantum illius. — Quidnam te medicus jussit bibere? — Aquam jussit me bibere. — Num censes eum bene egisse? — Censeo eum prave egisse; nullam unquam bibo aquam. — Quid libet tibi bibere? — Mihi libet aquam et paululum vini bibere. — Sic agere potes. — Quid emisti? — Saccharum emi. — Quid habuit consobrinus tuus? — Ocreas tuas habuit et calceos tuos. — Num is bona mea crustula habuit? — Ea non habuit. — Quid habuit Hispanus? — Nihil habuit. — Quis animum habuit? — Galli habuerunt (animum). — Num multos Galli inimicos habuerunt? — Multos habuerunt. — Nos habuimusne multos amicos? — Non habuimus multos. — Num plures nobis amici fuerunt, quam inimici? — Plures hi nobis fuerunt, quam illi. — Num filius tuus habuit plus vini, quam carnis? — Plus hujusce habuit, quam illius. — Habuitne Turca plus piperis, quam frumenti? — Minus hujusce habuit, quam illius. — Ecquid pictor habuit? — Nihil habuit.

101.

Doluitne tibi caput? — Dentes mihi doluere. — Ecquid boni fuit tibi? — Nihil mali mihi fuit. — Num heri chorea habita est? — Non habita est. — Hodiene habetur? — Habetur hodie. — Quo tempore chorea habetur? — Hodie vespere habetur. — Num habita est nudius tertius? — Habita est. — Quota hora habita est? — Hora undecima habita est. — Ivis-tine ad fratrem meum? — Ivi ad eum. — Quoties ivisti ad consobrinum meum? — Bis ivi ad eum. — Isne interdum in theatrum? — Interdum eo illuc. — Quoties fuisti in teatro? — Semel tantum illic fui. — Adfuistine interdum in chorea (ou choreæ)? — Sæpe illic (ou ei) adfui. — Frater tuus ivitne unquam in choream? — Nunquam ivit illuc. — Pater tuus ecquando (1)

(1) *Ecquando, num quando, por num aliquando. Aliquando*

ivit in choream? — Olim illuc ivit. — Ivitne idem tam sæpe illuc, quam tu? — Sæpius ivit illuc, quam ego. — Isne aliquoties in hortum? — Aliquoties eo illuc. — Nonne unquam illic fuisti? — Sæpe illic fui. — Vetulus coquus tuus itne sæpe in macellum? — Sæpe it illuc. — Itne illuc tam sæpe, quam senatoris, vicini nostri, servus? — Sæpius it illuc, quam ille.

102.

Ivistine quondam in choream? — Nonnunquam ivi illic. — Quando fuisti in chorea? — Nudius tertius illic fui. — Equem ibi invenisti? — Non inveni quemquam ibi. — Ivistine tu sæpius in choream, quam fratres tui? — Ivi illuc sæpius, quam illi. — Consobrinus tuus num sæpe ludis adfuit? — Pluries adfuit. — Esuriistine aliquando? — Sæpe esurii. — Servus tuus num sæpe sitivit (1)? — Neque esuriit unquam, nec sitivit. — Ivistine mature spectatum ludos? — Sero ivi (spectatum eos). — Ivine in choream tam mature, quam tu? — Maturius, quam ego, ivisti illuc. — Frater tuus ivitne sero (nimis) illuc? — Ocius (*Décl. lat.*, p. 98 ou nimis mature) ivit illuc. — Ecquid tui fratres habuerunt? — Nihil habuerunt. — Quisnam habuit meam crumenam et meam pecuniam? — Utrumque servus tuus habuit. — Utrum habuit meumne fustem an meum pileum? — Utrumque habuit. —

significa tambien *algunas veces*, pero en un sentido del todo indeterminado, que la extension de lo que se dice puede sola precisar y las mas de las veces responde á *tal cual vez*. Un número de veces indeterminado se expresa por *aliquoties*, mientras que *interdum* significa *de tiempo á otro*; *nonnunquam* es la negacion simple, y por consiguiente lo opuesto de *nunquam*, que significa *no — jamas*.

(1) El perfecto expresa por sí mismo el hecho como *pasado absolutamente* y enuncia solo que tuvo lugar : *num sæpe esuriit?* ¿Aconteció á menudo que él tuviese hambre? Es lo que distingue este tiempo del imperfecto, que no expresa el *hecho como pasado sino relativamente*. Así, *Num sæpe esuriebat?* solo significaría : ¿Acontecia á menudo (á tal época) que tuviese hambre? Por eso, pues, el imperfecto denota repelicion y, por extension, costumbre : ¿Le acontecia á menudo el tener hambre? El imperfecto expresa de sí mismo el hecho como en relacion con un otro hecho enunciado ó supuesto conocido, y, si no hay otro hecho enunciado, como en relacion con el hecho siempre constante de la duracion perpétua del tiempo. Así, en ciertos casos, puede decirse que el perfecto expresa accion y el imperfecto estado ; Ayer anduvo, *heri ambulavit* (accion) ; Ayer andaba, *heri ambulabat* (estado).

Meumne an fratris mei equum habuisti? — Nec tuum habui, nec fratris tui equum. — Utram habui, tuamne an medici schedulam? — Utramque habuisti. (1) — Quid medicus habuit? — Nihil habuit. — Ecquis meum habuit candelabrum aureum? — Nemo id habuit.

103.

Quid quæris? — Quæro aureum meum candelabrum necnon et (2) alterum argenteum. — Neutrumne tu invenis? — Neutrum invenio. — Utrum tibi potius est (utri priores das partes)? — Priores habet illud (apud me) (Illud mihi potius est), quod invenire possum. — At utrum aves invenire? — Utrumvis, uno tantum opus est mihi, et alterutrum invenire me oportet (3). — Num frater tuus adest? — Abiit. — Vultne mihi nunc pecuniam dare mutuam? — Puto hoc fieri posse. — Num hic liber secari potest? — Potest (secari), sed ligneo cultro secandus est. — Frangiturne facile hoc vitrum? — Facillime frangitur. — Quidnam in hoc dolio lavatur? — Pueri interdum in eo lavant. — Quid agitur in exercitu (ou apud exercitum)? — Nihil agitur, ne cognoscitur quidem, ubi hostis est. — Venitne vinum? — Non venit, nemo vinum emit.

(1) *Nec non* equivale á *et*. *Et*, en caso necesario, tiene el mismo valor que *etiam*, todavía, aun, también. *Nec non et* est pues una redundancia de que puede uno servirse para expresar con énfasis que una sola acción cae sobre dos objetos: busco mi candelero de oro y no busco ménos por eso (por la misma ocasión) mi candelero de plata. Añádase *alterum*, y se enuncia que se buscan solo dos ó que no hay sino esos dos que se buscan.

(2) En *utervis*, *utramvis*, *utrumvis*, *uter* es el solo que se declina, *vis* es invariable; en *alteruter*, *alterutra*, *alterutrum*, en ambas partes pueden declinarse *alter* y *uter*, pero vale mas, en general, no declinar sino la segunda y dejar *alter* invariable. *Utervis* significa propiamente él de los dos que V. quisiere; según la ocasión, se echa mano también de *uterlibet*, *libet* quedando invariable. La significación común es el uno ó el otro, no importa el cual, pero con un viso: *utervis* (*uterlibet*) significa ambos indiferentemente, mientras que *alteruter* significa el uno á falta del otro (con exclusión). Ej.: Quiero que V. duerma sobre las dos orejas: *in aurem utramvis dormire te volo*. De los dos partidos, preciso es tomar el uno ó el otro, vencer ó morir; *amborum consiliorum alterutrum ineundum est, aut vincere aut mori*.

— Quo mittitur hic puer? — In urbem mittitur. — Cur dux abit? — Accitur a rege. — Num ii (homines) vituperantur, qui non laborant? — Sunt vituperandi. — Cur non castigantur? — Quoniam (Propterea, quod) tam multi castigari non possunt.

104.

Ecquid tu habes agendum? — Nihil habeo agendum. — Quidnam est fratri tuo agendum? — Litteræ scribendæ ei sunt. — Quid egisti (ou fecisti)? — Nihil egi (ou feci). — Ecquid ego feci? — Lacerasti vestes meas. — Quidnam liberi tui fecerunt? — Laceraverunt pulchros suos libros. — Quid fecimus? — Nihil fecistis; at fratres vestri pulchras meas sellas cremaverunt. — Num bene egerunt? — Minime (1), non egerunt bene. — Num jam sartor fecit vestem tuam? — Nondum fecit (eam). — Jamnesutor tuus ocreas fecit tuas? — Jam fecit eas. — Num quando pileum fecisti? — Nullum unquam feci. — Jamne crumenam perfecisti tuam? — Nondum perfecit eam. — Num vicini nostri libros unquam fecerunt? — Olim fecerunt (nonnullos). — Quot vestes fecit sartor tuus? — Triginta vel quadraginta fecit. — Utrum fecit bonas an malas vestes? — Et bonas, et malas fecit. — Detraxitne pater noster petasum suum? — Detraxit eum. — Exueruntne fratres vestri vestes suas? — Exuerunt eas. — Utrum medicus exuit tibialia sua an calceos suos? — Neque hosce exuit, neque illa. — Quidnam sustulit? — Nihil sustulit; sed petasum suum magnum detraxit. — Quisnam id tibi dixit? — Servus meus id mihi dixit. — Quid consobrinus tuus tibi dixit? — Nihil mihi dixit. — Quisnam hæc vicino tuo dixit? — Britanni hæc ei dixerunt. — Tunc es hujus adolescentis frater? — Sum. — Hiccine puer tuus est filius? — Est. — Quot tibi sunt liberi? — Duo tantum mihi sunt. — Ivitne vicinus in macellum? — Non ivit (illuc). — Prave ne egit? — Prave egit (2). — Num pœnituit eum non ivisse (illuc)?

(1) Aunque en latin se responde *non*, esta respuesta seca se evita hablando con urbanidad, ya se añada una pequeña dición ó dos, ya se eche mano de una variante. Ej.: Pero en verdad no (por Hércules), *non hercle vero*; de ningún modo, *nullo modo, nullo pacto*; nada ménos, *nihil minus, nihil vero minus*; lo ménos del mundo, nada del todo, *minime gentium*, ó *minime solo*, como aquí.

(2) *Prave*, mal, propiamente *al traves*, es lo opuesto de *recte*, recto, segun la recta razon, bien; como *male* es lo opuesto de *bene*.

— Pœnituit eum. — Tibine opus fuit libro tuo? — Non fuit mihi opus (eo). — Ecquis indiguit mei? — Magnopere ego tui indigui. — Illene ægrotat? — Ægrotat. — Num ægroto? — Non ægrotas, domina. — Esne tu æque longus atque ego? — Sum (ou æque). — Suntne amici nostri tam divites, quam dicunt (se esse)? — Sunt. — Esne tu tam fessus, quam frater tuus? — Fessus ego sum magis, quam ille.

105.

Locutusne es cum patre meo? — Locutus sum cum eo. — Quando locutus es cum eo? — Nudius tertius locutus sum cum eo. — Locutusne es aliquando cum Turca? — Nunquam locutus sum cum illo. — Quoties locutus es cum centurione? — Sexies cum eo locutus sum. — Num unquam de aliqua re patricius tecum locutus est? — Nunquam de re quaquam mecum locutus est. — Sæpene cum ejus filio locutus es? — Sæpe sum cum eo locutus. — Sæpiusne es cum eo locutus, quam nōs? — Non sum cum eo locutus tam sæpe, quam vos. — Quemnam patricii filium es allocutus? — Minorem natu sum allocutus. — Quosnam (homines) frater tuus est allocutus? — Hosce (homines) allocutus est. — Hortulani tui filius quid secuit? — Arbores secuit. — Secuitne frumentum? — Secuit (frumentum). — Secuitne tantum feni, quantum frumenti? — Hujusce tantum secuit, quantum illius. — Collegistine cultrum meum? — Collegi eum. — Num puer tuus collegit sartoris digitale? — Id non collegit. — Collegistine scutum? — Duo collegi (scuta). — Quid collegistis? — Nihil collegimus. — Ecquid cremastis? — Nihil cremavimus. — Quid nautæ cremarunt (cremaverunt)? — Vestes suas laneas cremaverunt. — Num egerunt recte? — Admodum prave egerunt. — Cremastine pulchras meas tænias? — Non cremavi eas. — Num recte egi? — Rectissime egisti. — Quosnam libros Græcus cremavit? — Suos (ipsius) cremavit. — Quasnam naves Hispani cremaverunt? — Non (ou nullas) cremaverunt naves. — Num cremasti chartam? — Nullam cremavi. — Num medicus cremavit schedulas? — Nullas cremavit. — Tene pœnituit petasum cremare meum? — Me pœnituit cremare eum. — Quando eum cremasti? — Heri cremavi eum. — Ubi cremasti eum? — In conclavi meo cremavi eum. — Quis laceravit subuculam tuam? — Fœdus (ille) vicini nostri puer eam laceravit. — Pœnituitne cum hujus rei? — Ne minime quidem pœnituit eum hujus rei. — Ecquis libros tuos laceravit? — Nemo laceravit eos.

Cur iste (homo) non amatur? — Quoniam mos ei est nūm bibendi. — Quinam homo iste est? — Eum non novi. Novistine hunc, qui huc venit? — Novi eum, at de facie tantum. — Nonne locutus est de fratre meo? — Non potuit de illo loqui, non novit eum. — Quis tibi dixit, hunc eum non novisse? — Nunquam vidit eum. — Num tu tam peritus es latini, quam gallici sermonis? — Gallici magis sum peritus, quam latini. — Habesne in animo rus ire? — Non habeo in animo ire illuc. — Quot tibi sportæ allatæ fuerunt? — Quinque et viginti mihi allatæ fuerunt. — Quum ruri es, num tu omnes excipis, qui veniunt? — Excipio eos, quia mihi hoc voluptati est. — Possumne ego illic te invisere? — Potes. — Num id tibi gratum est? — Per mihi gratum est. — Num in domum tuam vicini tui omnes admittuntur? — Ruri, certe (1), omnes in domum meam admittuntur. — Nonne vicinus est quidam tibi inimicus? — Mihi jam inimicus non est. — Uter vestrum prior mecum est locutus? — Is ego sum, qui prior (or prius) tecum locutus sum. — Tu is es, a quo incipiendum mihi est. — Nonne mihi priores concedis (das) (2)? — Nequeo tibi eas concedere (partes).

Bibistine vinum? — Bibi (vinum). — Multumne bibisti (vini)? — Haud multum bibi (vini). — Bibistine cervisiam? — Bibi (cervisiam). — Frater tuus num bibit multum bonæ siceræ? — Haud multum bibit, sed satis. — Quando bibisti vinum? — Heri hodieque bibi (vinum). — Num servus litteras tulit? — Tulit eas. — Quonam tulit eas? — Ad ami-

(1) Los Latinos no tienen dición especial para decir *si*, á no ser *aio*, yo lo afirmo. Cuando ellos no repiten de un modo afirmativo ya el verbo, ya la voz importante de la cuestión, ellos dicen *sic* ó *ita* (*est*), así es; son las voces que se aproximan lo mas á nuestro *si*. Ellos tienen ademas adverbios de afirmación enfática, como *sane*, sanamente, esto es, perfectamente; *omnino*, enteramente; *etiam* (por *et jam*) todavía, esto es, eso es; *admodum*, enteramente; *certe*, ciertamente, *certo*, por cierto; *verum*, es verdad; *vero*, de veras; *ita enim vero*, pero así es, etc.

(2) *Concedere* 3, *concessum*, *concedo*, *concessi*, compuesto de *cum* y de *cedere* 3, ir, venir, irse, toma tambien la significación figurada *ceder* del primitivo: *conceder*.

cum tuum tulit eas. — Nonne attulistis mala? — Vobis attulimus (mala). — Quot mala nobis attulistis? — Quinque et viginti vobis attulimus. — Quando attulisti ea? — Hodie ea mane attuli. — Quota hora? — Hora septima et dodrante. — Num puerulum misisti tuum in macellum? — Misi eum illuc. — Quando misisti eum illuc? — Hodie vespere. — Num mittis domum meam (ad me) libros sumptum tuos? — Misi sumptum eos. — Quis venit sumptum eos? — Filius meus, quem ego domum tuam (ad te) misi. — Scripsistine ad patrem tuum? — Scripsi ad eum. — Tibine is rescripsit? — Nondum mihi rescripsit. — Num unquam medico scripsisti? — Nunquam scripsi ad eum. — Ille autem tibine aliquando scripsit? — Sæpe scripsit ad me. — Quid tibi scripsit? — Aliquid mihi scripsit. — Tibine tui amici unquam scripserunt? — Sæpe mihi scripserunt. — Quoties tibi scripserunt? — Plus, quam tricies, mihi scripserunt. — Vidistin' unquam filium meum? — Nunquam vidi eum. — Tene unquam vidit? — Sæpe me vidit. — Unquamne vidisti Græcos? — Sæpe vidi. — Equem jam vidisti Syrum? — Jam vidi unum. — Ubi vidisti (unum)? — In theatro. — Dedistine fratri meo librum? — Dedi ei (illum). — Dedistine pecuniam mercatori? — Dedi ei. — Quantum dedisti ei? — Quindecim scuta dedi ei. — Dedistine tēnias aureas pueris bonorum vicinorum nostrorum? — Dedi eis. — Visne pauperi panem dare? — Jam ei dedi. — Visne mihi vinum dare? — Jam dedi tibi. — Quando dedisti (mihi)? — Olim dedi tibi. — Visne mihi nunc dare (vinum)? — Nequeo amplius dare tibi.

108.

Tibine credidit Americanus pecuniam? — Credidit mihi. — Sæpene credidit tibi? — Aliquoties mihi credidit. — Quando tibi credidit? — Olim credidit mihi. — Estne (ille) pauper? — Pauperior quam tu est (Magis quam tu est pauper). — Unquamne tibi pecuniam Italus credidit? — Nunquam credidit mihi. — Isne pauper est? — Non est pauper, divitior (ditior) est, quam tu. — Visne mihi scutum dare mutuum? — Duo tibi mutua dare volo. — Venitne puer tuus ad meum? — Venit ad eum. — Quando? — Hodie mane. — Quota hora? — Mature. — Maturiusne venit, quam ego? — Quota hora venisti? — Quinta et dimidia (hora) veni. — Maturius venit, quam tu. — Quo ivit frater tuus? — In choream ivit. — Quando ivit illuc? — Nudius tertius ivit illuc. — Habitane est chorea? — Habita est. — Serone habita est? — Mature habita est. — Quota hora? — Media nocte. — Discitne frater tuus scribere? — Discit. — Scitne jam legere? — Non-

dum scit. — Unquamne latinas didicisti litteras? — Olim didici (eas), sed nescio eas. — Unquamne pater tuus britannicas didicit litteras? — Nunquam didicit eas. — Discitne eas nunc? — Discit eas. — Nostin' (novistine) Britannum (illum), quem ego novi? — Non eum (eundem) novi, quem tu novisti, sed alium. — Novitne amicus tuus patricios eosdem, quos ego (novi)? — Non eosdem is, sed alios novit. — Cognovistine homines eosdem, quos ego cognovi? — Non eosdem, sed alios cognovi. — Unquamne vestem tuam jussisti sarciri. (1) (dedisti sarcendam)? — Aliquoties jussi (dedi) eam sarciri (sarcendam). — Jamne ocreas jussisti tuas sarciri? — Nondum jussi eas sarciri. — Curavitne aliquoties consobrinus tuus tibialia sua sarcienda? — Multoties (pluries) ea sarcienda curavit. — Utrum jussisti petasum an calceum tuum sarciri? — Neutrum sarciri jussi. — Jussistine collicæsitia mea an meas subuculas lavari? — Neque has neque illa jussi lavari. — Quænam tibialia jussisti lavari? — Lintea jussi lavari tibialia. — Num pater tuus mensam quam curavit faciendam? — Unam curavit faciendam. — Numquid faciendum curasti? — Nihil curavi faciendum.

109.

Quid exstinguis? — Focum exstinguo (eum), quem accendisti. — Nonne ego exstinxi eum? — Nondum exstinxisti eum. — Visne me exstinguere eum? — Nolo, eum ego exstincturus sum (2). — Quando tibi est in animo Lutetiam ire (3)? —

(1) En *unquamne jussisti vestem tuam sarciri*? la accion se halla expresada de un modo abstracto, *sarciri*, que puede considerarse como regimen de *jussisti*, así como *vestem tuam*. Mas adelante, podremos decir tambien: *unquamne jussisti, vestis ut tua sarciretur*? con el subjuntivo, cuya fuerza impulsiva expresa direccion impulsiva, visto que no tiene necesidad de añadirse aquí, pero que seria muy á propósito, si se tratase de apoyar mas sobre el hecho del orden dado, indicando ya la direccion, ya la aplicacion de la impulsión á persona ó cosa, ó á ambas á la vez.

(2) Véase, *Método*, 45ª leccion, *Obser. B.*, y leccion siguiente.

(3) El infinitivo indica de un modo abstracto la accion como existente en la idea, y segun ello, el infinitivo puede considerarse como el sujeto de *est*. Mas adelante, con el subjuntivo: *quando tibi est in animo ut Lutetiam eas*? se podrá expresar la direccion de la intencion, el sentido de la impulsión; mas aquí, y cuantas veces el sujeto de los dos verbos sea el mismo, no es necesario. Si, por el contrario, se

Mihi est in animo mox ire illuc.—Ducisne (agisne) equum ad herum suum? — Ducó (ago) illum ad eum. — Num boves in agros acti sunt? — Acti sunt illuc. — Cur ignem huic chartæ injicis? — Quia mihi ea jam non opus est. — Nonne vis partem ejus servare ad focum cras accendendum (1)?— Omnem servare volo, si tibi gratum est (2). — Amicus tuus divesne est an pauper?— Nec dives est, nec pauper; quod (ou quantum) ei opus est, habet. — Nonne frater tuus ægrotavit? — Valde ægrotavit. — Nonne laboravit oculis? — Ita, duos per menses cæcus fuit. — Num ei usque oculi dolent?— Minus ei dolent oculi nunc. — Nonne duos habes pileos? — Habeo duos. — Visne mihi unum commodare? — Utrum tu vis? — Utrum tibi libet, quemlibet. — Hiccinne est pileus, de quo tu mecum es locutus? — Idem est, nonne perbonus adhuc est? — Bonus est admodum, at non pulcher. — Nonne quem habes pulchriorem? — Ex omnibus pileis, quos ego habeo (3), hic est pulcherrimus.

tratase que un tercero fuése allá, por ejemplo : *Quando tibi est in animo ut filius tuus Lutetiam eat?* ¿Cuando tiene V. ánimo que su hijo vaya á Paris? Entonces el subjuntivo tiene la ventaja de enunciar la direccion y la aplicacion de la impulsión que él solo indica en virtud de su fuerza imperativa.

(1) Aquí, mas tarde, se podrá emplear igualmente el subjuntivo en vez del gerundio : *ut focum cras accendas*. Es sobre todo el caso, cuando la frase subordinada no es simple, empero compuesta ora de dos verbos unidos uno á otro : *ut focum cras accendere possis*, á fin de poder encender el fuego mañana; ora de dos ó varios miembros : *ut chartas cras reperire possis, quibus focum accendas*, para poder hallar mañana papel para encender el fuego.

(2) Es de observar que, mas tarde, cuando se dira : *si tibi gratum sit*, el subjuntivo *sit* corresponderá al imperfecto del subjuntivo español expresado con la condicion *si* : si eso le hiciera ó *hiciese* á V. (en latin haria) placer. Veráse esto en su lugar.

(3) Dicese tambien en español : de todos los sombreros que tengo (indicativo), es el mas bello, al paso que : es el mas bello que yo tenga (subjuntivo). El viso es leve, hay un viso no obstante, y en latin esté viso se halla bien decidido. El subjuntivo latino, como se verá, no se emplea á ménos de chanciarse el hecho, no como tal, sino solamente como idea ó eventualidad. Para decir : es el mas bello que haya en el mundo, el subjuntivo es necesario, pues no es un hecho positivo que se enuncia, sino la idea solamente del hecho cuya realidad puede no ser contestada : el mas bello que hay en el mundo expresaria el hecho como verídico, es decir lo daria como tal.

Num quid pollicitus es? — Nihil pollicitus sum. — Dasne id mihi, quod (mihi) es pollicitus? — Id tibi do. — Multumne pecuniæ accepisti? — Haud multum accepi. — Quantum accepisti? — Denarios tantum viginti accepi. — Quando litteræ tuæ tibi allatæ fuerunt? — Hodie mihi allatæ fuerunt. — Ecquid accepisti? — Nihil accepi. — Quid accepimus? — Magnæ nobis litteræ allatæ fuerunt. — Pollicerisne mihi in choream te venturum esse? — Polliceor tibi me venturum esse illuc. — Habeturne chorea tua hodie vespere? — Habetur. — Quantum pecuniæ meo dedisti filio? — Sestertios ei dedi sexaginta. — Nonne plus ei pollicitus es? — Quod ei pollicitus sum (id ei) dedi. — Num inimici nostri pecuniam receperunt suam? — Non receperunt eam. — Tibine sunt nummi romani? — Sunt mihi. — Cujusmodi habes nummos? — Denarios habeo, sestertios, asses et nonnullos teruncios. — Quot in denario sunt asses? — Decem sunt asses in denario. — Num tibi sunt teruncii? — Nonnulli mihi sunt. — Quot teruncii sunt in asse? — Quatuor sunt in asse teruncii. — Visne mihi vestem tuam commodare? — Tibi eam volo commodare, sed trita est. — Num calcei tui triti sunt? — Non sunt triti. — Visne eos fratri meo commodare? — Eos illi volo commodare. — Quinam commodavisti petasum tuum? — Eum non commodavi; cuidam vero dedi (eum). — Quinam dedisti eum? — Pauperi cuidam dedi eum.

Scitne jam fraterculus tuus appellare litteras? — Scit. — Appellatne bene (litteras)? — Bene appellat (litteras). — Quemadmodum (1) appellavit litteras puerulus tuus? — Mediocriter appellavit (litteras). — Quemadmodum (ou quomodo) scripserunt liberi tui litteras suas? — Male scripserunt eas. — Scisne hispanice? — Scio. — Loquiturne consobrinus tuus italice? — Bene loquitur italice. — Quomodo loquuntur amici tui? — Haud male loquuntur. — Audiuntne (ea), quæ eis dicis? — Audiunt (ea). — Quomodo didicisti britannicas litteras? — Hoc modo didici eas. — Mene vocavisti? — Non te, sed fratrem tuum vocavi. — Illene venit? — Nondum (venit). — Ubi madefecisti vestes tuas? — Ruri

(1) *Quemadmodum* es lo mismo que *quomodo*? ¿De que manera? Ambos estan compuestos con el pronombre interrogativo y *modus*, i, m., manera; hay una diferencia sin embargo: *quemadmodum* expresa mas movimiento que *quomodo*.

madefeci eas. — Visne eas ponere ad siccescendum? — Volo eas ponere ad siccescendum. — Ubi posuisti petasum meum? — In mensam posui eum. — Vidistine librum meum? — Vidi eum. — Ubi est (positus)? — Super arca est fratris tui (positus). — Estne fasciola mea super (ou in) sella? — Ibi est. — Quando fuisti ruri? — Nudius tertius fui illic. — Reperistine ibi patrem tuum? — Reperi eum ibi. — Quid dixit? — Nihil dixit. — Quid fecisti ruri? — Nihil feci illic.

112.

Quomodo libros disposuisti tuos? — Hoc modo disposui eos. — Num eos bene disposui? — Male admodum. (1) disposuisti eos. — Quemadmodum oportet eos disponere? — Alio modo oportet eos disponere. — Suosne frater meus aliter disposuit? — Aliter disposuit eos. — Cujus est hæc vestis, quæ humi jacet? — Mea est (vestis). — Quid quæris? — Fasciolam quæro meam. — In angulo humi jacet. — Num invenisti pileum meum? — Nullum inveni petasum. — Nonne gladium vidisti meum, quum rediisti? — Eum vidi, sed nescio ubi. — Adestne frater tuus? — Ægrotat (æger est), cubuit. — Dormitne? — Dormivit, credo autem eum jam non dormire. — Tuumne vinum omne bibisti? — Omne bibi. — Quis aperuit fenestram? — Ego aperui eam, vocandi causa amicum meum. — Num quæсивisti tæniam illam, quam perdidisti? — Quæ-sivi eam, sed non reperi. — Desiistine theam emere apud hunc mercatorem? — Desii emere theam apud eum. — Non desii, theam adhuc apud eum emo quotidie. — Quid veniit (venivit)? — Nihil veniit (venivit). — Vendidistine mercator merces suas? — Nonnullas vendidit. — Num domus hæc venalis est? — Jam non est venalis. — Nonne venum data est? — Venum data est, sed nudius tertius venum ivit (ou veniit).

113.

Tibine est tempus scribendæ epistolæ? — Tempus est mihi scribendæ epistolæ. — Visne fratri meo librum quem commodare? — Unum jam ei commodavi. — Visne ei unum amplius commodare? — Duos amplius volo ei commodare. — Dedistine pauperibus aliquid? — Pecuniam eis dedi. — Quantum tibi pecuniæ dedit consobrinus meus? — Haud

(1) *Admodum*, aunque significando *muy*, tiene un sentido vago á veces que hace su significacion tan extendida como la de *bastante* en castellano, el cual expresa tambien el superlativo en cierto sentido.

multum mihi dedit, non amplius, (1) quam sestertios triginta. — Quot annos natus est frater tuus? — Viginti annos natus est. — Esne tu ei ætate æqualis? — Minor sum ætate, quam ille. — Quot annos natus es? — Vix duodeviginti annos natus sum. — Quot annos natus es? — Circiter (ou fere) duodecim annos natus sum. — Sumne ego natu minor, quam tu? — Nescio. — Quot annos est natus vicinus noster? — Non omnino triginta annos complevit. — Suntne amici nostrī juvenes æque ac nos? — Majores sunt ætate, quam nos. — Quot annos nati sunt? — Alter plus undeviginti annis natus est, alter vero viginti annos complevit. — Tuusne pater tam grandis est ætate, quam meus? — Ætate provector est, quam tuus. — Legistine librum meum? — Nondum legi eum omnino (Nondum perlegi eum). — Confecitne (Perscripsitne) amicus tuus librum suum? — Prope finivit (confecit, perscripsit) eum. — Mene intelligis? — Te intelligo. — Nosne intelligit Britannus? — Nos intelligit. — Intelligitisne (id), quod vobis dicimus? — Id intelligimus. — Intelligisne latine (latinum sermonem)? — Nondum intelligo, sed disco (eum). — Intelligimusne Britannos? — Non intelligimus eos. — Nosne Germani intelligunt? — Nos intelligunt. — Intelligimusne eos? — Vix eos intelligimus. — Ecquem audis strepitum? — Nihil audio. — Audivistine strepitum venti? — Audiui. — Quid audis? — Audio latratus canum. — Cujus est hic canis? — Scoti est canis.

114.

Amisistine baculum tuum? — Non amisi eum. — Amisitne servus tuus schedulam meam? — Amisit eam. — Ivistine in choream? — Non ivi illuc. — Ubi mansisti? — Domi mansi. — Perdiditne pater tuus in alea tantum pecuniæ, quantum ego? — Plus perdidit, quam tu. — Quantum ego perdidit? — Vix triginta sestertios tu perdidisti. — Ubi mansit frater tuus? — Domi mansit. — Manseruntne ruri amici nostri? — Illic manserunt. — Scisne tantum, quantum britannicus medicus? — Non tantum scio, quantum ille. — Scitne gallicus medicus tantum, quantum tu? — Plus scit, quam ego. — Num quis doctior est gallicis medicis? — Nemo doctior est illis. — Legeruntne fratres tui libros meos? — Non omnino eos legerunt. — Quot legerunt? — Vix duos lege-

(1) O bien : *Non amplius sestertiis triginta*, con ablativo, cercenando *quam*, como lo hemos visto, *Método*, 37ª lección, *Obser. E.*

runt. — Num quid tibi abstulit hortulani mei filius? — Libros meos mihi abstulit. — Quid ei abstulisti? — Nihil ei abstuli. — Tibine is abstulit pecuniam? — Abstulit (mihi pecuniam). — Quantum is tibi pecuniæ abstulit? — Sester-tios mihi fere octoginta is abstulit. — Cur sumis tu petasum tuum? — Quia volo exire. — Cur baculum tuum non sumis? — Eum non sumo, quia mihi eo non opus est.

115.

Cur amas hunc (hominem)? — Amo eum, quia benignus est. — Cur verberat canem suum vicinus tuus? — Quia puerulum suum momordit. — Quamobrem me amat pater tuus? — Te amat, quia benignus es. — Nosne amant amici nostri? — Nos amant, quia benigni sumus. — Cur affers mihi vinum? — Quia sitis, (propterea) tibi vinum affero. — Quamobrem bibit faber tignarius? — Bibit, quia sitit. — Videsne nautam (eum), qui in nāve est? — Eum non video, qui in nave, sed illum, qui in platea est. — Legisne libros illos, quos tibi pater meus dedit? — Lego eos. — Novistisne Italos, quos novimus? — Non illos, quos novistis, sed alios novimus. — Emisne equum eum, quem vidimus? — Non eum, quem vidistis, sed alium (quemdam) emo. — Quærisne (id), quod amisisti? — Id quæro. — Reperisne hominē illum, quem quæсивisti? — Non reperio eum. — Interficittne lauius bovem eum, quem in macello emit (a se in macello emptum)? — Interficit eum. — Interficiuntne coqui nostri gallinas eas, quas emerunt? — Interficiunt eas. — Sarcitne petasorum opifex pileum illum, quem ego ei misi? — Sarcit eum. — Sarcitne sutor ocreas istas, quas tu ei misisti? — Non sarcit eas, quippe quæ tritæ sunt. — Jacetne tua vestis in sella? — Illic est (posita). — Estne in illa sella posita, super quam ego cam posui (posueram)? — Non, al in alia jacet. — Ubi est pilus meus? — In conclavi est, ubi (ou in quo) fuisti. — Ecquem exspectas? — Neminem exspecto. — Exspectasne hominem istum, quem ego vidi hodie mane? — Exspecto eum. — Exspectasne librum tuum? — Exspecto eum. — Patremne exspectas (tuum) hodie vespere? — Exspecto eum. — Quota hora is ivit in theatrum? — Hora septima ivit illuc. — Quota hora illinc redit? — Undecima hora illinc redit. — Maternerne tua rediit e macello? — Nondum illinc rediit. — Quota hora rediit rure frater tuus? — Hora decima vespertina (vespere) illinc rediit.

116.

Quota hora redisti ab amico tuo? — Hora undecima matu-

tina redii ab illo. — Mansistine diu apud eum? — Horam circiter unam apud eum mansi. — Quandiu cogitas in chorea manere? — Momenta nonnulla cogito illic manere. — Quandiu mansit Britannus apud te? — Duas horas mansit apud me. — Cogitasne ruri diu manere? — Per æstatem ibi manere cogito. — Quandiu manserunt in urbe fratres tui? — Per hiemem ibi manserunt. — Quantum debeo ego tibi? — Haud multum tu mihi debes. — Quantum debes sartori tuo? — Sestertios ei centum et quinquaginta tantum debeo. — Quantum debes sutori tuo? — Jam ei denarios septuaginta debeo. — Tibine debeo aliquid? — Nihil mihi debes. — Quantum debet tibi Britannus? — Plus is mihi debet, quam tu. — Num Galli tantum tibi debent, quantum Hispani? — Non omnino tantum. — Tibine tantum ego debeo, quantum frater meus? — Plus tu mihi debes, quam ille. — Num amici nostri tantum tibi debent, quantum nos? — Minus vos mihi debetis, quam illi. — Cur das mercatori pecuniam? — Do ei pecuniam, quia fasciolas is mihi vendidit. — Cur non bibis? — Non bibo, quia non sitio. — Cur colligis hanc tæniam? — Eam colligo, quia mihi opus est ea. — Cur huic homini pecuniam das mutuam? — Mutuam ei do pecuniam, quia opus ei est (pecunia). — Quamobrem studet frater tuus? — Studet, quod latinas vult litteras discere. — Sitisne? — Non sitio, quoniam bibi. — Jamne consobrinus tuus bibit? — Nondum, non enim adhuc sitit.

117.

Ubi habitat pater tuus? — Apud amicum suum habitat. — Ubi habitant fratres tui? — In vico magno habitant, numero centesimo et vicesimo. — Habitasne apud consobrinum tuum? — Habito apud eum (in domo sua). — Habitasne adhuc (ibi), ubi habitavisti? — Adhuc habito illic. — Habitatne adhuc amicus tuus, ubi habitavit? — Jam non habitat, ubi habitavit. — Ubi nunc habitat? — Habitat in via scelerata, numero centesimo et quintodecimo. — Ubi est frater tuus? — In horto est. — Quo ivit consobrinus tuus? — In hortum ivit. — Ivistine heri spectatum ludos? — Ivi (illuc). — Vidistine amicum meum? — Vidi eum. — Quando vidisti eum? — Hodie mane vidi eum. — Quo ivit? — Nescio. — Detersitne scopula puer vestes meas? — Detersit eas (scopula). — Verritne conclave meum? — Id verrit. — Quousque ibi mansit? — Usque ad meridiem. — Quousque scripsisti? — Scripsi usque ad mediam noctem. — Quousque laboravi? — Laborasti usque ad quartam horam matutinam. — Quousque frater meus domi commoratus est apud te? —

Usque ad vesperam ibi commoratus est. — Quousque tu laborasti? — Usque ad id tempus ego laboravi. — Estne tibi adhuc diu scribendum? — Mihi est scribendum usque ad (*ou in*) perendinum diem (usque perendie). — Estne medico adhuc diu (diu amplius) laborandum? — Usque ad posterum diem (usque postridie) laborandum ei est. — Mene oportet hic diu manere (1)? — Ibi commorandum est tibi usque ad dominicam diem. — Fratrine meo diu commorandum est apud te? — Ibi commorandum ei est usque ad lunæ diem. — Quousque mihi est laborandum? — Laborandum tibi est usque perendie (usque ad (*ou in*) perendinum diem). — Tibine diu amplius est loquendum? — Unam etiam horam mihi loquendum est (ego sum locuturus). — Diune es locutus? — Usque ad posterum diem locutus sum. — Diune mansisti in conclavi meo? — Usque ad id tempus illic mansi. — Diune adhuc commoraturus es in hac domo? — Diu adhuc ibi commoraturus sum. — Quousque ibi es commoraturus? — Usque ad dominicam diem.

118.

Num amicus tuus apud te adhuc habitat? — Jam non habitat apud me. — Quandiu habitavit apud te? — Unum tantum annum habitavit apud me. — Quousque mansisti in chorea? — Usque ad mediam noctem ibi mansi. — Quandiu in rheda mansisti? — Horam (unam) in ea mansi. — Mansistine usque adhuc in horto? — Usque adhuc ibi mansi. — Venitne huc usque centurio? — Huc usque venit. — Quousque venit mercator? — Usque ad extremam semitam venit. — Venitne Turca usque ad ultimam silvam? — Illuc usque venit. — Quid agis mane (matutino tempore)? — Lego. — Et quid tum agis? — Jento atque laboro. — Jentasne antequam legis? — Non (*ou minime*), domine, lego priusquam jento. — Tibine mos est ludendi (2), quum laborare debes? — Mos mihi est laborandi, quum ludere possum. — Itne frater tuus spectatum ludos, quum in hortum ire debet? — Is non it spectatum ludos. — Quid agis vespere? — Tunc

(1) Mas adelante dirémos con el subjuntivo : *Num oportet hic diu (ego ut) maneam*, con ó sin *ut*, que de ordinario se omite despues de *oportet*, pero da mas fuerza á la cuestion y sirve tambien para hacerla exclamativa.

(2) *Tibine mos est ludendi?* significa : ¿tiene V. la costumbre de jugar? ¿mientras que *tibine ludere mos est?* ¿es costumbre de V. de jugar? La diferencia que existe entre las dos construcciones es la misma que en castellano.

laboro.—Quid egisti hodie vesperi?—Vestes detersi scopula tuas et ivi in theatrum.—Mansistine diu in theatro?—Minutas tantum aliquot ibi mansi.—Visne hic manere?—Quousque mihi manendum est?—Manendum tibi est, dum pater redit meus (usque ad patris mei reditum) (1).—Venitne aliquis?—Quidam venit homo.—Quid voluit?—Tecum loqui voluit.—Noluitne is manere?—Noluit (manere).—Quid tu huic homini dicis?—Manere eum jubeo (2).—Mene diu expectavisti?—Horam (unam) expectavi te.—Potuistine litteras meas legere?—Potui (eas legere).—Intellexistine eas?—Intellexi eas.—Num eas tu cuipiam ostendisti?—Ne eas cuiquam ostendi (Nemini ostendi eas) (3).—Num vestes meae allatae fuerunt?—Nondum sunt allatae.—Meumne conclave verrerunt deteraseruntque scopula vestes meas?—Utrumque fecerunt (*ou* factum est).—Quid dictum fuit?—Nihil fuit dictum.—Quid actum fuit?—Nihil actum fuit.—Appellavitne fraterculus tuus litteras?—Noluit appellare litteras.—Voluitne mercatoris puer laborare?—Noluit.—Quid voluit facere?—Nihil facere voluit.

119.

Potuitne sutor sarcire ocreas meas?—Nondum potuit, mox eas sarciturus est.—Cur non potuit eas sarcire?—Quia tempus ei non fuit.—Num potuerunt inveniri aureae meae fibulae?—Non potuerunt inveniri.—Cur sartor non resarsit vestem meam?—Quia bonum filum ei non est.—Cur canem

(1) Podria decirse tambien : *Dum pater meus redeat*, con subjuntivo. En latin *dum* (ó *donec*) con indicativo significa *mientras que*, *hasta el momento en qué*, y por consiguiente la accion está enunciada por el verbo como cierta y por decirse así presente, actual, en tanto que, enunciandola el subjuntivo como futura, y de consiguiente mas ó ménos eventual, esto es, condicional, la significacion de *dum* (ó *donec*) se hace condicional : *hasta que* ó *con tal que*, segun las circunstancias. En latin el modo del verbo es el que cambia la significacion de la conjuncion, como se verá mas tarde.

(2) Mas tarde podrá decirse tambien *jubeo* (*ut*) *maneant*, pero *jubeo eum manere* es mas suave y significa tambien le convido á que espere.

(3) *Ne*, en conversacion, se usa tambien en lugar de *non*, en especial con palabra restrictiva, ej. : *ne quidem*, *ni aun*, cuando el sentido repulsivo ó preventivo de esta negacion es compatible con la voz sobre la cual recae.

tu verberavisti (verberasti)? — Quia me momordit. — Quid est, quod (ou cur) tu non bibis? — Quia ego non sitio. — Quid voluerunt dicere? — Nihil voluerunt dicere. — Quid dicitur novi in macello? — Nihil ibi dicitur novi. — Volueruntne quemdam hominem interficere? — Neminem voluerunt interficere. — Numquid dictum est novi? — Nihil novi dictum est. — Estne sermo de bello, quod gerendum est (quod habituri sumus)? — Sermo de eo nullus est. — Moxne id (bellum) gerendum est (habitori sunt)? — Mox id habituri sunt (mox gerendum est). — Jamne sunt milites profecti? — Sunt profecti; exercitus in itinere est. — Quis dux est (ou quis imperat)? — Non opus est duce. — Cur non est opus duce? — Ipse ducit exercitum rex (rex is est, qui ducit). — Recipiuntne hispanici nummi? — Non recipiuntur. — Quinam nummi recipiuntur? — Gallici modo recipiuntur nummi (nulli, nisi gallici recipiuntur nummi). — Nolueruntne nummos eos recipere, quos habes? — Noluerunt eos recipere. — Visne hos mihi dare? Alios tibi pro istis daturus sum. — Pacemne habituri sumus? — Dicitur eam nos habituros esse. — Estne de ea sermo multus? — Multus de ea sermo est. — Qui (quomodo) deterstisti calceos tuos? — Eos dedi detergendos, et qui (quomodo) eos deteraserunt (*plus tard: deteraserint, subjonctif*), nescio.

120.

Quando rus iturus es? — Perendie (ou in perendinum) iturus sum illuc. — Isne rus (in) æstate? — Æstate et hieme eo illuc. — Commorarisne ibi totam hiemem? — Totam æstatem ibi commoror, hieme autem eo et redeo. — Empturusne es domum quam? — Cras unam empturus sum. — Proficisciturne frater tuus Mercurii die? — Postero vel perendino die proficiscitur. — Quando arcessiturus es ducem? — Perendie eum arcessiturus sum. — Quota hora exis? — Hora septima exeo. — Mansistine usque mane in horto? — Mansi ibi, donec (ou quoad usque) fores aperuerunt. — Diuine abfuisti? — Horas abfui duas. — Hiccinne tu mansurus es? — Commoraturus ibi sum dies aliquot. — Cur stas? — Quia mihi sella non est ad assidendum (1). — Iturusne es Londinum? — Non, imo vero Romam sum iturus. — Facisne iter noctu? — Interdiu iter facio. — Ubinam noctu diversaris? — Apud cauponem (in diversorio) maneo. — Extersistine

(1) Mas tarde, al servirnos del subjuntivo, expresaremos un viso de mas, en sentarme, que yo me siento, á donde sentarme, á donde yo pueda (ó pudiera) sentarme, *quo assidam, ubi assidam, in quam assidam, in qua assidam.*

mensam? — Extersi eam. — Qui (quomodo)? — Hocce mantili. — Nonne hoc illud est mantile, quo manus extergentur? — Aliud inveni nullam. — Ubi est scopula? — Nescio quo puer posuit eam (ou ubi posita fuit a servo). — Adestne puer? — Abest, descendit in viam. — Quid facturus est in via? — Nihil ibi est facturus. — Quamobrem illuc descendit? — Quia ei collibitum est (libet, gratum est, voluptati est). — Omniane, quæ nos delectant, facere debemus? — Id faciendum est, quod utile est. — Celeriusculene locutus sum (1)? — Celeriuscule locutus es, atque hæsisisti. — Acceptumne fuit donum tuum? — Noluerunt id accipere. — Vidistine equum eum, quem ego emi? — Non vidi, de auditu tantum novi eum. — Ecquis est sermo de eo? — De nulla re, nisi de tuo equo sermo est. — Quid autem de eo dicitur? — Dicitur eum esse pulchrum, sed nimio constare pretio.

121.

Num quid tibi subreptum fuit? — Bonum vinum omne mihi subreptum fuit. — Numquid patri tuo subreptum fuit? — Omnes ejus boni libri ei subrepti fuerunt. — Numquid subripis? — Nihil subripio. — Num quid unquam subripuisti? — Nihil unquam (quidquam) subripui. — Tibine mala tua subrepta fuerunt? — Subrepta mihi fuerunt. — Quidnam mihi subreptum fuit? — Boni libri omnes tibi subrepti fuerunt. — Quando fuit tibi rheda subrepta? — Nudiustertius mihi subrepta fuit. — Nobisne unquam aliquod furtum factum est? — Nunquam quodquam nobis furtum factum est. — Bibitne faber tignarius vinum omne? — Bibit illud. — Laceravitne puerulus tuus omnes suos libros? — Omnes laceravit. — Cur laceravit eos? — Quia studere non vult. — Ivistisne rus cuncti? — Cuncti ivimus; nemo mansit domi. — Quando venturi estis ad me (domum meam)? — Cras cuncti sumus exituri; perendie non possumus. — Cur non potestis? — Pater meus peregre proficiscitur. — Quonam ei est in animo ire (quonam cogitat ire)? — Romam cogitat (ire), prius autem Lugdunum pergit. — Ecquem novisti Lugduni? — Neminem ibi novi. — Quota hora proficiscitur pater tuus? — Primo mane. — Ubi est digitale tuum? — Nescio. — Num id perdidisti? — Quæsivi in toto conclavi neque id inveni — Quæsiistin' (quæsivistine) usque in angulis? — Quæsivi usque in obscuro hoc

(1) *Celeriuscule*, algo demasiado aprisa, ménos usado como forma diminutiva que como forma con terminacion adverbial mas caracterizada que *celerius*.

angulo. — Visne usque ad domum meam venire? — Aliquid habeo, quod tibi ostendere volo. — Nonne is est gladius, qui tibi donatus fuit? — Ita. — Vidi (eum), jam mihi eum ostendisti. — Quis egreditur e domo mea? — Non novi hominem eum, qui exit e domo tua. — Quid humo collegisti? — Gemmam collegi. — Tu scis cuja gemma hæc est (1)? — Id ego scio, meam esse (eam) aut fratris mei. — Fratrine tuo gemma est tam pulchra? — Permultas ille habet. — Quantum perdidisti in alea? — Pecuniam meam omnem perdidisti. — Tu scis, ubi pater meus est (2)? — Clam me id est (Nescio). — Nonne vidisti librum meum? — Non vidi eum. — Quomodo scribitur hoc vocabulum? — Sic (hoc modo) scribitur. — Potesne id exprimere? — Nequeo id exprimere. — Num difficile est expressu? — Nihil minus (*ou non*), sed necesse est id audivisse, ad id recte exprimendum (3). — Num quid tingis? — Pileum meum tingo. — Quo colore tingis eum? — Nigro (colore) tingo eum. — Quo colore tingitis vestes vestras? — Croceo (colore) tingimus eas.

122.

Jubesne arcam tuam tingi? — Jubeo eam tingi. — Quo colore jubes eam tingi? — Viridi jubeo eam tingi. — Quo colore curas tibialia tua linea tingenda? — Roseo ea curo tingenda. — Datne consobrinus tuus fasciolam suam tingendam? — Eam dat tingendam. — Rubrone jubet eam tingi (colore)? — Cinereo jubet eam tingi. — Quo colore amici tui vestes suas tingendas curaverunt? — Viridi eas (colore) curaverunt tingendas. — Quo colore Itali jusserunt rhedas suas tingi? — Cæruleo eas tingi (colore) jusserunt. — Qualem

(1) *Tu scis cujus gemma hæc sit?* con el subjuntivo responderia al español: ¿Sabe V. de quien pueda ser esta joya? viso diferente que el subjuntivo expresa de sí mismo (condicional).

(2) *Tu scis ubi pater meus sit?* con el subjuntivo, significaría: ¿Sabes donde pueda estar mi padre? Así pues en la lección: *ecquid scis, in quanto mærore sim?* significaría: ¿Sabe V. cual pueda ser la extension de mi pesar? mientras que con *sum*, es la extension en que mi pesar está.

(3) Puede decirse tambien: *Recte id exprimendi gratia* (6) *causa*; y mas tarde, con el subjuntivo, podrá decirse: *id ut recte exprimam, as, at, amus, alis, ant* (segun la persona del singular, ó plural), *necesse est, me, te, eum, nos, vos, eos id audivisse, ó en general: recte ut quis id exprimat, necesse est id ipsum audivisse (ó ut id ipse audiverit).*

petasum habet patricius? — Duos habet petasos, album unum, alterum autem nigrum. — Mihine est petasus? — Tibi sunt complures. — Jamne tinctor tuus collicæsitium tinxit tuum? — Id tinxit. — Quo colore id tinxit? — Groceo (colore) id tinxit. — Peregrinarisne aliquando? — Sæpe peregrinor. — Quo cogitas ire hacce æstate? — Cogito ire in Germaniam. — Nonne is in Italiam? — Eo illuc. — Num tu interdum peregrinatus es? — Nunquam peregrinatus sum. — Cogitantne amici tui ire in Bataviam? — Cogitant ire illuc. — Quando cogitant proficisci? — Perendie cogitant proficisci. — Jamne ivit frater tuus in Hispaniam? — Nondum ibi it illuc. — Fecistine iter in Hispania? — Diu ibi iter feci. — Quando proficisceris? — Cras proficiscor. — Quota hora? — Quinta hora matutina. — Trivistine ocreas tuas omnes? — Omnes trivi. — Quid Turcæ fecerunt? — Cremaverunt bonas naves nostras omnes.

123.

Perscripsistine omnes epistolas tuas? — Omnes perscripsi. — Quousque ivisti? — Usque in Germaniam ivi. — Ivitne ille usque in Italiam? — Ivit usque in Americam. — Quousque iverunt Hispani? — Londinum usque iverunt. — Quousque venit pauper ille homo? — Huc usque venit. — Commoratus es Londini complures dies? — Octo vel decem dies ibi commoratus sum. — Fuistine Lutetiæ hocce anno? — Non ibi fui, at Vindobonæ atque Athenis fui. — Fuitne frater tuus Corinthi? — (E) Corintho et Sicyone venit. — Quid patri tuo manet? — Ei quinquagena bina sestertia manent. — Laboravitne puer tuus? — Nihil fecit. — Id scit, quod ipsum manet (1)? — Scit, neque egreditur e conclavi suo. — Quid vidisti in Græcia? — Græcos vidi et ruinas. — Quid emisti Lutetiæ? — Gemmas emi et tabulas pictas. — Num multa inveniuntur Lutetiæ? — Quæ vis, omnia ibi inveniuntur. — At nonne ea emere necesse est? — Quum ea vis habere, emere necesse est. — Tibine sunt gallici nummi? — Hispanici et britannici nummi mihi sunt. — Quodnam hoc est vocabulum (quæ est hæc vox)? — Latinum est (latina est vox). — Isne venit usque ad domum tuam (ad te)? — Usque ad patris (mei) domum venit.

(1) Con el subjuntivo y la forma interrogativa del pronombre relativo (*quid*): *Scit quid ipsum maneat?* se diria lo mismo, y seria la estructura llamada cuestion indirecta, como mas tarde se verá; pero el enunciado del indicativo es positivo, el del subjuntivo seria solamente eventual.

Habesne omnia, quæ tibi opus sunt? — Mihi opus est calamo. — Visne mihi unum dare? — Nonne tuum reperire potes? — Quæsi vi eum, sed non reperi. — Quomodo aperitur hic liber? — Aperitur eodem modo, quo libri omnes. — Quomodo ponitur hic petasus? — In summum caput (ou summo capite) ponitur. — Quomodo hæret capiti? — Tæniis hæret. — Ad quam rem tu me hortaris? — Ego te hortor ad laborandum (1). — Me hortati sunt ad exeundum. — Exiturus es postquam laboravisti. — Visne tibi lac afferri? — Lac mihi nocet. — Legisne facile latinum sermonem? — Incipio eum legere paululum, sed nondum sum peritus. — Intelligisne græce? — Intelligere nequeo, græce nunquam sum locutus. — Hicne idem est homo, quem ego heri vidi apud patrem tuum? — Idem est. — Fessusne es? — Sum. — Num huic puerulo tardum est ingenium? — Acerrimum ei ingenium est, et facile discit (ou eruditur). — Tibine crura sunt longa? — Vides ea non esse longa. — Suntne tibi boni dentes? — Sunt mihi mediocriter (ou admodum) boni. — Num ei pedes sunt magni? — Minimi sunt ei pedes. — Cur non salutas (salvere jubes) amicum tuum? — Non videt me. — Nonne potes eum appellare? — Nequit audire me. — Quoniam is? — Eo salutatum matrem tuam. — Foris ea est. — Quando ea exiit? — Hodie mane exiit.

Mene vocas? — Te voco (appello). — Ubi es? — In monte sum, supra caput tuum. — Ascendisne? — Non ascendo. — Ubi es? — Infra sum. — Esne omnino infra? — In radicibus montis sum. — Visne descendere? — Nequeo descendere. — Cur non quis descendere? — Quia pedes mihi dolent. — Ubi habitat consobrinus tuus? — Cis flumen habitat. — Ubi est mons? — Ultra flumen est. — Ubi est amici nostri domus? — Ultra montem est. — Estne amici vestri hortus citra an ultra silvam? — Ultra est. — Nonne est taberna nostra trans viam? — Citra est. — Ubi fuisti hodie mane? — In magno monte fui. — Quoties montem ascendisti? — Ter eum ascendi. — Infra an supra est pater tuus? — Supra est. — Tibine libros tuos reddiderunt vicini

(1) Puede decirse tambien : *te hortor ad laborem*. Mas adelante podremos decir : *te hortor ut labores*, con el subjuntivo que expresa direccion impulsiva en razon de su fuerza imperativa. Mas lejos : *me hortati sunt ut exirem*, con correspondencia de los tiempos, como en castellano, ellos me exhortaron á que saliese.

pueri? — Mihi eos reddiderunt. — Quando tibi eos reddiderunt? — Heri mihi eos reddiderunt. — Cuinam donavisti baculum tuum? — Patricio donavi eum. — Cuinam largiti sunt patricii manicas suas? — Britannis quibusdam eas sunt largiti. — Quibusnam Britannis largiti sunt eas? — Iis, quos tu hodie mane apud me vidisti. — Quibusnam hominibus donas pecuniam? — Non quibuslibet, sed iis dono pecuniam quibus tu donas. — Dasne alicui pecuniam? — Pecuniam iis do, quibus ea opus est; at frater meus quibuslibet dat, qui eam habere volunt. — Quibusnam pueris dat pater tuus placentas? — Non quibuslibet, sed iis, qui frugi sunt, placentas dat.

126.

Accepistine dona? — Accepi (dona). — Qualia munera accepisti? — Pulchra dona accepi. — Accepistine donum quid fraterculus tuus? — Plura accepit. — A quibusnam accepit (dona)? — A meo tuoque patre accepit (dona). — Num tu ex horto venis (1)? — Non ex horto, sed (e) domo venio. — Quonam is? — In hortum eo. — Unde venit Hibernus? — Ex horto venit. — Venitne ex horto eodem, ex quo tu venis? — Non ex eodem venit. — E quonam horto venit? — Ex amici veteris nostri horto venit. — Unde venit puer tuus? — A Iudis venit. — Quanti stat hæc rheda? — Quinis sestertiis (quinque millibus nummum) stat. — Num hic liber tanti est, quanti ille? — Pluris est, alter minoris est, quam liber quilibet. — Quanti est equus meus? — Tanti est, quanti amici tui equus. — Num domus tuæ tanti sunt, quanti Gallorum domus? — Non tanti sunt. — Quanti est hic culter? — Nullius est pretii. — Num habes alium quem? — Tibi quemlibet cultrum daturus sum. — Quilibet culter bonus est satis, hic non secat. — Num famulus tuus tanti est, quanti meus? — Pluris est quam tuus. — Num tanti es, quanti frater tuus? — Melior est is, quam ego. — Tantine es, quanti consobrinus tuus? — Tanti sum, quanti ille (Æque ego sum bonus atque ille). — Tantine sumus, quanti vicini nostri? — Non meliores sumus, quam illi. — Tantine constat (est) pluviale tuum, quanti meum? — Non tanti est (constat). — Cur non tanti est, quanti meum? — Quia non æque pulchrum est, ac tuum. — Visne tuum equum vendere? — Volo vendere eum. — Quanti est (stat)? — Binis stat sestertiis (duobus est

(1) *Ex* aquí en lugar de *ab*, para denotar que es un sito cerrado ó deslindado, esto es, que hay una salida al paso que proveniencia.

millibus nummum); visne emere eum? — Jam emi unum.
— Estne patri tuo in animo emere equum? — Cogitat unum
emere, at non tuum.

127.

Quota hora cœpisti legere? — Hora secunda legere cœpi.
— Quota hora desiisti? — Hora secunda et dimidia desii.
— Num domus pingi (*ou* dealbari) cœpta est? — Heri cœpta
est pingi (dealbari). — Quando amici tui domus cremata fuit?
— Non fuit cremata. — Quando voluerunt eam cremare? —
Heri voluerunt eam cremare. — Quonam modo id factum
est? — Quando (*ou* ut) illucere cœpit, plebs venit. — Et quid
egit plebs? — Ignem ei injicere cœpit. — Visne mihi has pic-
turas vendere? — Quasnam picturas? — Eas, quæ supra
horologium sunt. — Eas tibi vendere non possum, sed tibi
licet eas sumere, videndi gratia. — Possumne has ego nunc
sumere? — Licet, sed sumendæ sunt leniter. — Potesne ta-
bulam deducere ad te? — Habeo eam. — Oportet te eam
amittere, eam sumpturus sum. — Visne usque ad lacum as-
cendere? — Usque ad castellum ascendendi sum cupidus.
— Ubi est arx? — Supra urbem (in summa urbis parte) est
(sita). — Nonne milites munerari oportet, qui nobis eam os-
tendunt? — Dux vetuit munerari eos. — Quid tibi soror (tua)
dono dedit? — Egregium admodum collicæsitium mihi mu-
nere dedit. — Cuinam hanc tu impertis salutem? — Huic
(homini), qui cum muliere tua loquitur. — Cur me salutas
(salvere jubes)? — Quia mane sumus (*ou* est). — Nonne meri-
dies est cum hora dimidia? — Si meridie serius est (*ou* serius
est, quam meridies), tum tibi dico vale.

128.

Quanti hoc? — Vicenis sestertiis (viginti millibus nummum).
— Nonne minore potest haberi pretio? — Minore nequeo id
dare. — Visne mihi hunc petasum quadraginta sestertiis
dare? — Non possum, octoginta constat. — Num magni est
hæc gemma? — Parvi hæc est pretii gemma. — Num magni
facis hunc hominem? — Magni eum facio, sed pluris etiam
facio patrem ejus. — Quanti credis hunc fundum esse (1)?

(1) Es el subjuntivo latino que corresponde á la construc-
cion española *valga ó pueda valer, quanti credis, ut hic fundus
sit*; en este caso, empero, el infinitivo es preferido, mientras que
en la respuesta se diria muy bien: posible es que valga tres ó

— Ternis vel quaternis sestertiis (tribus vel quatuor millibus nummum) esse potest. — Et quanti venit? — Vicenis novenis (novem et viginti millibus) volunt eum vendere. — Num opus ejus magni est? — Male de eo dicitur (ou loquuntur), sed puto melius id opinione esse (ou id pluris esse, quam credunt). — Tibine idem est patronus, atque mihi (ou qui mihi)? — Non, mihi vero patronus est diligentior, quam peritior. — Nostin' patronum meum? — Fama novi eum. — Quænam est ejus fama? — Dicitur eum esse pecuniæ cupidiores, quam clientium. — At nonne dicitur eum esse doctum? — Eloquens etiam habetur — Quanti tibi constitit rheda tua? — Plus quam septenis sestertiis (septem millibus nummum) mihi constitit. — Num eam nimis magno emi? — Parvo eam habuisti; perpulchra est; pulcherrima est rheda, quam ego unquam vidi (1). — Num recte vales (ou Valesne)? — Recte usque valui. — Nunquamne ægrotas? — Nunquam æger sum. — Visne caput nudare (tuum) (Visne petasum tuum detrachere)? — Non licet mihi caput aperire. — Oportetne vestem me exuere (meam)? — Non oportet eam exuere (2). — Movetne tibi dolorem calceus tuus? — Dolorem mihi facit. — Cur æstuas? — Quia celeriter veni. — Visne, quiescendi causa, latine loqui? — Libenter (id) volo. — Cur vestem non exuis (tuam)? — Quoties vestem exuo, id mihi nocet. — Potesne mihi ostendere (id), quod fecisti? — Hoc te moneo, manum (in scriptura) mihi non esse pulchram. — Legine potest? — Potest legi. — Tum licet tibi laborem tuum mihi ostendere; hoc est mihi satis. — Num scite scribit frater

cuatro mil sextercios, *potest esse, ut tribus vel quatuor millibus sit nummum.*

(1) Diríase también en latín: *pulcherrima est rheda, quam ego unquam viderim*. Pero puede usarse igualmente también del indicativo en latín; el uso del subjuntivo añade á la expresión un viso de duda que la hace ménos afirmativa y presenta la idea del hecho, en vez de dar este hecho como positivo; es por esto también una forma de reticencia, de modestia, de urbanidad.

(2) En vez del pronombre en acusativo con el infinitivo, podrémos también servirnos mas tarde del subjuntivo con *ut*, como ya lo hemos visto en las notas anteriores, *oportetne vestem ut exuam meam*? Tocante á *oportetne eam exuere*, es una forma general é impersonal, que puede aplicarse á la persona á quien se habla, sin que haya necesidad de designarla expresamente; pero, entonces, la aplicación no debe ser dudosa.

tuus? — Perpulchre scribit (scitissime scribit), at litteræ ejus nimis sunt minutæ.

129.

Fuistine apud medicum? — Fui apud eum. — Quid dicit? — Dicit se venire non posse. — Cur filium non mittit (suum)? — Non exit filius ejus. — Cur non exit? — Quia æger est. — Habuistine crumenam meam? — Tibi dico, eam me non habuisse. — Vidistine eam? — Vidi (eam). — Ubi est? — In sella jacet. — Habuistine cultrum meum? — Dico tibi, eum me habuisse. — Quo eum posuisti? — In mensam posui eum. — Visne eum quærere? — Jam quæsivi eum. — Reperistine eum? — Non reperi eum. — Quæsivistine manicas meas? — Quæsivi eas, sed non reperi. — Habetne petasum meum servus tuus? — Habuit, sed jam non habet eum. — Eumne deterisit scopula? — Deterisit eum scopula. — Suntne libri mei in (super) mensa tua (positi)? — Ibi sunt (positi). — Habesne paululum vini? — Haud multum habeo, sed quod habeo, tibi daturus sum. — Visne paululum aquæ mihi dare? — Tibi sum daturus. — Potesne mihi multum dare? — Non plus possum tibi dare, quam ego habeo. — Quam plurimum tibi daturus sum. — Habesne vinum? — Habeo. — Ecquid vis mihi dare? — Non nihil tibi daturus sum.

130.

Quantum tibi ego debeo? — Nihil tu mihi debes. — Nimis es benignus. — Num oportet vinum arcessere? — Necesse est arcessere (vinum). — Mene oportet in choream ire? — Necesse est te illuc ire. — Quando mihi eundum est (illuc)? — Hodie vespere eundum tibi est (illuc). — Arcessendusne est faber/tignarius? — Arcessendus est quam maturissime (ou maturrime). — Num est necesse ire in macellum? — Necesse est ire (illuc). — Quid est faciendum, russice discendi causa? — Multum necesse est studere (Multo studio opus est). — Num est necesse quam maxime (ou plurimum) legere? — Quam maxime legendum, scribendum et loquendum est. — Num studendum est multum (multo est opus studio) ad litteras latinas discendas? — Multum est studendum (multo est opus studio). — Quid mihi faciendum est? — Liber tibi bonus emendus est. — Quid ei faciendum est? — Necesse est cum sedere quietum. — Quid nobis est opus facere? — Laborare vobis opus est. — Tibine necesse est laborare multum, discendi causa litteras arabicas? — Multum laborare mihi est opus, ad eas discendas. — Nonne frater tuus laborat? — Non

opus est ei laborare. — Estne ei in sumptum? — Est ei. — Cur mihi eundum est in macellum? — Tibi est eundum illuc ad bubulam emendam. — Cur mihi laborandum est? — Tibi est laborandum habendi causa victum et vestitum.

131.

Quid tibi opus est, domine? — Panno mihi opus est. — Quanti est hic petasus? — Viginti stat denariis. — Tibine tibialibus opus est? — Opus est mihi. — Quanti sunt hæc tibialia? — Duodecim stant sestertiis. — Hæccine sunt omnia, quæ tibi opus sunt? — Omnia (sunt). — Nonne tibi calceis opus est? — Non opus est mihi. — Tibine multa pecunia opus est? — Multa mihi opus est. — Quanti es? — Sexcenis ego sestertiis. — Quanti eget frater tuus? — Denarium millibus decem tantum eget. — Nihilne aliud ei opus est? — Nihil aliud ei opus est. — Nonne ei plus opus est? — Plus ei non opus est. — Egetne pluris consobrinus tuus? — Non tanti eget ille, quanti ego. — Quid tibi opus est? — Pecunia mihi et ocreæ opus sunt. — Num habes nunc (ea), quæ tibi opus sunt? — Habeo (ea), quæ mihi opus sunt. — Habetne frater tuus eas res, quibus sibi opus est? — Habet eas, quibus sibi opus est. — Tibine facit satis? — Quam maxime mihi satis facit. — Num celeriter scribit? — Celerius scribit, quam nos omnes, quam qui nostrum celerrime (scribit). — Estne difficile in hanc arbo-rem ascendere? — Quam difficillimum est. — Fuistine in horlo, ut jussi (ut tibi dixi)? — Horam unam ibi fui. — Quid est, quod hic ades? — Credidi te mei indigere. — Estne is lætus, quod sibi librum tu emisti? — Adhuc est tristis, quod pluviale (suum) perdidit. — Nonne is rus? — Nihil aliud aveo, quam ire illuc. — Factumne (id) fuit, quod dux jussit (imperavit)? — Factum (fuit). — Dictumne (id) est, quod dicendum fuit? — Omnia, quæ dicenda fuere, dicta sunt. — Meministin' amicum tuum (ou amici tui)? — Memini eum (ou ejus). — Meministine (id), quod is tibi dixit? — Non memini (id).

132.

Meministin' id te mihi heri dixisse? — Memini me hoc tibi dixisse. — Meministin' agrum quo pueri lusum eunt? — Eum adhuc video. — Meministine te dicere, eum nimis esse parvum? — Non memini hoc me dixisse. — Nonne amplius jam tibi memoria est? — Hoc ego non memini, sed memoria mihi est. — Putasne hunc vervecem a pastore interfectum fuisse? — Non puto eum ab illo interfectum fuisse. — Credisne eum a lupo interfectum fuisse? — Sic eum credo fuisse

interfectum. — Num est necesse scribere? — Necesse est scribere et loqui. — Num necesse est milites frumentatum ire? — Si dux jussit (imperavit, dixit), (hoc) necesse est. — Num arma secum sumere necesse est, illuc eundi causa? — Necesse est arma sumere secum. — Quid faciendi causa? — Pugnandi causa cum hoste. — Credisne nos hostes in itinere (esse) reperituros (credisne hostes a nobis in itinere repertum iri)? — Hoc fieri (evenire) potest. — Isne æger est? — Ægrotat, quia victu se privavit. — Cur genium defraudavit suum? — Pauperibus largiendi causa. — Visne bubulam an ovinam me tibi (carnem) emere? — Vitulinam aveo aut ovinam habere. — Nonne vis olus? — Si tu mihi vis emere, hodie mercatus est (*ou* habetur). — Opusne ei est hic manere? — Opus ei est sedere quietum, nequit exire, æger est. — Cur æger est? — Non fuit ruri, ut (*ou* uti) debuit. — Nonne ego amicum tuum benigne excepi, quum advenit (hic venit)? — Fessus admodum esse debuisti, quum ille profectus est (abiit). — Num potui id minus diligenter facere, quod feci? — Potuisti filium tuum jubere, domum illi monstrare (1), et quietum in conclavi (tuo) manere. — Non, sic agere debui, officium fuit meum.

133.

Quidnam tu vis hortulano dicere? — Jubere eum volo, consobrinum arcessere meum, qui est apud socerum suum (2). — Amisistine fasciolam tuam? — Quot famulos habet patricius? — Quinquaginta habet. — Scisne gallice? — Nescio gallice, britannice vero scio. — Scisne emere? — Non sum peritus emendi. — Num scit frater tuus pingere? — Peritissimus est pingendi. — Quid jam pinxit? — Domum patris mei pinxit et horti partem. — Quid tibi est in animo? — Mihi est in animo focum facere et manere domi. — Quomodo te excepit vicinus tuus? — Perbenigne me excepit. — Fuistine apud senatorem? — Apud eum non admittor. — Nonne admitteris apud patricos? — In nonnullorum domos admittor. — Accepistine pecuniam tuam? — Hodie vespere mihi affertur. — Ubi accepisti hunc sestertium? — Apud mercatorem accepi eum. — Uter puerorum istorum apud te priores habet (par-

(1) Mas tarde, para evitar esta continuacion de infinitivos, podríamos usar del subjuntivo para expresar la impulsión, en razón de su fuerza imperativa, y decir : *potuisti filium jubere, domum illi ut monstraret, et quietum in conclavi manere.*

(2) *Socer, soceri*, m., suegro, padre de su mujer; marido de su madre se dice : *vitricus*, i, m.

tes)? — Is habet apud me priores, qui diligentior (sedulior) est. — Num primæ filio tuo partes datæ sunt? — Noluerunt eum recipere.

134.

Habemusne (id), quod nobis opus est?—Non (id) habemus, quod nobis opus est. — Quid opus est nobis? — Opus est nobis pulchra domo (pulchris ædibus), magno horto, pulchra rheda, bellis equis, compluribus famulis, multaue pecunia. — Nihilne amplius nobis opus est? — Nihil amplius opus est nobis. — Quid mihi opus est facere? — Tibi opus est epistolam scribere. — Ad quemnam est mihi opus scribere? — Opus tibi est scribere ad amicum tuum. — Mihine opus est ire in macellum? — Potes ire (illuc). — Visne patri tuo dicere, me hic eum manere? — Id ei dicturus sum. — Quidnam vis patri meo dicere?—Ei dicturus sum, te hic eum manere. — Quidnam vis tu servo meo dicere?—Ei dicturus sum litteras tuas te perscripsisse. — Solvistine mensam tuam?—Solvi (eam). — Solvitne librum patruus tuus? — Solvit (eum). — Solvine ego sartori vestes? — Eas illi solvisti. — Solvistine mercatori pro equo? — Nondum ei solvi (pro illo). — Solvimusne manicas nostras? — Solvimus (eas). — Jamne solvit consobrinus tuus ocreas suas? — Nondum solvit eas. — Solvitne (tibi) frater (meus), quod tibi debet? — Solvit (mihi).

135.

Solvisne (id), quod debes? — Solvo (id), quod debeo. — Solvistine pistori? — Solvi ei. — Solvitne carnem lanio patruus tuus? — Solvit ei (illam). — Solvistine mercedem servo tuo?—Solvi ei (illam).—Tibine herus tuus mercedem solvit? — Solvit mihi (eam). — Quando tibi solvit (illam)? — Nudiustertius solvit mihi (illam). — Quid pascis ab hoc homine? — Librum posco meum (ab eo). — Quid me rogat hic puer? — Pecuniam a te petit. — Numquid me rogas? — Scutum (unum) a te peto. — Panemne me rogas? — Eum a te posulo. — Tene pauperes rogant pecuniam? — Rogant me (pecuniam). — Quem virum rogas tu pecuniam? — Eum ego rogo, a quo tu pecuniam pascis. — A quibusnam mercatoribus petis manicas? — Manicas ab iis peto, qui in via triumphali habitant. — A quo fabro lignario petis sellas? — Ab illo, quem tu novisti, peto sellas. — Quid postulas a pistore? — Panem posco (ab eo). — Num petis carnem a laniis? — Peto carnem ab eis. — Mene baculum rogas? — Eum te rogo. — Tene is librum rogat? — Eum me rogat. — Quid

postulasti a Britanno? — Arcam poposci meam scorteam (ab eo).

136.

A quo petivisti saccharum? — A mercatore petivi saccharum. — Quemnam pauperes rogaverunt pecuniam? — Patricios rogaverunt pecuniam. — Quosnam patricios rogaverunt pecuniam? — Illos, quos tu nosti, rogaverunt. — Cuiam solvis pro carne? — Laniis solvo pro ea. — Cuiam solvit frater tuus pro ocreis suis? — Sutoribus solvit (pro illis). — Cuiam solvimus pro pane? — Pistoribus nostris solvimus pro eo. — De quonam (homine) fuit sermo? — De amico tuo sermo fuit. — Nonne de medicis sermo fuit? — Ne anum quidem verbum de illis dictum est. — Nonne sermo est de homine (eo), de quo locuti sumus? — Sermo est de illo. — Fuitne sermo de patriciis? — Fuit sermo de illis. — Fuitne de iis sermo, de quibus loquimur? — Non de iis fuit sermo, de quibus loquimur, sed de aliis. — Utrum de nostris an de vicinorum vicinorum liberis sermo fuit? — Nec de nostris, nec de vicinorum nostrorum liberis sermo fuit. — De quibusnam pueris fuit sermo? — De præceptoris nostri liberis fuit sermo. — Loquantur de libro meo? — De eo sermo est. — De quanam re loquimini? — De bello loquimur. — Nonne de pace loquimini? — De ea non loquimur. — Tibine discipuli (ou alumni) tui satisfaciunt? — Mihi satisfaciunt. — Quemadmodum studet frater meus? — Bene studet. — Quot lectiones prædidicisti? — Quatuor et quinquaginta jam lectiones prædidici. — Tuone magistro discipulus suus probatur? — Probatur (ei).

137.

Donumne quid magister tuus accepit? — Plura accepit. — A quonam accepit dona? — Ab alumnis suis accepit (dona). — Num quæ a patre tuo accepit? — A meo et ab amici mei patre quædam accepit. — Probantur ei (ea), quæ accepit dona? — Probantur ei (Eis contentus est). — Quot jam themata fecisti? — Unum jam et viginti feci. — Magistrone tuo probaris? — Prædicat me sibi probari (1). — Tu autem, quid ais? — Aio me esse eo contentum. — Quot annos es natus? — Non omnino decem annos natus sum. — Discisne jam latinas litteras? — Jam disco eas. — Scitne frater tuus

(1) *Prædicare* 1, decir en alta voz (ante sí), abiertamente, es lo opuesto de *tacere* 2, callar.

latine? — Nescit. — Cur nescit? — Quia non didicit. — Cur non didicit? — Quia tempus ei defuit. — Estne domi pater tuus? — Non; peregre est, at frater meus est domi. — Quonam profectus est pater tuus? — In Britanniam profectus est. — Ivistine illuc aliquando? — Nunquam ivi illuc. — Cogitasne hac æstate in Germaniam ire? — Cogito ire illuc. — Tibine est in animo diu ibi commorari? — Mihi est in animo per æstatem ibi commorari. — Quousque frater tuus manet domi? — Usque ad meridiem. — Jussistine manicas tuas tingi? — Jussi eas tingi. — Quo colore curavisti eas tingendas? — Fusco eas (colore) tingendas curavi. — Visne patri meo dicere, me huc venisse? — Id ei dicere volo. — Nonne vis exspectare, dum redit? — Non possum manere.

138.

Uter fastidium istorum longior est? — Hic, quem habeo, longe brevior est, quam tuus. — Nonne meus minus tuo crassus est? — Tuus meo exilior est. — Laboravistine magis (ou plus), quam ego? — Non tantum laboravi, quantum tu, sed maturius te finivi. — Cur scribendi peritior es, quam loquendi? — Scribendi sum peritior, quam loquendi, quoniam plus do temporis scribendo, quam loquendo. — Egredierisne sæpe? — Persæpe exeo, sæpissime autem maneo domi. — Num latinas discere litteras valde est difficile? — Longius (diuturnius) id est, quam difficilius. — Multone opus est tempore, ad eas discendas? — Multo opus est, si haud multum laboratur (ou laboras). — Utrum magis est arduum ascendere an descendere? — Ascendere difficilius est, descendere autem periculosius (est), quam difficilius. — Cur amicus tuus tam valde iratus est? — Quia suus ei canis occisus est. — Fuitne (is) pulcher canis? — Pulcherrimus (is) fuit canum omnium. — Bellissimus fuit omnium, quos vidi, canum. — Cujus liber hic est? — Amici mei liber est. — Cujus est hæc domus, quam heri vidimus? — Hæc domus heri patris erat (1) (mei), hodie patruī est (mei). — Num ei pater tuus vendidit eam? — Non, ea muneratus est (ou donavit) eum. — Nonne nimium panis habes? — Paulo nimium habeo. — Visne carnem amplius habere? — Satis mihi est; (id) quod habeo mihi est satis.

139.

Jamne prandisti? — Nondum. — Quota hora prandes? —

(1) Vease *Método*, 54ª lección.

Hora sexta prandeo. — Apud quem prandes? — Apud quemdam amicum meum prandeo. — Apud quem prandisti heri? — Apud quemdam ex cognatis meis prandi. — Quid edistis? — Bonum panem edimus, bubulam, mala et placentas. — Quid bibistis? — Bibimus bonum vinum, bonam cervisiam et bonam siceram. — Ubi prandet hodie avunculus tuus? — Domi apud nos prandet. — Quota hora cœnat pater tuus? — Hora nona cœnat. — Cœnasne maturius quam ille? — Sero cœno, quam ille. — Quota hora jentas? — Hora decima jento. — Quota hora heri cœnastis (cœnavistis)? — Sero cœnavimus. — Quid edistis? — Nihil aliud edimus, quam carnis paululum cum frustulo panis. — Quando cœnavit frater tuus? — Post patrem meum cœnavit. — Quo is? — Ad cognatum quemdam eo, jentandi gratia cum illo. — Num prandetis mature? — Sero prandemus. — Visne manicas meas tenere? — Volo tenere eas. — Vultne is tenere baculum meum? — Vult eum tenere. — Quis tenuit pileum tuum? — Servus meus tenuit eum. — Visne inceptare loqui? — Volo inceptare. — Unquamne fraterculus tuus inceptavit themata facere? — Inceptavit. — Unquamne tu inceptavisti petasum facere? — Nullum unquam inceptavi facere. — Num gustavimus hanc cervisiam? — Nondum gustavimus eam. — Quod vinum vis gustare? — Hoc volo gustare, quod tu gustavisti. — Gustaveruntne hanc cervisiam Poloni? — Gustaverunt eam. — Multamne biberunt? — Haud multam biberunt. — Visne hoc vinum gustare? — (Id) jam gustavi. — Quale tibi videtur? — Bonum mihi videtur. — Cur non gustas hanc siceram? — Quia non sitio. — Cur amicus tuus non gustat hanc carnem? — Quia non esurit.

140.

Quem quæritas? — Hominem illum quærito, qui mihi equum vendidit. — Num propinquus tuus aliquem quærit? — Quemdam sibi notum (quemdam ex familiaribus suis) quærit. — Num quem quærimus? — Unum e vicinis nostris quærimus. — Quem quæris? — Quemdam ex amicis nostris quæro. — Num quem e famulis meis tu quæris? — Non ego, sed ex meis unum quæro. — Num tentasti (tentavisti) cum patruo tuo colloquium? — Tentavi cum eo colloquium. — Num tentasti patris mei aditum? — Aditum ejus tentavi. — Potuisti-ne eum adire? — Non potui adire eum. — Quem quæritas? — Patrem quærito tuum. — Quemnam vis tu? — Sartorem volo. — Num quem iste (homo) quæritat? — Te vult. — Num quæritaris? — Quæritor. — Num ego quæritor? — Non tu (quæritaris), at unus e familiaribus tuis quæritatur. — Num

quæritas medicum? — Quærito eum. — Quid me (*ou a me*) petis? — Paululum carnis a te peto. — Quid me (*ou a me*) petit fraterculus tuus? — Paululum a te vini et paululum aquæ petit. — Mene rogas plagulam chartæ? — Unam te rogo. — Quot plagulas chartæ postulat amicus tuus? — Duas postulat. — Libellumne poscis a me? — A te posco eum. — Quid petivit consobrinus tuus? — Aliquot mala poposcit panisque frustulum. — Nondumne jentavit? — Jentavit, sed esurit adhuc (*ou etiam*). — Quid poscit patruus tuus? — Vini calicem postulat. — Quid postulat Polonus? — Caliculum (*pocillum*) cervisiæ poscit. — Nonne jam bibit? — Jam bibit, sed adhuc sitit.

141.

Visne mihi munusculum dare (*me munusculo donare*)? — Quodnam aves munusculum? — Cistellam mihi libet habere. — Ubi est sororcula tua? — In hortulo est. — Quicum ea ibi est? — Illic ea est cum quodam cognato nostro. — Vidistine in macello mulierculam quamdam? — Non vidi (*eam*). — Nonne homunculus (*quidam*) venit mecum collocuturus? — Nemo venit. — Ægrotatne fraterculus tuus? — Usque valuit. — Cujus est iste lectulus? — Sororculæ est (*meæ*) iste lectulus. — Quid dedisti pauperi huic homini? — Nummulum ei dedi. — Qua exeundum est? — Portula est exeundum. — Probastine hunc equum? — Non probavi eum. — Cur non es? — Nequeo esse. — Quid est, quod (*esse*) non quis? — Non esurio. — Nonne vis paululum hujus casei gustare? — Jam non esurio. — Visne inceptare hanc sellam brachio uno tollere? — Jam expertus sum, nequeo. — Tu autem, fecistine periculum? — Feci periculum, et omnia fregi (*quæ*) in mensa (*erant*) posita (1).

142.

Aspiciasne (*hunc*) hominem, qui venit? — Non aspicio eum. — Aspiciasne puerum militis? — Aspicio eum. — Quid cernis? — Montem cerno magnum illac procul et domunculam. — Nonne silvam cernis? — Eam quoque cerno. — Aspiciasne milites, qui eunt in macellum? — Eos aspicio. — Cernisne homines (*eos*), qui in hortum eunt? — Non eos cerno, qui in hortum, sed eos qui in macellum eunt. — Videsne homi-

(1) *Quæ in mensa erant posita* (todas las cosas) que estaban colocadas en la mesa. *Erant*, tercera persona del plural de Imperfecto (de *esse* '); respecto á este tiempo, vease *Método*, 54.^a lección.

nem (illum), cui pecuniam ego dedi mutuam? — Non eum video, cui tu pecuniam credidisti, sed eum, qui tibi mutuam dedit (pecuniam). — Videsne pueros, qui student? — Non eos, qui student, sed eos video, qui ludunt. — Num quid cernis? — Nihil cerno. — Aspexistine domum parentum meorum? — Aspexi eam. — Tibine magnus petasus placet? — Non magnus petasus, sed magnum pluviale mihi placet. — Quid faciendo delectaris? — Scribo libenter. — Videsne hos puerulos libenter? — Eos libenter video. — Tene juvat cervisiam bibere? — Me juvat bibere eam. — Gaudetne frater tuus siceram bibendo? — Non gaudet. (Non libenter, ægre bibit eam). — Quid placet militibus? — Placent eis vinum et aqua, vinum autem magis quam aqua (eis placet). — Utrum amas, vinumne an aquam? — Utrumque bibo libenter. — Studentne illi pueri libenter? — Student et ludunt libenter. — Legisne scribisque libenter? — Libenter lego et scribo. — Quoties edis in die? — Quater. — Quoties in die bibunt liberi tui? — Pluries bibunt in die. — Bibisne tam sæpe, quam illi? — Sæpius bibo. — Isne sæpe in theatrum? — Interdum eo illuc. — Quoties in mense is illuc? — Semel tantum in mense eo illuc. — Quoties in anno consobrinus tuus it in choream? — Bis in anno it illuc. — Isne illuc tam sæpe, quam ille? — Nunquam ego eo illuc. — Ilne coquus tuus sæpe in macellum? — Quotidie mane it illuc.

Isne sæpe ad patrum meum? — Sexies in anno eo illuc (in ejus domum). — Libenterne tu pullo vesceris gallinaceo? — Pullum gallinaceum edo libenter, at non pisces. — Quid sumis libenter? — Panis frustum sumo libenter vinique calicem. — Quosnam pisces frater tuus gaudet edendo? — Esocem (luscium) edit libenter. — Ediscisne? — Non edisco libenter. — Ediscuntne alumni tui libenter? — Libenter student, sed haud libenter ediscunt. — Quot themata faciunt in die? — Duo tantum faciunt, sed bene. — Utrum sumis cafæum libenter an theam? — Utrumque sumo libenter. — Legisne epistolam, quam ego tibi scripsi? — Lego eam. — Intelligisne eam? — Eam intelligo. — Intelligisne hominem (eum), qui tecum loquitur? — Non intelligo eum. — Cur non intelligis eum? — Eum non intelligo, quia nimis male loquitur. — Hiccine homo scit latine? — Scit, ego vero nescio. — Cur non discis? — Discendi tempus mihi non est. — Tibine litteræ allatæ sunt? — Unæ mihi allatæ sunt. — Visne ad eas rescribere? — Ad eas sum rescripturus. — Quando tibi allatæ sunt? — Decima hora ma-

tutina mihi allatæ sunt. — Eisne es contentus? — Mihi non displicent. — Quid tibi tuus amicus scribit? — Scribit mihi se ægrotare. — Tene rogat aliquid? — Pecuniam petit a me. — Quamobrem petit a te pecuniam? — Quia opus ei est (nonnulla). — Quid me petis? — Posco a te pecuniam (eam), quam tu mihi debes. — Visne paululum exspectare? — Non possum exspectare. — Cur non potes exspectare? — Non possum exspectare, quippe qui hodie proficisci cogito. — Quota hora cogitas proficisci? — Hora quinta vespertina cogito proficisci. — Isne in Germaniam? — Eo illuc. — Nonne tu is in Bataviam? — Non eo illuc. — Usque quo ivit frater tuus? — Usque Londinum ivit.

144.

Cogitasne ire in theatrum hodie vespere? — Cogito ire, si tu is illuc. — Estne patri tuo in animo equum hunc emere? — Ei est in animo eum emere, si pecuniam accipit suam (1). — Estne in animo consobрино tuo ire in Britanniam? — Ei est in animo ire illuc, sed solvendum est ei, quod ei debetur (2). — Cogitasne ire in choream? — Cogito ire (illuc), quia amicus meus it illuc. — Cogitatne frater tuus germanicæ studere linguæ? — Cogitat studere, sed inveniendus ei est magister idoneus. — Cujusmodi hodie tempestas est (Cujusmodi tempestatem habemus hodie)? — Serenissimum est. — Fuitne sudum heri? — Heri fœda fuit tempestas. — Cujusmodi tempestas fuit hodie mane? — Fœda fuit (tempestas), nunc autem sudum est. — Num calor est? — Æstus est. — Nonne frigus est? — Non est frigus. — Calorne an frigus est? — Neque calor, neque frigus est. — Ivistine rus nudius tertius? — Non ivi (illuc). — Cur non ivisti (illuc)? — Non ivi (illuc), quia tempestas fœda fuit. — Cogitasne cras rus ire? — Cogito ire (illuc), quia serenitas est.

(1) *Si accipit*, si él recibe; *si accipiat*, con el presente de subjuntivo, como lo verémos, añadiría una diferencia bastante semejante á la de *dum accipiat*, con tal que él reciba. *Accipit* enuncia en el presente, como hecho, una accion que *si* indica como futura, y *accipiat* unido á *si* expresaria de sí mismo esta accion como futura, pero eventual, esto es condicional: *Si él recibiría*, por traducirlo conservando la manera latina.

(2) Siendo eventual el hecho, se expresa tambien en latin por el subjuntivo, como lo harémos mas tarde: *sed oportet ó necesse est, ut sua ei debita solvantur*. El subjuntivo, en tal caso, es mas preciso.

Clarumne est cubiculum tuum? — Non est (clarum). — Visne in meo laborare? — Ibi laborare volo. — Estne ibi lucidum? — Pellucidum (1) ibi est. — Potesne laborare in conclaviculo tuo? — Laborare ibi non possum. — Cur ibi non potes laborare? — Non possum ibi laborare, quia nimis opacum (obscurum) est. — Ubinam opacum est nimis? — In conclaviculo meo. — Estne lucidum in hocce cavo? — Obscurum est ibi. — Estne via sicca (siccitas in via)? — Humor ibi est et spurcitia. — Estne humidum (ou humor)? — Non est humidum. — Estne siccitas? — Nimia siccitas est. — Lucetne luna? — Non lucet luna, cæcum (cæca nox) est et humidissimum (humidissima). — Quare siccitas est? — Quia nimius est sol; non habemus imbres. — Quando is rus? — Cogito cras ire (illuc), si serenum est, et si nullos (neque) habemus imbres. — Qua de re loquitur patruus tuus? — De serenitate loquitur. — Num loquimini de pluvia? — Loquimur de ea. — Qua de re loquuntur hi homines? — Loquuntur de serenitate et de tempestate fœda (de tempestate vel serena vel fœda). — Nonne de vento colloquuntur? — Etiam de eo colloquuntur. — Loquerisne de meo patruo? — Non loquor de eo. — De quonam loqueris? — De te et de parentibus tuis loquor. — Num quem quæritas? — Patrum tuum quærito, estne domi? — Non, apud optimum amicorum suorum (sui amicum) est.

Venitne maturius? — Sero nimis venit. — Nonne satis laborat? — Satis laborat, sed celerius (celeriter nimis) loquitur. — Legistine litteras ejus? — Legi eas. — Invenistine in eis (id), quod tibi dixi? — Id inveni. — Quodnam ejus est consilium? — Nescio. — Nonne totas perlegisti (eas)? — Dimidiam earum partem legi. — Totæ ejus litteræ perlegendæ sunt, cognoscendi causa earum consilium. — Num vidisti unquam flores tam pulchros? — Tam pulchros vidi, nunquam autem pulchriores. — Nunquamne fuisti in Italia? — Nunquam illic fui. — Jamne ibi fratres tui fuerunt? — Pluries ibi fuerunt. — Ivistine ad patrem meum antequam ad me venisti? — Ad te prius veni. — Ubi est filius tuus? — Domi mansit. —

(1) Por *perlucidum*, con una aliteracion frecuente en latin, como en *attingere* por *adtingere* (*adtangere*); *afferre* por *adferre*, etc. Aliteracion, esto es comunicacion del sonido dominante entre dos consonantes vecinas cuyo sonido es mas ó ménos emparentado.

Tibine dixit ludos se spectatum ivisse? — Non dixit mihi se ivisse illuc. — Quocum ivit illuc? — Cum consobрино suo. — Pulasne eum invenire hominem illum potuisse, quem quærebat? — Non puto eum potuisse. — Jamne profectus est? — Profectus est nudius tertius. — Quis hoc tibi dixit? — Homo quidam mihi ignotus. — Quicum locutus es? — Cum vicino quodam ejus locutus sum. — Censesne a me illi scribendum esse? — Puto tibi esse scribendum ad eum. — Num canis ad patrem meum ductus est? — Nondum ad eum ductus est.

147.

Quare amantur hi pueri? — Amantur, quia frugi sunt. — Suntne frugi magis, quam nos? — Non frugi magis, sed studiosiores sunt, quam vos. — Tuusne frater est tam assiduus, quam meus? — Æque est assiduus, atque ille; at tuus frater magis est frugi, quam meus. — Nostine aliquid novi? — Nihil novi mihi notum est. — Quid dicit novi consobrinus tuus? — Nihil novi dicit. — Nonne de bello sermo est? — Nullus. — De qua re loquantur homines? — De pace loquuntur. — Quid dicitur (ab eis)? — Dicitur hostem cæsum fuisse. — Pugnatum ergo fuit? — Pugnatum, dux prælium cum hoste commisit. — Diune pugnatum est? — Horas per novem (1) dimicatum est. — Quomodo prælium initum est? — Signum aux dedit. — Quid deinde? — Deinde milites nostri in hostem iverunt. — Num iniquis viribus dimicaverunt? — Æquo Marte dimicaverunt (2). — Intelligerisne ab alumnis tuis? — Intelligor ab eis. — Sæpene dona accipis? — Sæpe accipio, at frugi sum. — Num præmio sæpe donamini? — Præmio donamur, si studemus bene et periti (solertes) sumus. — Vestrone magistro est in animo vos præmio donare? — Hoc facere in animo habet, si bene studemus. — Quid ei est in animo dare vobis, si studetis bene? — Ei est in animo nos libro donare. — Jamne vobis librum dedit? — Unum jam nobis dedit.

148.

Jamne prandisti? — Jam prandi, sed esurio usque. — Fraterculus tuus jamne bibit? — Jam bibit, sed usque sitit. —

(1) El alumno ha debido observar ya que las preposiciones que llevan un regimen compuesto de varias palabras se colocan en latin á menudo al medio de estos regimenes, y á veces con mucha mas elegancia que al principio de estos.

(2) *Æquis viribus* significa fuerzas iguales; *æquo marte*, fortuna igual (marte igual), con suceso igual, cotejado.

Quid faciendum est latine discendi gratia? — Multum laborare necesse est. — Num est necesse quietum sedere studendi causa? — Auscultandum est eis, quæ vobis magister dicit. — Cogitasne hodie cœnare? — Prius cogito prandere. — Quota hora prandes? — Hora quarta prandeo, cœnoque nona. — Vidistine consobrinum meum? — Vidi eum. — Quid dixit? — Dixit, sibi libidinem te videndi esse nullam. — Cur non vult videre me? — Videre te non vult, quia te non amat. — Cur me non amat? — Quia malus es. — Visne mihi plagulam chartæ dare? — Quamobrem tibi est opus charta? — Opus mihi est ad litteras scribendas. — Ad quemnam vis scribere? — Ad eum hominem scribere volo, a quo amor. — Quem quæritas? — Neminem quærto.

Veherisne rheda libenter? — Equitare me delectat. — Consobrinus tuus unquamne equitavit? — Nunquam equitavit. — Equitavistine nudius tertius? — Hodie equitavi. — Quonam equitasti? — Rus equo iterfeci (vectus sum). — Equitatne frater tuus tam sæpe, quam tu? — Sæpius equitat, quam ego. — Num aliquando vectus es equo? — Equo nunquam vectus sum. — Visne hodie rheda rus ire (vehi)? — Volo rheda illuc ire (vehi). — Tibine peregrinatio placet (tene peregrinari juvat)? — Peregrinor libenter. — Tibine placet hieme peregrinari (hiemalis peregrinatio)? — Hieme ægre peregrinor, vere autem et autumnno libenter (peregrinor). — Satisne commodum est vere iterfacere? — Commodum est vere iterfacere autumnnoque, æstate autem et hieme incommodum. — Num hieme aliquando peregrinatus es? — Sæpe peregrinatus sum hieme æstateque. — Sæpene iterfacit frater tuus? — Jam non peregrinatur, multum olim iterfecit. — Quando delectaris equitando? — Manè, post jentaculum delector equitando. — Satisne comoda est in hac regione peregrinatio? — Comoda ibi est peregrinatio. — Ivistine unquam Vindobonam? — Nunquam ivi illuc. — Quo ivit frater tuus? — Londinum ivit. — Interdumne it idem Berolinum? — Olim ivit illuc. — Quid ais de hac regione? — Ait esse in Germania peregrinationem commodam. — Fuistine Dresdæ? — Fui ibi. — Mansistine ibi diu? — Duos ego annos ibi commoratus sum. — Quid ais de hominibus hujus regionis (de gentibus hujus terræ)? — Aio eos esse benignos. — Estne Dresdæ frater tuus? — Non, domine, Vindobonæ est. — Viviturne bene Vindobonæ? — Bene vivitur illic.

Fuistine Londini? — Fui illic. — Viviturne bene illic? — Vivitur bene illic, at care (caro). — Viviturne caro Lutetiæ? — Vivitur illic bene, et non (nec) caro. — Apud quem fuisti hodie mane? — Apud patrum meum fui. — Quo nunc is? — Eo ad fratrem meum. — Estne domi frater tuus? — Nescio. — Jamne fuisti apud britannicum centurionem? — Nondum fui apud eum. — Quando cogitas ire ad eum? — Hodie vespere cogito ire ad eum. — Quoties frater tuus fuit Londini? — Ter ibi fuit. — Facisne iter in Gallia libenter? — Facio libenter illic iter, quia ibi reperiuntur benigni homines. — Amicus tuus libenterne peregrinatur in Batavia? — Non facit iter ibi libenter, quia vivitur illic male. — Peregrinarisne libenter in Italia? — Libenter illic peregrinor, quia vivitur illic bene, reperiunturque benigni homines; at viæ illic non admodum sunt expeditæ. — Faciuntne Britanni iter in Hispania libenter? — Faciunt illic iter libenter, sed viæ illic videntur eis nimis impeditæ. — Cujusmodi est tempestas? — Fœdissima est tempestas. — Ventusne est (flatne ventus)? — Perflat (vehementer flat ventus). — Fuitne heri nimbus? — Nimbus fuit. — Ivistine rus? — Non ivi illuc, quia nimbosum fuit (quia tempestas turbata fuit). — Isne hodie mane in macellum? — Eo (illuc), si apricum est (si dies est apricissimus). — Tibine est in animo ire in Germaniam hoc anno? — Habeo in animo ire (illuc). — Egredierisne mecum? — Tecum egredior, si fœda non est nimis (ou nisi fœda nimis est) tempestas. — Cogitasne jentare mecum hodie mane? — Tecum jentare cogito, si esurio.

Quid dicitur novi? — Homo quidam interfectus est. — Quando interfectus est? — Luce palam interfectus est. — Quomodo hoc potest fieri? — Id fit persæpe. — Pugnaverunt igitur (inter se)? — Dicitur eos pugnavisse (inter se). — Et quemadmodum fuit ille interfectus? — Alter eum cultro interfecit. — Ludine habiti (acti) sunt? — Habiti (acti) sunt. — Ubi habiti (acti) sunt? — In magna urbis cella. — Quoties jam edisti hodie? — Bis tantum edi. — Quot sunt quater quaterna? — Quater quaterna sunt sedecim. — Et ter duodena quot sunt? — Ter duodena sunt triginta sex (tricena sena). — Videsne me numerandi peritum esse? — Video te esse numerandi peritum. — Quoties ivisti natatum hoc anno? — Ivi natatum quinquagies vel sexagies hoc anno.

Cogitatne patruus tuus nobiscum hodie prandere? — Cogitat vobiscum prandere, si esurit. — Cogitatne Polonus quidquam (Ecquid cogitat Polonus) hujus vini bibere? — Aliquantulum (ejus) bibere cogitat, si sitit. — Isne libenter pedibus? — Non eo pedibus libenter, sed rheda vehi delector, quum peregrinor. — Visne pedibus ire? — Nequeo pedibus ire, quoniam nimis fessus sum. — Isne pedibus in Italia? — Non eo illic pedibus, quia viæ ibi nimis sunt incommodæ. — Suntne viæ ibi æstate tam incommodæ, quam hieme? — Non sunt hieme tam commodæ, quam æstate. — Exisne hodie? — Non exeo, quum pluit. — Pluitne (pluvitne) heri? — Non pluit. — Ninxitne? — Non ninxit. — Cur non is in macellum? — Non eo illuc, quia ningit. — Visne pluviale? — Si quodquam habes. — Visne mihi pluviale quodquam commodare? — Unum tibi commodaturus sum.

Cujusmodi est tempestas? — Tonat et fulgurat. — Apricumne est? — Non est apricum, caligo est (caliginosum cœlum est). — Audisne tonitru? — Audio. — Quousque audisti (audivisti) tonitrua? — Audivi ea usque ad horam quartam matutinam. — Estne sudum? — Perflat ventus et multum tonat. — Fulguratne? — Multum fulgurat et multum tonat. — Pluitne? — Magnus effunditur imber. — Nonne tu is rus? — Qui possum ego rus ire, nonne tu vides ut (ou quantum) fulgurat? — Ningitne? — Non ningit, sed grandinat. — Grandinatne? — Non grandinat, sed multum (vehementer) tonat. — Habesne umbellam? — Unam habeo. — Visne mihi eam commodare? — Eam tibi commodare volo. — Estne apricitas? — Apricissimum est, sol mihi oculorum aciem perstringit. — Estne serenitas? — Foedissima est tempestas, obscurum cœlum, nullaque apricitas. — Estne spurcicia in via? — Spurcissimum est, nobis est (in) rheda (vectis) eundum. — Cujusmodi igitur tempestatem habuimus hac nocte? — Hac nocte omnimodis (omnigenis) tempestates habuimus; pluit, grandinavit, tonuit, ninxit. — Nonne est autumnus finis? — Conatusne es omnia themata tua facere? — Conatus sum ea facere. — Quousque laboravisti? — Usque ad noctem laboravi. — Estne nox clara? — Nihil minus, cæca nox est. — Num nubilatur cœlum? — Nubilatur, et caligo est tam spissa, quam heri. — Estne siccitas? — Humor est. — Discutiturne caligo? — Lucescit jam paululum.

Sitisne? — Non sitio, sed valde esurio. — Dormitatne puer (servus) tuus? — Dormitat. — Esuritne? — Esurit. — Cur non edit? — Quia nihil habet edere (1). — Esuriuntne liberi tui? — Valde esuriunt, sed nihil habent edere. — Habentne aliquid bibere? — Nihil habent bibere. — Cur non edis (es)? — Non edo, quum non esurio. — Cur Russus non bibit? — Non bibit, quum non sitit. — Frater tuus editne aliquid heri vespere? — Edit offam bubulæ, offulam pulli gallinacei et frustum panis. — Nonne bibit? — Etiam bibit. — Quid bibit? — Aquæ bibit calicem magnum vinique caliculum. — Quousque mansisti apud eum? — Mansi apud eum usque ad mediam noctem. — Petivistine ab eo aliquid? — Nihil ab eo petivi. — Tibine dedit aliquid? — Nihil (nil) mihi dedit. — De quonam collocuti estis? — De te collocuti sumus. — Mene laudavistis? — Non laudavimus, vituperavimus te. — Cur me vituperastis? — Quia probe non studes. — Qua de re locutus est frater tuus? — De libris suis, de domibus suis et de hortis suis locutus est. — Quis esurit? — Puerulus amici mei esurit. — Quisnam bibit vinum meum? — Nemo id bibit. — Jamne tu fuisti in cubiculo meo? — Jam fui ibi. — Cujusmodi tibi videtur conclave meum? — Pulchrum mihi videtur. — Potesne ibi laborare? — Non possum ibi laborare, quia nimis obscurum est (illic).

Erasne domi hodie mane? — Non eram domi. — Ubi eras? — In macello eram. — Ubi eras heri? — In theatro eram. — Erasne tam assiduus, quam frater tuus? — Æque assiduus eram, atque ille, sed ille solertior (peritior) erat, quam ego. — Ubi fuisti? — Apud medicum britannicum fui. — Eratne is domi? — Non erat domi. — Ubinam erat? — In chorea erat. — Fuistine apud hispanicum coquum? — Fui apud eum. — Jamne emit carnem suam? — Jam emit eam. — Dedistine librum fratri meo? — Dedi ei (illum). — Dedistine libros meos alumnis meis? — Dedi eis (illos). — Erantne ii illis contenti? — Illis erant contentissimi (valde contenti). — Libebatne consobрино tuo latine discere? — Libebat ei latine discere. — Didicitne? — Non didicit. — Cur non didicit?

(1) O, como mas tarde podrémos decir : *nihil habet quod edat*, nada hay que él comería, que pueda comer, que coma, que comer, con el subjuntivo expresando futuro eventual, esto es condicional, dependiente de una condicion.

— Quis ei non satis erat animi. — Fuistine apud patrem meum? — Fui apud eum. — Collocutusne es cum eo? — Collocutus sum cum eo. — Jamne tibi sutor ocreas attulit? — Jam eas mihi attulit. — Eumne solvisti pro illis? — Non-dum solvi eum pro illis. — Unquamne fuisti Londini? — Pluries illic fui. — Quidnam ibi fecisti? — Didici ibi britan-nice. — Cogitasne ire illuc iterum? — Cogito etiam bis ire illuc. — Viviturne satis bene illic? — Bene, at caro illic vivitur. — Tuone magistro suus alumnus probabatur? — Probabatur ei. — Tuone fratri probabantur liberi mei? — Valde ei probabantur. — Præceptorine puerulus hic satisfaciebat? — Non ei satisfaciebat. — Quare ei non satisfaciebat? — Nempe puerulus hic indiligens (negligens) admodum erat.

Num pauperum liberi tam periti erant, quam divitum (liberi)? — Peritiores erant, quippe qui plus (ou magis) labo-raverunt. — Amabasne præceptorem tuum? — Amabam eum, nempe is me amabat. — Tibine dedit aliquid? — Bonum mihi librum dedit, quia me contentus erat (ei satisfaciebam). — Quemnam tu amas? — Parentes amo præceptoresque meos. — Tene tui præceptores amant? — Ne amant, quippe qui studiosus sum et dicto audiens. — Amabatne parentes (suos) hic homo? — Amabat eos. — Eumne sui parentes amabant? — Amabant eum, nempe contumax nunquam erat. — Quousque laborasti heri vespere? — Usque laboravi ad horam decimam. — Laborabatne quoque consobrinus tuus? — Laborabat quoque. — Quando vidisti patruum meum? — Hodie mane vidi eum. — Eratne ei multa (ou magna) pecu-nia? — Multam (ou magnam) habebat. — Erantne parentibus tuis multi amici? — Multi erant eis. — Suntne eis adhuc (aliqui)? — Aliqui eis adhuc sunt. — Erantne tibi amici? — Mihi erant amici, quia pecuniam habebam. — Suntne adhuc tibi aliqui? — Nulli jam mihi sunt, quia nullam jam habeo pecuniam. — Ubi erat frater tuus? — In horto erat. — Ubi erant servi ejus (famuli sui)? — In ædibus erant. — Ubi nos eramus? — Eramus in bona regione et apud benignos homines. — Ubi erant amici nostri? — Erant in Britanno-rum navibus. — Ubi erant Russi? — In rhedis suis erant. — Erantne rustici in agris? — Erant illic. — Erantne pastores in silvis? — Erant illic. — Quis erat in tabernis? — Mercato-res illic erant.

Cujusmodi erat tempestas? — Fœdissima erat tempestas. — Flabatne ventus? — Flabat ventus et albor erat. — Eratne

caligo? — Erat caligo. — Serenitasne erat? — Erat serenitas, sed nimius æstus. — Cujusmodi fuit tempestas nudius tertius? — Obscurissima et frigidissima. — Num serenitas nunc est? — Nec serenum, nec fœdum est (nec serenitas est, nec fœda tempestas). — Estne nimius æstus? — Nec æstus est nimius, nec nimium frigus. — Fuitne heri nimbus? — Nimbosissimum fuit (Valde fuit turbulenta tempestas). — Fuitne siccitas? — Nimia fuit siccitas, hodie vero humor nimius est. — Ivistine in choream heri vespere? — Non ivi illuc, quia fœda tempestas erat. — Habebasne in animo libros meos lacerare? — Non erat in animo mihi eos lacerare, sed cremare.

158.

Num habebas in animo britannice discere? — Erat in animo mihi britannice discere, at mihi magister non erat idoneus. — Num fratri tuo in animo erat currum emere? — Erat ei in animo unum emere, sed jam ei pecunia non erat. — Cur laborabas? — Laborabam discendi gratia latine. — Cur hunc amabas hominem? — Ideo eum amabam, quia me amabat. — Qua re opus ei erat? — Cultro ei opus erat. — Jamne vidisti centurionis filium? — Jam vidi eum. — Num gallice loquebatur? — Loquebatur britannice. — Ubi tunc tu eras? — In Germania eram. — Utrum loquebaris germanice an britannice? — Nec germanice, nec britannice, sed gallice loquebar. — Num Germani gallice loquebantur? — Primo germanice loquebantur, deinde gallice. — Num recte loquebantur æque ac tu? — Recte omnino loquebantur, æque atque ego et tu. — Quid agis vespere? — Laboro simul ac cœnavi. — Et deinde quid agis? — Deinde dormio. — Quando bibis? — Bibo, ut primum edi. — Quando dormis? — Dormio, ut primum cœnavi. — Num latine loqueris? — Olim loquebar. — Detrahisne petasum antequam vestem exuis? — Petasum detraho, ubi primum vestes exui. — Quid agis post prandium? — Ubi primum prandi, egredior foras. — Dormisne? — Id vides, non dormio. — Dormitne adhuc frater tuus? — Dormit adhuc. — Num es conatus avunculum meum alloqui? — Non sum conatus eum alloqui. — Locutusne est tecum? — Ut me primum videt, loquitur mecum. — Vivuntne adhuc parentes tui? — Etiam nunc vivunt. — Num vivit adhuc frater amici tui? — Jam non vivit.

159.

Collocutusne es cum mercatore? — Collocutus sum cum eo. — Ubi locutus es cum eo? — Domi apud me locutus sum

cum eo. — Quid dixit? — Abiit, nec ullum fecit verbum. — Potesne laborare tacitus? — Laborare, non autem latine studere tacitus possum. — Num loqueris magna voce, quum latine studes? — Magna voce loquor. — Potesne audire me? — Possum te audire, quum magna voce loqueris. — Visne arcessere vinum? — Nequeo sine pecunia arcessere vinum. — Num equos emisti? — Non emo sine pecunia. — Num tandem pater tuus advenit? — Advenit. — Quando advenit? — Hodie mane, hora quarta. — Consobrinus tuus num tandem profectus est? — Nondum profectus est. — Invenistine tandem magistrum idoneum? — Tandem inveni unum. — Tandemne discis britannice? — Tandem disco. — Cur nondum didicisti? — Quia nullum habebam magistrum idoneum. — Num quem expectas? — Medicum exspecto meum. — Venitne tandem? — Vides eum nondum venire. — Doletne tibi caput? — Non (caput), oculi mihi dolent. — Tum tibi medicus est exspectandus. — Num dedisti quid? — Nihil dedi. — Quid dedit avunculus tuus? — Vestes suas vetustas (tritas) largitus est. — Num quid largitus es? — Nihil habebam largiri (1). — Quid dedit frater tuus? — Ocreas et veteres calceos suos largitus est.

160.

Cur hic puer laudatus est? — Laudatus est ob hoc, quod bene studuit (ideo, quia bene studuit). — Num unquam fuisti laudatus? — Sæpe fui laudatus. — Cur alter ille puer castigatus est? — Ideo castigatus est, quia malus (improbis) et piger fuerat. — Num hic puer præmio donatus est? — Præmio donatus est, ut pote qui bene laboraverat. — Quando fuit homo iste castigatus? — Proximo (2) mense (mense proxime elapso) castigatus fuit. — Cur fuimus æstimati magni? — Ut pote qui studiosi fuimus et dicto audientes. — Cur fuerunt hi homines in odio? — Ideo, quod contumaces (dicto non audientes) fuerant. — Amabarisne, quum eras Dresdæ? — Non eram in odio. — Num magni tum fiebat frater tuus, quum Londini erat? — Amabatur æstimabaturque

(1) Verémos mas léjos que se dice tambien y aun mejor : *nihil habebam, quod largirer* (ó *darem*) con el imperfecto del subjuntivo, para expresar con mas precision la eventualidad (la dependencia de una ó varias condiciones) del acto subordinado á la condicion expresada por el verbo principal *habebam*.

(2) *Proximo*. Vease *Método*, leccion 56ª, nota 1ª, y continuacion.

magni. — Quando eras in Hispania? — Ego illic eram tum, quum tu ibidem eras. — Jamne tu iveras illuc? — Nondum iveram illuc. — Quis amabatur et quis erat in odio? — Il, qui frugi, assidui et dicto audientes fuerant, amabantur, illi vero, qui improbi (mali), pigri et contumaces fuerant, erant in odio et parvi fiebant. — Quid agendum est ad faciendum tibi satis? — Necesse est studiosum esse frugique. — Erasne tum Berolini, quum rex ibidem erat? — Tum illic eram, quum is ibidem erat. — Num avunculus tuus tum Londini erat, quum ego ibidem eram? — Illic tum is erat, quum tu ibidem eras. — Ubinam tum tu eras, quum ego Dresdæ eram? — Lutetiæ eram. — Ubinam erat pater tuus tum, quum Vindobonæ eras? — In Britannia erat. — Quo tempore jentabas tum, quum eras in Germania? — Jentabam tum, quum pater meus jentabat. — Num tu laborabas tum, quum ille laborabat? — Studebam tum, quum laborabat. — Laborabatne frater tuus tum, quum tu laborabas? — Is ludebat tum, quum ego laborabam.

Quid de amico tuo factum est? — Forum adiit. — Quid de consobrino tuo factum est? — Nomen professus est (militiæ). — Num avunculus tuus in morbum inciderat? — Inciderat in morbum, ideoque ego in munus ejus successeram. — Cur iste homo non laborabat? — Laborare non potuerat, quia inciderat in morbum. — Convaluitne (num in sanitatem restitutus est)? — Convaluit (Restitutus est in sanitatem). — Quid de illo factum est? — Mercator factus est. — Quid de liberis ejus factum est? — Viri facti sunt liberi ejus (Liberi ejus adoleverunt). — Quid ex filio tuo factum est? — Grandis homo factus est. — Num doctus evasit? — Evasit doctus. — Quid ex meo libro factum est? — Amissus esse non potest. — Num lacerasti eum? — Non laceravi eum. — Quid ex vicino tuo factum est? — Credo illum divitem evasisse. — Hunc igitur baculum tu secuisti? — Eum ideo secui, quod longior esse mihi videbatur. — Scisne a furibus quemdam hominem jugulatum fuisse? — Hoc nesciebam. — Cur non clamavit? — Nequibat clamare. — Cur nequibat clamare? — Ideo, quia vox ei (in) faucibus hæsit. — Igitur vicinus canem suum auribus jussit decurtari? — Jussit eum decurtari (auribus). — Num iste canis laborabat ex auribus? — Minime, sed latrat et mordet alios canes, qui eum auribus captant et illas (ei) lacerant. — Num te rheda vehi jusseras ad arcem? — Jusseram me illuc rheda vehi, sed itineris partem pedibus confeci.

162.

Consobrinus tuus num discebat germanice? — In morbum inciderat, itaque discere non poterat. — Didicitne frater tuus? — Magistrum non habebat idoneum, itaque discere non potuerat (1). — Isne in choream hodie vespere? — Pedes mihi dolent, ideoque nequeo ire (illuc). — Intellexistin' (Intellexistine) hunc Britannum? — Nescio britannice, eamque ob causam nequibam eum intelligere. — Emistine hunc equum? — Pecunia mihi nulla erat, propterea nequibam eum emere. — Isne rus pedibus? — Rheda mihi nulla est, idcirco pedibus ire mihi necesse est. — Vidistine illum hominem, a quo ego donum (munus) accepi? — Non vidi eum. — Vidistine pulchrum illum equum, de quo tecum sum collocutus? — Vidi eum. — Vidistine avunculus tuus libros illos, de quibus tu cum eo es collocutus? — Vidit eos. — Vidistine hominem illum, cujus liberi castigati fuerunt? — Non vidi eum. — Quicum colloquebaris tum, quum in theatro eras? — Colloquebar cum illo homine, cujus frater interfecit pulchrum meum canem. — Vidistine puerulum illum, cujus pater patronus factus est (patronum se professus est)? — Vidi eum. — Quemnam vidisti in chorea? — Homines illos vidi ibi, quorum tu equos (emisti), eosque, quorum tu idem rhedam emisti.

163.

Quemnam nunc tu vides? — Hominem illum video, cujus famulus (servus) speculum meum fregit. — Audistine eum hominem, cujus amicus pecuniam mihi mutuam dedit? — Non audiavi eum. — Quemnam tu audivisti? — Centurionem illum audiavi gallicum, cujus filius mihi est amicus (2). — Detersistine scopula vestem eam, de qua tecum locutus sum? — Nondum deteresi eam (scopula). — Accepistine pecuniam

(1) *De suerte que*, seguido del indicativo, expone un hecho, como hecho; con el subjuntivo, lo enuncia como consecuencia, es decir condicionalmente; en este último caso, se traduce también en latín por *ita, ut*; pero no es menester expresar aquí el enlace estrecho entre un hecho principal y su consecuencia cuya fórmula es *ita, ut*, siempre y cuando vaya acompañado del subjuntivo.

(2) *Amicus* es propiamente un adjetivo tomado substantivamente, y, como adjetivo, tiene su régimen en dativo (vease *Método*, lección 61ª, *Obser. D.*). Hemos visto por otra parte que en latín se sustituye á menudo el pronombre personal por el posesivo.

illam, qua tibi opus erat? — Accepi eam. — Habeone chartam eam, qua mihi opus est? — Habes eam. — Habetne frater tuus eos libros, quibus ei opus erat? — Habet eos. — Locutine estis cum iis mercatoribus, quorum nos tabernam sumpsimus? — Locuti sumus cum eis. — Locutusne es cum medico illo, cujus filius latine studuit? — Locutus sum cum eo. — Vidistine infelices illos homines, quorum ædes (domus) crematæ fuerunt? — Vidi eos. — Legistisne libros illos, quos vobis commodavimus? — Legimus eos. — Quid dicitis de eis? — Dicimus eos esse pulcherrimos. — Liberi tui habentne ea, quæ sibi opus sunt? — Habent ea, quæ sibi opus sunt.

164.

De quo homine loqueris? — De illo loquor, cujus frater nomen militiæ dedit. — De quibus pueris loquebaris? — De iis loquebar, quorum cognati docti sunt. — Quemnam librum legisti? — Illum legi, de quo tecum heri locutus sum. — Quamnam chartam habet consobrinus tuus? — Illam habet, qua sibi opus est. — Quosnam pisces edit? — Eos edit, quos tu non edebas libenter. — Quibusnam libris tibi opus est? — Iis mihi opus est, de quibus tu mecum es locutus. — Nonne iis opus est tibi, quos ego lego? — Iis mihi non opus est. — Quosnam flores misisti ad me? — Eos ad te misi, quos vir tuus a me petivit. — Servasne arma, quorum cuspis hebes est? — Necesse est mihi servare ea, arma sunt captiva. — Quot servos habet amici tui pater? — Sexaginta habet: quinque et quadraginta servos, ac quindecim servas. — Num cui opus est vestibus illis, de quibus sartor meus mecum locutus est? — Nemini iis est opus. — Videsne illos pueros, quibus ego placentas dedi? — Non eos video, quibus tu placentas dedisti, sed eos, quos castigasti.

165.

Cuinam dedisti pecuniam? — Iis dedi, qui mihi dederant. — Quibusnam pueris dandi sunt libri? — Iis dandi sunt, qui bene discunt, et qui sunt frugi dictoque audientes. — Quibusnam das edere et bibere? — Iis, qui esuriunt et sitiunt. — Num iis quidquam das pueris, qui pigri sunt? — Nihil (prorsus) eis do. — Cujusmodi tum erat tempestas, quum tu es egressus? — Pluebat et perflabat ventus. — Dasne placentas alumniis tuis? — Non studuerunt probe, idcirco eis nihil do. — Num liber tibi e manibus ereptus est? — Ereptus est mihi e manibus. — Extorsistine ei cultrum e manibus? — Ei extorsi illum e manibus. — Quo tempore pater tuus profec-

tus est? — Proximo Martis die profectus est. — Quamnam iniit viam? — Berolinum iter habuit. — Quo tempore fuisti Dresdæ? — Annum proxime elapsam illic commoratus sum. — Num diu in Italia commoratus es? — Menses circiter duo ibi commoratus sum. — Tene solvit (Tibine solvit) frater meus? — Pecuniam perdidit suam omnem, eamque ob causam nequit me (ou mihi) solvere. — Militesne frumentatum iverunt? — Omnes ægrotant, ideoque necesse est alios illuc ire. — Quidnam est propter flumen? — Domuncula est (ædicolæ sunt) propter flumen. — Ubi habitat amicus tuus? — In via flumentana habitat. — Ubinam est tua arbuscula? — Propter fontem est. — Num (jam) arborescit? — Magna fit arbor. — Quid tibi fit? — Credo me ægrescere. — Cur tam sæpe ægrescis? — Quia (nempe) incipio senescere.

166.

Quodnam secuti estis iter? — Illud secuti sumus iter, de quo tu nobiscum locutus eras (verba feceras). — Nonne reperisti librum meum? — Ne meum quidem reperi. — Ubinam possunt libri nostri latere? — Credo eos a famulo (servo) in aliud conclave latos (collatos) fuisse. — Nonne inceptavisti equitare? — Nondum inceptavi. — Cur non inceptavisti? — Ideo non inceptavi, quia non satis (non plane) valeo. — Tuus autem pater valetne usque (pulchre)? — Haud male se habet (valet) et pulchre semper valuit. — Nonne rus hoc anno iturus es valetudinis causa? — Illuc iturus sum, sed illic domum prius emere volo. — Quonam tu sportam tulisti meam? — Eam hic jam non reperio. — In hortum tuli eam. — At debet madefacta fuisse, pluit enim? — Posueram eam in loco quodam, ubi madefieri non poterat.

167.

Quem tu librum mihi pollicitus es, attulistine? — Ejus oblitus sum. — Quas tibi fasciolas patruus tuus pollicitus est, attulistine? — Eas mihi afferre oblitus est. — Jamne ad amicum tuum scripsisti? — Non fuit adhuc mihi tempus scribendi ad eum. — Oblitusne es ad cognatum tuum scribere? — Non oblitus sum ad eum scribere. — Cujus est domus hæcce? — Britannici est centurionis, cujus filius nobis litteras scripsit. — Tuane est hæc pecunia? — Mea est. — A quo accepisti eam? — Accepi eam ab hominibus illis, quorum tu liberos vidisti. — Cujæ sunt hæc silvæ? — Regis (regiæ) sunt. — Cujus sunt hi equi? — Nostri sunt. — Dixistine fratri tuo me eum hic expectare? — Oblitus sum id ei dicere. — Tuusne pater est an meus (is), qui rus ivit? — Meus ivit. — Nosterne

an amici nostri pistor est (is), qui tibi panem absenti pecunia vendidit? — Noster is est (qui vendidit). — Isne tuus est filius? — Non meus, sed amici (mei) filius est. — Ubi est tuus? — Dresdæ est. — Tibine hic pannus placet? — Non placet mihi; nonne alium habes? — Alium habeo, sed carior est, quam hic. — Visne mihi eum ostendere? — Volo eum tibi monstrare. — Hæ ocreæ placentne patruo tuo? — Non placent ei, quoniam cariores sunt (caro nimis *ou* nimio constant). — Suntne hæ ocreæ illæ, de quibus nobiscum locutus es? — Eædem sunt. — Cujus sunt hi calcei? — Puerorum sunt viri illius, quem hodie mane vidisti in taberna mea. — Tibine placet nobiscum venire? — Non placet mihi. — Tibine placet ire in macellum? — Non me decet, illuc ire. — Ivistine rus pedibus? — Non me decet pedibus ire, itaque rheda ivi illuc.

168.

Vobisne (id) est, quod cuique opus est? — Nobis est, quod cuique opus est. — Suumne quisque calamum habet? — Suum quisque nostrum habet calamum. — Suamne quisque vestrum accepit partem? — Partem accepit suam (unus) quisque nostram. — Quid oportet pauperi huic homini dare? — Daturi estis ei binos quisque teruncios. — Num necesse est nobis omnibus suum quemque mantile sumere? — Necesse est vobis omnibus, suum quemque sumere. — Quamnam inierunt viam? — Quam cuique libebat viam, inierunt. — Num petivisti pecuniam meam a mercatore? — Negavit tibi se quidquam debere. — Num quem in itinere vidisti? — Celeriter veni, neque vidi quemquam. — Novine hinc nummi sunt? — Aut nulli unquam, aut si quiquam, hi sunt novi (si quæ est pecunia nova, hæc est). — Mene decet hic petasus? — Aut nullus unquam (te decuit), aut si quisquam, hic petasus te decet. — Tuusne hic grex est? — Meus est, non alii cuiquam (Meus est et mihi proprius). — Tuus est? — Mihi proprius est. — Ad quem pertinet hoc negotium? — Ad centurionem pertinet. — Cur hos tu libros in ordinem non ponis? — Hoc ad me non attinet. — Ad quemnam hoc attinet? — Ad eum, cuius sunt, id attinet. — Cur isti (homines) rident? — Nescio, sed illud me mediocriter tangit. — Cur non adiisti cognatum meum? — Ideo, quia id ad rem non attinebat.

169.

Hocine ad centurionem pertinet, nos solvi jubere (Num centurionis est pro nobis nomina exigere)? — Hoc nihil ad eum pertinet (spectat). — Ad quemnam id spectat? — Ad

ducem id spectat. — Num adire ducem necesse est? — Hoc ad te spectat. — Putasne ab eo nos exceptum iri? — Hoc eum fortasse mediocriter tangit, at benignus est. — Num adiisti vicinum tuum? — Non meum est eum adire. — Cui nam igitur eundum est? — Suum est me convenire. — Tuum est eum prius adire. — Si tibi placet (Hoc si tibi voluptati est), iturus sum. — Num hi horti omnes tui amici sunt? — Præter hunc, qui meus est, omnes ejus sunt. — Usque quo pertinet ager, qui tuus est? — Usque ad flumen pertinet. — Usque quo pertinet rustici pratum? — Usque ad arbores, quas hac tu procul aspicias. — Num in arcam tuam contulisti omnia, quæ tua sunt? — Ibi contuli omnia, quæ mea et mei fratris sunt. — Num id tuo fratri convenit? — (Ipse) jussit id me facere (1). — Num mercatori (cuiquam) convenit absenti pecunia vendere? — Id ei convenit, si quidem illos cognoscit, qui apud se (apud ipsum) emunt. — Cur reddidisti sutori calceos tuos? — Quia mihi non apte conveniunt ad pedes. — Heri tibi apte conveniebant? — At hodie mihi jam non conveniunt; dolorem mihi pedum moverunt. — Quum primum natasti (natavist), quid fecisti? — Sentiebam me natare posse, et etiam natavi, et usque natavi.

170.

Estne sobrinus tuus vir ingeniosus? — Non is est, quem vocant (2) magni virum ingenii, at animo est hilarissimo. — Suntne milites tui animosi homines? — Sunt animosi. — Putasne eum multæ esse prudentiæ virum? — Multa prudentia est magnique vir animi (Prudens et animosus est). — Cur tanto es mœrore? — Tanto sum mœrore, quoniam mihi id non bene cessit, quod ego facere volebam. — Num patruus tuus severus admodum est? — Est, non autem durus (non autem usque ad asperitatem). — Quidnam tu vis dicere? — Nihil. — Dicturus eras aliquid? — Minime, nihil mihi in buccam veniebat. — Num isti pueri frugi sunt? — Sunt frugi, ac multæ industriæ multique laboris (ac sedulissimi amantissimique laboris). — Num sunt ingeniosi? — Mediocri sunt ingenio, sed acie animi acerrima. — Num

(1) Cuando se trata de apoyar sobre él algo mas : él es quien, se echa mano de ipse, él mismo.

(2) Valdrá mas decir mas tarde con el subjuntivo : non is est, qui vocaretur magni vir ingenii, ó bien non is est, ut eum vocent, lo que significaria : no es tal él que pueda llamarse, etc.

amicus tuus fervidi est animi? — Mitis ingenii est, ut (sic, ut) ovīs. — Credisne te posse hunc hominem agnoscere, quem tibi dico (prædico)? — Nonne homunculus est oculis cinereis, adusto ore, cincinnatus? — Omnia hæc in illum recte conveniunt.

171.

Quid jubes, domine? — Patrem tuum quærito; estne domi? — Non, domine; foris est. — Quid dixisti? — Tibi dico (dixi) eum foris esse. — Visne manere, dum redit (usque ad ejus reditum)? — Non mihi est tempus expectandi. — Venditne hic mercator absenti pecunia? — Non vendit absenti pecunia. — Tibine convenit numeratis emere nummis? — Non mihi convenit. — Ubi emisti bellos hos cultros? — Emi eos apud mercatorem, cujus tu tabernam heri vidisti. — Tibine vendidit eos absenti pecunia? — Mihi vendidit eos nummis præsentibus. — Emisne sæpe præsentī pecunia? — Non tam sæpe, quam tu. — Oblitusne es hic aliquid? — Nihil oblitus sum. — Tibine convenit hoc ediscere (memoriter discere)? — Memoriam non bonam habeo (Non est mihi memoria bona), ideoque non mihi convenit ediscere.

172.

Num ille regis colloquium quæsit? — Colloquium ejus quæsit, sed res ei male (ex sententia non) cessit. — Satin' ex sententia scripsisti litteras? — Ex sententia scripsi. — Successitne his mercatoribus equos suos vendere? — Non successit eis. — Inceptavistine atramentarium meum detergere? — Inceptavi, sed inceptum mihi male cessit. — Satin' ex sententia liberi tui discunt anglice? — Ex sententia discunt. — Estne (Inestne) vinum in hoc dolio? — Inest. — Estne aqua in hoc calice? — Non inest. — Utrumne vinum an aqua inest in lagena? — Nec vinum neque aqua inest. — Quid inest? — Acetum inest. — Num qui homines adsunt in conclavi tuo? — Adsunt homines. — Num quis adest in taberna? — Nemo adest. — Eratne frequentia in theatro magna? — Magna erat. — Suntne multi pueri (ii), qui ludere nolunt (1)? — Multi sunt (ii), qui studere nolunt, sed pauci, ut

(1) *Suntne multi pueri, qui ludere nolunt*, con el indicativo (*nolunt*) enuncia como constante el hecho de no querer; si nos sirvieramos del subjuntivo, como lo podríamos mas tarde, *suntne multi pueri, qui ludere nolint*, hay muchos niños que no quieran, ó no querrian, ó puedan no querer jugar, enunciaríamos no el hecho sino la idea del hecho, esto es, el hecho

vides, qui ludere nolunt. — Detersistine arcam meam? — Inceptavi detergere eam, sed mihi res non successit. — Cogitasne emere pluviale? — Cogito emere, id si mihi mercator mea fide vendit. — Cogitasne meum retinere? — Cogito id tibi reddere, si unum emo.

173.

Reddidistine libros fratri meo? — Nondum illi eos reddidi. — Quandiu cogitas retinere eos? — Cogito retinere eos usque ad proximum mensem, eos perlegendi causa. — Quandiu cogitas equum meum retinere? — Cogito retinere eum, dum pater(meus) redit. — Detersistine cultrum meum? — Nondum tempus mihi fuit, sed actutum id facturus sum. — Fecistine ignem (focum)? — Nondum, at actutum facturus sum. — Cur non laborasti? — Nondum potui. — Quid habebas facere? — Tua mihi mensa tergenda erat tibialiaque tua linea mihi sarcienda erant. — Credisne eum hodie adventurum esse? — Quæ est ejus celeritas (Pro celeritate ejus) (1), spero eum advenire posse. — Suntne multæ oves ægrotæ? — Aliquot sunt ægræ, aliæ nolunt exire (foras prodire), nonnullæ valent, omnino neque (nec quidquam) vescuntur. — Suntne aliquæ mortuæ? — Ne una quidem mortua est. — Num bestię quædam mel faciunt (2)? — Noris, apes faciunt. — Aliæne mel faciunt? — Aliæ faciunt. — Num quisquam adest patrem meum arcessurus (arcessit patrem meum)? — Frater tuus abiit arcessitum eum. — Estne aliquis dies ad exeundum (3)? — Dies est unus in singulos menses ad exeundum. — Num hic quisquam scit (4) pulchre recitare? — Docti viri amicus pulcherrime recitat.

considerado como eventual, dudoso, en lo que hay una diferencia mayor.

(1) Hemos visto (*Método*, 56ª lección. *Obser.* D) que á menudo los Latinos, al colocar el pronombre relativo ante su antecedente, se eximian del uso del pronombre demostrativo : esta construccion es un ejemplo, y la frase completa seria : *ea celeritas, quæ ejus est (si a me reputatur), spero*, etc. (cuando yo pienso en) la celeridad que tiene (que le es peculiar), spero, etc. Se ve tambien que la frase es elíptica, esto es uprime una parte de la idea que está en el espíritu.

(2) O bien : *Num sunt bestię, quæ mel faciunt?* Vease la nota precedente.

(3) O bien, como podrémos decir mas tarde : *quo (ó qua) exeat, ó exire liceat*, lo que será mas elegante.

(4) Aquí la cuestion es directa, mientras que con el subjun-

Quid faciendum est (de) hac hasta? — Oportet eam in cellam (armarium) ferre. — Nonne oportet eam hic servari? — Minime; oportet vero eam huc protinus ferre. — E vestigio huc iturus sum. — Jam nunc rediturus es? — Non possum confestim redire, frater enim meus mihi visendus est. — Quid (est, quod) venis? — At enim putabam te vocavisse me (me vocatum a te). — Num amicus tuus mihi iratus est? — Ex quo aegrotavit, haud multum (sæpe) egreditur. — Visne plus pecuniæ? — Satis mihi est et ultra; quo minus habeo, eo minorem impensam facio. — Eo minus impendendum est, quo maiorem habemus pecuniam. — Quo aprius est, eo pulchrius vales; cur hoc? — Ideo, quia mihi humor nocet. — Quid agebat exercitus noster, quum tu in castris fuisti? — Pridie pugnaverunt, et quo magis (ou sæpius) pugnant milites, eo magis delectantur. — Tibine est multum frumenti? — Non ita multum: emeram magnam copiam, sed totam fere vendidi. — Nonne exiturus es ante noctem obductam? — Nolo de die exire; quo cæcior nox est, eo gratius id est mihi. — Qui meus est animus (Animosus ut sum), cæca nox mihi non valde placet. — Tum palam de die exire potes. — At enim id quoque ago. — Mulieres cur sunt timidæ? — Quia eis non opus est audaces esse.

Cogitasne rhedam emere? — Nequeo emere, pecuniam enim meam nondum recepi. — Eundumne est in theatrum? — Non eundum est, nimis fœda namque tempestas est. — Cur non is ad fratrem meum? — Non mihi convenit ire, non enim possum ea, quæ debeo illi, adhuc ei solvere. — Cur hic præfectus gladio ferit hunc hominem? — Ferit eum gladio, quod ille eum pugno petivit. — Uter horum discipulorum incipit loqui? — Hic, qui studiosus est, incipit loqui. — Quid agit alter, qui non est? — Ille etiam incipit loqui, sed nescit legere nec scribere. — Nonne eis auscultat, quæ ei dicis? — Non auscultat, nisi quum fuste eum peto (1).

tivo : *num hic quisquam adest, qui pulchre sciat recitare?*
 ¿ Hay alguien que sepa, etc., viene á ser indirecta. Veremos mas tarde este empleo del subjuntivo.

(1) *Nisi quum*, sino cuando. *Nisi* se emplea, como todas las conjunciones, con el indicativo así como con el subjuntivo, y el uso del uno ó del otro modo modifica su significacion, sea condicional (á ménos que), sea restrictiva (á no ser que).

Quid agit, quum tu eum alloqueris? — Pone alios stat tacitus. — Quonam currit hic canis? — Currit pone domum se collaturus. — Quid agebat, quum tu fuste eum petebas? — Latrabat et pone sellas currebat latitans (1). — Cur patruus tuus miserum istum canem calcibus petit? — Quia iste puerulum ejus momordit. — Cur servus tuus aufugit? — Eum fuste verberavi, ideoque aufugit. — Cur non laborant hi pueri? — Eorum præceptor pugnâ eos verberavit, itaque nolunt laborare. — Cur verberavit eos pugnâ? — Quia dicto non fuerunt audientes. — Num sagittam emisisti? — Tres emisi sagittas. — Quid petivisti? — Avem petivi, quæ in arbore sedebat. — Num hunc (hominem) petivisti jaculo? — Hasta eum petivi. — Cur hasta eum petivisti? — Quia me gladio petiverat.

176.

Quid est, quod frater tuus istos (homines) insequitur? — Eos insequitur, quia suum ei petasum auferunt. — Quonam currebas? — Felem insequabar. — Quo cucurrerat iste miles? — Ad (In) castra cucurrerat. — Cur in via cucurrit? — Quia hostes aspexit. — Suntne hostes prope castra (præ castris)? — Dicitur eos castra tentare. — Nonne ea heri (iidem) obsederunt? — Obsederunt, sed inceptum eis frustra fuit. — Voluntne in castra ingredi? — Volunt, at non eis succedit. — Nonne audis strepitum? — Quem strepitum? — Sonitum vocum et armorum. — Audio. — Quænam sunt illæ voces? — Militum voces sunt, pugnam poseunt. — Cur non educit eos consul e castris? — Quia ei milites non satisfaciunt. — Quid fecerunt? — Noluerunt heri e castris egredi, quum jussit. — Nonne hodie injussu egressuri sunt? — Nequeunt egredi. — Cur nequeunt egredi? — Quia consul portas custodiri jubet. — Nonne vides magistrum equitum? — Video eum, jubet equites in aciem progredi (ou educit equites in aciem). — Dictator igitur advenit in castra? — Modo advenit. — Cur venit? — Venit prælium cum hoste committendi causa (ou commissurus). — Quid faciunt milites? — Capiunt (sumunt) pila, gladios, hastas et seuta. — Num jussi sunt ad arma concurrere? — Jussi sunt. — Induuntne arma? — Induunt arma, omnes galeam in capite habent.

177.

Quæ sunt ista plaustra? — Impedimenta sunt. — Num equitatus e castris est egressus? — Egressus est e castris. —

(1) *Latitare* 1, ir á, buscar esconderse, frequentativo de *latere* 2, *latitum*, *lateo*, *latui*, estar escondido.

Quid agit? — Pellit hostes. — Legiones ergo non egrediuntur? — Egressuræ sunt legiones. — Num dictator signum dari jubet? — Jubet dari. — Credisne eum capturum (oppugnaturum) esse hostium castra? — Si hostes profligantur, obsessuri sunt milites eorum castra. — Videsne istos (homines), qui pugnant? — Video eos, pugnis certant. — Num se calcibus petunt? — Alter alterum calce petit. — Nonne tibi videtur aliquis vapulare? — Etenim audio strepitum plagarum. — Cur verberasti hunc (hominem)? — Quia fuste canem suum verberat. — Oportetne huic furi alapam ducere? — Sane quidem, compressa palma eum petere oportet. — Tum ei colaphum impingere oportet? — Sic censeo (intelligo). — Cur ei alapam ducis? — Nonne jussisti ei me alapam ducere? — Cur castigas hunc puerum? — Quoniam, ut bellua, certavit. — Quomodo certavit? — Calcibus, pugnis, unguibus et morsu certavit. — Visne litteras meas complicare? — Volo eas complicare. — Ad quem mittendæ sunt? — Ad peregrinum mittendæ sunt, qui apud patrem meum est. — Cur explicas hanc epistolam? — Explico eam, aliquid scribendi causa (1). — Quidnam vis scribere? — Fabulam volo scribere, istius peregrini frontem explicandi causa. — Cur trudis hunc fustem in terram? — Vestem (meam) ad succedendum ponendi causa. — Habesne sagittas tuas? — Habeo (cas). — Visne hanc avem (telo) petere? — Quamnam avem?

178.

Visne avem petere (telo) eam, quæ sedet in hac arbore? — Num audivisti stridorem (hujus) sagittæ? — Audiui (eum). — Potuistine hanc avem ferire? — Non potui eam ferire. — Cur non potuisti eam ferire? — Petimus, sed non semper petita ferimus. — Quid est, quod non possumus in his ædibus aquam habere? — Non habemus aquam, non venit mercator. — Venitne aqua apud vos (in vestra urbe)? — Venit, nulla est aqua in hac (nostra) terra (regione). — Quid jaculo tuo petivisti? — Aprum, quem conspexi. — Nonne audis stridorem sagittæ? — Audio, aliquis hic aves petit. — Quoties jaculatus es hodie mane? — Quindecies vel vicies jacu-

(1) *Para*, ante un verbo equivalente á *á fin de*, se traduce también por *ut*, pero entonces el verbo se pone en subjuntivo, y no en gerundio. Mas tarde veremos que el subjuntivo es mas preciso, en cuanto que designa la persona haciendo el acto subordinado al verbo principal; designacion á menudo necesaria, cuando el sujeto del verbo principal y el del verbo subordinado no es, como aquí, el mismo.

latus sum et locum (petita, signum) ne semel quidem ferire potui. — Num sagittas tuas emisisti omnes? — Omnes emisi, ne una quidem mihi manet (superest). — Visne venire domum? — Cur foris non manere? — Turbulenta tempestas futura est. — Etenim cœlum est nebulosum. — Nonne sonitum audis tonitruum? — Sane quidem, modo audiui procul fulminis fragorem ingentem. — Videsne hac procul? imber est, qui cadit ab occasu. — Effunditur. — Nonne vides hic jam grandinare? — Video, credo agros nostros grandine verberatum iri. — Num ventus perflat? — Perflat, vehementer vapulant frondes. — Nonne usque tonationes audis? — Audio, tonare non desinit.

179.

Num gladio ictus fuisti? — Non puto. — Nonne cruorem vides? — Non senseram. — Non amplius (tibi) dimicandum est. — Dimicare usque debeo (Mibi usque dimicandum est). — Nonne spatium temporis abire potes? — Non possum e prælio cedere. — Cur me pulsasti (pulsavisti)? — Te pulsavi, ludendi gratia. — At enim male mihi fecisti. — Me poenitet et veniam a te peto. — Quum ludere vis, non pulsandum est (tibi) tam valide.

180.

Quot sagittas emisisti in hanc avem? — Duas emisi sagittas in eam. — Occidistine eam? — Occidi eam altera sagitta. — Num hanc avem occidisti primo jactu? — Quarto jactu occidi eam. — Utrum petis aves, quas super domibus, an eas, quas in hortis vides? — Neque eas peto, quas super domibus, neque eas, quas in hortis video, sed eas, quas in arboribus aspicio. — Quoties hostes nobis tela ingessere? — Pluries nobis tela ingessere. — Num quem occiderunt? — Neminem occiderunt. — Tibine libet hanc avem (telo) petere? — Mihi libet eam (telo) petere. — Cur has aves (telo) non petis? — Nequeo, nam tela mihi desunt. — Quando jaculabatur præfectus? — Jaculabatur, quum milites ejus jaculabantur. — Quot aves (telo) petivisti? — Sagittas in omnes emisi, quas aspexi, nullam autem occidi; arcus enim meus non erat bonus.

181.

Conjecistine oculos in hunc virum? — Conjeci oculos in eum. — Tene vidit avunculus tuus? — Eum præterii, nec me vidit, laborat enim (ex) oculis. — Tibine hic homo fecit (intulit) aliquid mali? — Nihil, domine, nec mihi quidquam intulit injuriæ. — Quid faciendum est, si quis vult amari?

— Benigne facere oportet eis, qui nobis male fecerunt (injuriā intulerunt). — Vobisne unquam nos mali quidquam fecimus? — Imo contra benigne nobis fecistis. — Num in quem infers injuriā? — Nullam in quemquam infero injuriā. — Cur male fecisti his pueris? — Eis nihil male feci. — Tibine aliquid feci mali? — Non tu quidquam mihi mali fecisti, sed liberi tui (fecerunt). — Quid tibi fecerunt? — In hortum me traxerunt, verberandi gratia (me). — Tene verberaverunt? — Me non verberaverunt, ego enim aufugi. — Tuus frater isne est, qui injuriā in filium meum intulit? — Meus frater, Domine, non is est, namque nulli unquam injuriā attulit. — Bibistine de hoc vino? — Bibi, et mihi saluti fuit. — Quid fecisti (de) meo libro? — Posui eum in mensam. — Ubi nunc est? — In mensa est. — Ubi sunt meae manicæ? — Jacent in sella. — Ubi est baculus meus? — In flumen jactus fuit. — Quis jecit (eum illuc)?

182.

Num conjecisti oculos in hanc tabulam? — Spectabam eam, quum tu eam præteriisti. — Quid tibi videtur (de ea)? — Pulcherrima mihi videtur. — Nonne arbores tibi male depictæ videntur? — Recte dicis, perperam spectaram. — In quidnam (quam rem) habes (tenes) oculos defixos (In quidnam sunt tibi defixi oculi)? — In ea, quæ decidunt e fenestra. — Nonne ea vides chartæ esse fragmenta? — Oculorum tibi conjectus ad bene videndum satis est. — Incurrit illud in oculos. — Recte loqueris, in puncto temporis hoc cerni debet (cernere est). — Num milites jacula emis(er)unt (sua)? — Jaculati sunt, simul ac fuerunt ad teli jactum. — Num erant extra teli jactum? — Erant extra teli jactum, neminem enim percusserunt (contingere potuerunt). — Cursaxa mihi jactas? — Non convertebas (coniciebas) oculos in me, itaque lapides ad te (in te) jactavi. — Quonam abjecisti chartas tuas? — In flumen abjeci eas. — Cur eas non retinuisti? — Quid ex iis mihi faciendum erat? — Debuisti servare eas, in ignem conjiciendi causa (eas). — Cur non venisti? — Non potui venire. — Tibine hoc molestum fuit? — Valde molestum hoc mihi fuit. — Nihil damni fecisti, hilaris namque non eram. — Risum tibi movere poteram, veniendum fuit. — Tibine aura saluti est? — Frigidula est, sed hoc mihi non nocet. — De quo vino sumpsisti? — De eo sumpsi vino, quod in mensa erat. — Prave (Perperam) egisti, oportuit sumere de eo, quod super fenestra erat. — Nonne est ex eodem dolio? — Imo vetustum (veterius) est vinum.

Expediſſe eum adire? — (Id) Expediſſe. — Expediſſe egredi?
 — Non credo illud conducere; nimis frigidum eſt (frigus
 nimium eſt). — Nonne ſatis adhuc valeo (Nondum ſatis
 valeo)? — Imo, frigus tibi nocet. — Num ei uſui eſt hunc
 librum legere? — Labori ejus id non admodum conducit. —
 Quid expediſſe facere? — Hoc nunc maxime prodeſt, nihil
 agere (Quod nunc plurimum expediſſe, otium eſt). — Emiſtine
 arcam tuam? — Non prodeſt emere; unam mihi frater com-
 modat. — Quid tibi profuit peregrinari? — Plus opinione
 mihi profuit. — Quemnam in uſum tibi hic fuſtis poteſt
 eſſe? — Multum mihi poteſt prodeſſe. — Quid? — Poſſum
 ex eo manubrium ſecuri meæ facere. — Cur viſ ei male? —
 Quia ſemper in culpa eſt. — Num quid mali cuiquam facit?
 — Nihil mali cuiquam facit. — Num ſol nocet hiſce tabulis?
 — Nocet (eis), operienda fenestra eſt. — Num quid imber de-
 trimenti fecit fructibus noſtris? — Nihil eis detrimenti fecit.
 — Cur ſalutem Marco non impertitiſti, quum eum præteriviſti
 (prætergreſſus eſ illum)? — Eum præterii, nec vidi (inſcius).
 — Hoc moleſtum eſt. — Quid ex eo fieri poteſt? — Cogita-
 turus eſt (1) id te conſulto feciſſe (id te de industria feciſſe).
 — Non metuo (illud). — Id ego tibi metuo. — Me novit, ſcit
 in via me nunquam eſſe ubi ſum. — Ubinam tu eſ tum? —
 Res in mente omnigenis habeo, nec quidquam ſpecto. —
 Sed nonne vides (viſione uteris)? — Pæræpe non video (non
 utor). — Quemadmodum (igitur) deduciſti te? — Inconſulto
 deduco me. — Num unquam iſtius vocem audiſti (audiſti)?
 — Semel vel bis eam audiſti. — Cujusmodi eſt vox ejus? —
 Clara ei vox eſt, et celerrime loquitur. — Quemadmodum
 exprimit litteram s? — Quum eam exprimit, fere ſibilat.

Non video manicas meas, ubi ſunt? — In fluvio ſunt. —
 Quis injecit eas (illuc)? — Servus tuus, nam omnino trita
 erant. — Quid feciſti pecunia tua? — Ea emi (mihi) domum.
 — Faber lignarius quid fecit (ex) illo ligno? — Menſam (unam)

(1) *Cogitaturus eſt* enuncia el hecho como debiendo acon-
 tecer poſitivamente; para enunciarlo ſolamente como poſible
 ó eventual, nos ſervirémos mas tarde del ſubjuntivo, que
 expreſa eſta diferencia de duda: *Futurum eſt, ut cogitet*, etc.,
 acontecerá que pueda pensar; — ó *eſt, ut cogitet, id te*
conſulto feciſſe, eſ poſible, que él piense que V. lo ha hecho
 adrede.

fecit et duas sellas (ex eo).—Sartor quid fecit (ex) eo panno, quem ei dedisti? — Vestes fecit pueris tuis ac meis.—Pistor quid fecit ex farina, quam tu ei vendidisti? — Panem tibi mihiq̄ue fecit. — Num equi reperti sunt? — Sunt reperti. — Ubi inventi sunt? — Pone silvam inventi sunt, citra flumen. — Num tu a quopiam visus fuisti? — A nemine visus sum. — Num quem præteriisti (prætergressus es)? — Te præterii (prætergressus sum), tu autem me non vidisti. — Num quis te præteriit? — Nemo me præteriit.

185.

Exspectasne quemquam? — Exspecto sobrinum meum, tribunum militum; nonne tu vidisti eum? — Vidi eum hodie mane, ædes (domum meam) prætergressus est. — Quid exspectat hic juvenis? — Exspectat pecuniam. — Num quid exspectas? — Librum meum exspecto. — Hic juvenis exspectatne pecuniam suam? — Exspectat eam. — Num rex hac prætervectus est? — Non hac, sed (præter) theatrum prætervectus est. — Nonne fontem novum prætervectus est? — Prætervectus est, sed ego non vidi eum.— Quomodo traducis tempus? — Studendo traduco tempus. — Quomodo frater tuus traducit tempus? — Tempus terit legendo et ludendo. — Laborandone consumit tempus iste homo? — Homo est nullius pretii, tempus bibendo et ludendo consumit.— Quomodo traducebas tempus, quum Berolini eras? — Quum Berolini eram, tempus traducebam studendo et equitando. — Cui rei liberi tui impendunt tempus? — Tempus discendo impendunt. — Potesne mihi solvere, quod mihi debes? — Non possum id tibi solvere, nam filius meus pecuniam allaturus meam defuit. — Cur sine me jentavistis? — Nona hora venturus defuisti, itaque jentavimus sine te. — Tibine mercator attulit textum, quod apud eum emisti? — Allaturus defuit. — Idne tibi tua fide vendidit? — Imo contra, id mihi præsentī pecunia vendidit. — Novistine istos? — Non novi eos, sed credo eos nullius esse pretii (nihil esse), nam tempus terunt ludendo. — Hodie mane ad patrem (in patris domum) venturus, cur defuisti? — Sartor non attulit mihi, quam pollicitus erat vestem, itaque non poteram ire (illuc).

186.

Num quid de quopiam audivisti? — Nihil de quoquam audivi, nam non sum hodie mane egressus. — Nonne audivisti de centurione, qui militem occidit (necavit)? — Nihil audivi de eo. — Audivistine de fratribus meis? — Nihil audivi de eis. — De quo (homine) sobrinus tuus audivit? — De quodam

audivit, cui calamitas accidit. — Cur discipuli tui themata non fecerunt? — Tibi assevero (confirmo) eos fecisse (illa). — Quid de meo libro fecisti? — Assevero tibi me eum non vidisse. — Habuistine cultros meos? — Assevero tibi me non habuisse eos. — Num avunculus tuus jam advenit? — Nondum advenit. — Visne expectare, dum redit? — Non possum manere, nam litteræ mihi sunt magnæ scribendæ. — Quidnam comperisti novi? — Nihil novi comperi. — Num rex se tibi adiutorem professus est? — Professus est (se mihi adiutorem). — Quid tibi evenit? — Calamitas magna mihi accidit. — Quænam? — Homini occurri omnium mihi inimicissimo, qui fustis mihi ictum ingessit.

187.

Fuistine unquam in hoc vico? — Pluries ibi fui. — Suntne ibidem boni equi? — Ne unus quidem ibi est; nulla alia sunt ibi jumenta, nisi (*ou* quam) asini. — Fuistine unquam in hac regione? — Semel fui ibi. — Suntne ibidem multi docti? — Multi sunt (ibi), sed consumunt tempus legendo. — Suntne multi pueri studiosi in hoc vico? — Multi sunt, sed quidam etiam sunt (ibi), qui studere nolunt. — Sciuntne rustici hujus vici legere et scribere? — Nonnulli sciunt legere, alii scribere, non autem legere, alique sciunt scribere et legere; nonnulli sunt, qui nec legere sciunt nec scribere. — Fecistisne themata? — Fecimus (ea). — Mendane sunt in eis? — Nulla insunt menda (in eis), nam fuimus perstudiosi. — Suntne amico tuo multi liberi? — Unum solum habet, qui vero nebulo est, nam studere non vult. — Quomodo traducit tempus? — Tempus terit ludendo et currendo. — Cur eum pater non castigat? — Nullus ei animus est ad illum castigandum. — Quid fecisti texto, quod emeris? — Abjeci (id), nam nullius erat pretii. — Abjecistine (Projecistine) mala tua? — Gustavi ea, et visa mihi sunt perbona, itaque edi ea.

188.

Jamne diu es Lutetiæ? — Anni sunt quatuor. — Frater tuus jamne diu Londini est? — Anni sunt decem, quum ibi est. — Jamne pridem prandisti? — Jam pridem prandi, sed non dudum cœnavi. — Quam dudum cœnasti? — Abhinc horis duabus et semihora. — Jamne pridem nullas accepisti a patre tuo litteras? — Non dudum est, quum unas accepi. — Quam pridem est, ex quo nullas accepisti litteras ab illo tuo amico, qui in Germania est? — Mensibus abhinc tribus unas accepi. — Jamne diu est, quum collocutus es cum illo homine, cujus filius pecuniam tibi mutuam dedit? — Non

dudum cum eo collocutus sum. — Jamne pridem parentes tuos non vidisti? — Diutissime est, quum eos non vidi. — Num diu filius amici mei habitat in ædibus tuis? — Quindecim jam sunt dies, quum ibi habitat. — Quamdudum habes hos libros? — Tres sunt menses, ex quo eos habeo. — Quamdudum consobrinus tuus profectus est? — Plus mense abhinc (Diutius mense) profectus est. — Quid homine illo factum est, qui anglice loquebatur tam recte? — Nescio, nam eum jam diu non vidi. — Jamne diu non audivisti quid de præfecto illo, qui gladio ferit amicum tuum? — Plus anno est, ex quo nihil audivi de eo. — Quandiu discis latine? — Vix tres menses disco. — Scisne jam loqui? — Vides me incipere loqui. — Jamne diu gallicorum patriciorum liberi discunt (latine)? — Jam quinque annos discunt, nec dum loqui incipiunt. — Cur non sciunt loqui? — Loqui non sciunt, quia male discunt. — Cur non discunt bene? — Magister eis non est idoneus, proptereaue non discunt bene.

189.

Jamne diu adolescentem non vidisti eum, qui germanice didicit apud eundem magistrum, apud quem nos didicimus? — Anni sunt duo, ex quo eum non vidi. — Quandiu non edit ille puer? — Minutis abhinc nonnullis edit. — Quandiu hi pueri non biberunt? — Abhinc horæ quadrante biberunt. — Ex quo tempore amicus tuus est in Hispania? — Mense abhinc uno ibi est. — Quoties vidisti regem? — Sæpius, quam decies, eum vidi, quum eram Lutetiæ. — Quando occurristi fratri meo? — Diebus abhinc quindecim ei occurri. — Ubi ei occurristi? — In foro (Apud forum) pro (præ) theatro. — Tibine mali quidquam fecit? — Nihil mihi fecit mali, puer enim est optimus. — Jamne diu filius tuus scit legere? — Duo demum dies. — Apud quem id didicit? — Apud ludimagistrum didicit. — Quandiu est, quum consumis tempus studendo? — Anni sunt circiter viginti.

190.

Num qua (aliqua) hodie coemisti? — Aliqua coemi. — Quid coemisti? — Dolia emi vini tria, saccharique libras (ou pondo) triginta. — Nonne tibialia emisti? — Novem paria emi. — Num emisti etiam fasciolas? — Duodenas binas emi. — Cur non emisti annulos aureos? — Nihil jam emere poteram, nam pecunia mihi nulla erat amplius. — Multine sunt milites in regione tua? — Legio ibi est trium millium hominum. — Quandiu est, quum consobrini tui pecuniam servo? — Vix annus est, ex quo eam servas. — Nonne id ei plus obest quam prodest?

— Id ei conducit, quando quidem id te oravit. — Num legere censes mihi prodesse? — Tibi nondum conducit legere. — At legere inceptavi. — Et quid tibi visum est? — Mihi visus sum satis facile legere. — Namque incidisti in librum quemdam lectu facilem.

191.

Quis iste est (homo), qui modo tecum collocutus est? — Doctus est vir (quidam). — Sutor quid modo attulit? — Ocreas modo attulit calceosque, quos nobis confecit. — Qui sunt isti (homines), qui modo advenerunt? — Philosophi sunt. — Cujates sunt? — Londinenses sunt. — Quis est homo ille, qui modo profectus est? — Britannus est quidam, qui rem suam omnem (familiarem) in Gallia effudit. — Cujas tu es? — Hispanus ego sum et amicus meus Italus est. — Visne ferrarium arcessere? — Cur ferrarius mihi arcessendus est? — Oportet eum mihi conficere clavem (1); namque perdidit cubiculi mei clavem. — Ubi prandit heri patruus tuus? — Apud cauponem prandit. — Quantum expendit? — Triginta sesterlios expendit. — Quantum est ei in menstruum sumptum? — Bina sestertia (millia nummum) ei sunt in menstruum sumptum. — Num lorarius arcessendus est? — Arcessendus est, nam oportet eum ephippia resarcire. — Vidistine quemquam in macello? — Multos ibi vidi (homines). — Quemadmodum vestiti erant? — Alii cærulea veste induti erant, alii viridi, nonnulli crocea, compluresque rubra.

192.

Quinam sunt illi homines? — Hic, qui cinerea veste indutus est, vicinus est meus, et ille nigra indutus medicus est iste, cujus filius vicinum meum fuste percussit. — Quis est iste (homo) viridi veste indutus? — Unus est e cognatis (propinquis) meis. — Tunc es Berolinensis? — Non, Dresdensis sum. — Quantum pecuniæ expenderunt hodie liberi tui? — Haud multum expenderunt, sestertios quindecim tantum expenderunt. — Tibine fideliter (bene) servit hic homo? — Optime (fidelissime) mihi servit, at nimis expendit. — Visne tibi hunc famulum sumere? — Eum volo mihi sumere, si mihi servire vult. — Num istum famulum possum

(1) En esta suerte de frases, como hay impulsión dada ó por dar, el subjuntivo con *ut* es mas expresivo, como se verá: *oportet ut is mihi clavem conficiat*, es necesario que él me haga una llave.

mihi sumere? — Potes eum tibi sumere, nam optime mihi ministrabat. — Quandiu jam desiit tibi famulari? — Menses tantum duo sunt. — Tibine diu serviit? — Mihi (per) annos sex serviit. — Quantum dabas ei in singulos annos? — Quingenos ei nummos dabam neque eum vestiebam. — Edebatne apud te? — Edebat apud me. — Quid dabas ei edere? — Dabam ei de rebus omnibus, quas edebam. — Tibine satisfaciebat? — Valde mihi satisfaciebat. — Quanta est tabula tua? — Æque est magna ac tuum speculum. — Num tanta est quanta hæc? — Eædem fere magnitudinis est. — Cur sistis me? — Quod penulam (tuam) trahis. — Visne mihi eam in humeros reponere? — Id quidem ago. — Num etiam traho eam? — Videlicet jam non trahis, quando quidem eam reposui. — Visne hunc locum recitare? — Quemamodum ego recito, eum depravare metuo.

193.

Num multi sunt philosophi in patria tua? — Tot ibi sunt, quot in tua. — Quemadmodum hæc vestis me decet? — Admodum te decet. — Quemadmodum hic petasus decet fratrem tuum? — Mirum in modum eum decet (Eum adeo decet, ut nihil supra). — Num frater tuus tam longus est, quam tu? — Longior me est, at ego natu sum (eo) major. — Quanam statura est ille homo? — Est quinque pedes et quatuor pollices (digitos) (excelsus). — Quanta est cauponis nostri domus in altitudinem? — Sexaginta pedes alta est. — Num puteus tuus altus est? — Certe, domine, nam quinquaginta pedes habet in altitudinem. — Quandiu jam famulantur tuo patri hi homines? — Jam plus (diutius) est tribus annis, ex quo ei serviunt. — Jamne diu sobrinus tuus est Lutetiæ? — Annis abhinc sex ibi est. — Quis cultrum meum detrivit? — Nemo detrivit eum, nam detritus erat, quum nobis opus fuit eo uti (ou quum eo nobis usus fuit). — Verumne est patruum tuum advenisse? — Confirmo (Assevero) tibi eum advenisse. — Verumne est regem se tibi adiutorem professum esse? — Confirmo (Assevero) tibi hoc esse verum. — Verumne est sex millia hominum (eos), quos exspectabamus, advenisse? — Id audiui. — Visne nobiscum prandere? — Non possum vobiscum prandere, nam modo edi. — Vultne frater tuus calicem vini bibere? — Non potest bibere, nam assevero tibi eum modo bibisse. — Num abjicis petasum tuum? — Non abjicio eum; nam me adeo decet, ut nihil supra (me decet mirum in modum). — Venditne amicus tuus vestem suam? — Non vendit eam, nam eum quam maxime (apprime recte) decet. — Multi sunt docti Berolini, nonne? interrogavit Cuvierus

Berolinensem quemdam. — Pauciores, quam quum tu ibi eras, respondit ille Berolinensis.

194.

Cur hunc hominem miseraris? — Miseror eum, quoniam pecuniam suam commisit Hamburgensi cuidam mercatori, qui eam illi reddere non vult. — Num quid huic civi committis? — Nihil ei committo. — Num quid jam tibi servavit? — Nihil ei unquam commisi, itaque mihi nihil servavit. — Visne pecuniam tuam patri meo credere? — Volo eam illi credere. — Quodnam arcanum filius meus tibi credidit? — Tibi non possum (id) committere, quod mihi commisit, nam me oravit id silentio tegere. — Quinam committis arcana tua? — Nulli cuiquam ea committo, propterea nemo ea cognoscit. — Num frater tuus præmio donatus est? — Imo contra castigatus est, sed te rogo id silentio tegere, nam nemo id scit (clam enim id est omnibus). — Quid ei evenit? — Tibi (id) dicturus sum, quod ei evenit, si polliceris mihi id te silentio tecturum esse (si mihi promittis id silentio tegere). — Mihine polliceris id te silentio tecturum esse? — Id tibi polliceor, nam miseror eum ex animo. — Mihine manere suades? — Non suadeo tibi proficisci (Non sum tibi auctor proficiscendi).

195.

Num quis se offert venturus tecum? — Sobrinus meus se obtulerat, sed ei jam non est tempus. — Nonne magis (melius) curas vestes tuas (Nonne maiorem habes curam vestium tuarum)? — Eas habebam curæ, sed ægrotavi, et eas curare nequivi (nequibam). — Quid tibi est cordi? — Mihi est cordi laborem meum perficere. — Qua lege mihi das hoc? — Nulla lege hoc tibi do. — Num ei tribuis nequitiae, schedulam abstulisse (1)? — Non, sed opinor me posse id ei crimini dare. — Quin proficisceris? — Mihine proficiscendum est? — Quid est, quod cunctaris? — Namque cogito mihi non esse tempus eo usque eundi. — Visne me pro te illuc ire (2)? — Gratum mihi facis, non enim est cunctandum in huius modi

(1) Con el subjuntivo, podríamos decir mas tarde : *num ei tribuis nequitiae (id), quod schedulam abstulerit*; lo que es un empleo condicional del subjuntivo expresando no ya el hecho, pero la idea del hecho, mientras que el infinitivo *abstulisse* subordina el hecho positivo al verbo principal en cierta suerte como régimen directo.

(2) Con el tiempo dirémos tambien : *Visne (ut) eam illuc pro te*, lo que es el subjuntivo expresando impulsión.

negotiis. — Cur objurgaveras heri vespere filium meum? — Quod ne unum quidem verbum thematum suorum scripserat. — Te oro ei parcere, nam paululum nunc ægrotat. — Nesciebam, sed ejus rei rationem sum habiturus.

196.

Cur tam cito (e) rure abiisti? — Quod non desinebatur illic esse et bibi. — Me profecto, quid egerunt? — Scilicet, male de te dixerunt. — Et his auditis, nihil dixisti? — Nihil, abi etiam, meam vicem obtinendi gratia. — Num quis tibi dixit de te male dictum fuisse? — Familiaris quidam meus, qui manserat, id mihi dixit. — Hic mos est (Mos ita est) istiusmodi hominibus. — Me vocas? — Tibine tempus est? — In puncto temporis tibi præsto sum. — Perscriptis thematibus meis, te voco, latine loquendi gratia. — Tibi semper præsto sum. — Te egresso, nemone adest apud te (domi)? — Nemo. — Non cognito, te esse in urbe, dictum fuit te ruri esse. — Comperito te advenire, adcurri.

197.

Quem miseraris? — Hunc miseror (hominem), qui vapulavit. — Cur miseraris eum? — Quod ægrotat. — Num Prænestini mercatores miserantur quempiam (1)? — Neminem miserantur. — Offersne mihi aliquid? — Annulum tibi offero aureum. — Quid tibi pater meus obtulit? — Pulchrum librum mihi obtulit. — Cuinam tu offers pulchros hos equos? — Gallico centurioni offero eos. — Num offers pulchram hanc rhedam patruo meo? — Eam illi offero. — Ubi lavantur homines hujus regionis? — In lacu lavantur. — Quonam ire possum lavatum (me)? — Lavatum ire potes in Tuscum vicum. — Num ibi jam tu lavisti? — Nonnunquam ibi lavo. — Quantum hodie retulisti ex alea? — Nihil retuli. — Tu igitur perdidisti? — Verterat fortuna, perdidit. — Visne vestes meas curæ habere? — Tibi confirmo, eas me curæ habiturum (esse). — Visne liberos meos curæ habere? — Volo eos curæ habere. — Num curæ habes librum (illum), quem tibi commodavi? — Summæ curæ mihi est. — Num stabularius curavit equum meum? — Curavit (eum). — Quis potest famulum meum curare? — Mittendus est ad cauponem (in cauponam). — Num censes eum a caupone curatum iri? — Firmiter id tibi affirmo, isti (homini) omnes curæ esse, qui

(1) Podría decirse : *num quem Prænestini*, etc., pero *quempiam* es mas irónico y mas fuerte relegado al fin.

pendere possunt. — Num tempestas mitescit? — Mitescere cœpit. — Cur ad eum tu te vertis? — Eum namque compellare volo. — Quid tibi est? — Male (Haud bene) mihi est, cuncta mihi circumversantur. — Sella tibi sumenda est, et sedendum in ea. — Quid pavescis? — Pavesco (id), quod te ægrotum video. — Non oportet pavere, recte est.

198.

Num servo tuo tuæ vestes curæ sunt? — Ei curæ sunt, quotidie enim verrit eas scopula. — Vidistine (illum) equum, qui effervescebat? — Vidi eum. — Quid pavit? — Multi (homines) circa (circum) eum coierunt, et pavit. — Visne penulam tuam induere? — Eam sum induturus, friget enim (frigus enim est). — Nonne uxor tua vult caput amictu velari? — Mox amictu velabitur, aer est acerrimus. — Num foliæ jam ex arboribus decidunt? — Frigus namque incipit. — Quando tu nostra urbe discedis? — Hodie vespere discedo. — Omnes aiebant mensem te hic unum (hic per unum) mansurum esse. — Vulgus facile rapitur ad opinionem (opinione). — Num quis egredi me ex urbe prohibere potest (1)? — Nemo potest prohibere te exire. — Quando tonsus fuisti? — Nudius tertius tonsus fui. — Barba tua jam est longa. — Eam namque pascere volo. — Semper tonderis? — Nunquam memet (mihimet barbam) tondeo, mos est mihi (soleo) tonsorem adire. — Libenter igitur adis tonsorem? — Ubi novi aliquid evenit, id primum illic jam comperio. — Num male fecisti leviro meo? — Non feci ei male, ille vero digitum mihi secuit. — Quomodo digitum tibi secuit? — Secuit me cultro (eo), quem tu ei commodaveras. — Cur irasceris huic puero? — Irascor ei, quod me a labore (laborare) prohibet. — Num te prohibeo (a) scriptura? — Minime, perscripsi litteras meas. — Pater tuus advenitne? — In dies singulos ad-

(1) Podrémós decir mas tarde : *num quis prohibere potest, ne urbe exeam?* con el subjuntivo y la partícula preventiva *ne*; construccion ménos vaga y preferible sobre todo en la respuesta : *nemo potest prohibere, ne* (ó mejor *quin*) *exeam*. Cuando hay impulsión preventiva, usase también, en vez de *ne*, de los conjuntivos *quin* y *quo minus* (ut eo minus), lo que sirve á expresar algunas diferencias, Ej. Yo no le impido de hablar, *non prohibeo eum, ne* (ó *quo minus*) *loquatur*; no puedo conseguir el impedirle de hablar, *non mihi contingit, ut eum prohibeam, quin loquatur*. Verémos á su tiempo como se descompone esta última construccion (*Método*, 78^a lección, nota 3).

venturus est. — Nam omnes adsunt? — Nemo adhuc advenit. — Filione tuo medicus male fecit? — Male fecit ei, digitum enim ei amputavit. — Num crus huic homini amputatum est? — Plane amputatum ei est. — Tibine tuus famulus probatur? — Non ita multum, non enim ei curæ est (id), quod detergendum habet. — Tuusne tibi satisfacit? — Omnino mihi satisfacit, quemquem enim ad usum est idoneus. — Iste igitur peregrinatus est? — Multas obiit regiones.

199.

Quid scit? — Non eruditus homo est, at nihil nescit. — Quicumque (li omnes, qui) multas regiones obierunt, itidem sunt. — Estne famulus tuus peritus equitandi? — Est peritus. — Rediitne tandem frater tuus ex Italia? — Rediit, et tibi pulchrum equum deduxit. — Num ejus stabularius ab eo jussus est illum adducere ad me? — Jussus est (ab eo illum adducere ad te). — Quid dicis de hoc equo? — Dico eum esse pulchrum et bonum, et jussurus sum eum in equile deduci. — Quomodo cras traduxisti tempus? — In ambulationem ivi, deinde symphoniam quamdam auditum. — Num multi erant (homines) in ambulatione? — Multi, et non suppetebant sellæ. — Erasne solus? — Quatuor eramus et duas tantum invenimus sellas. — Non satis erat. — Scilicet binis una sella erat. — Tres ex nobis sellas arcessiverunt. — Quot retulerunt? — Binas singuli retulerunt. — Nimis erat. — Nempe singulis binæ sellæ erant. — Ita est; unicuique nostrum binæ sellæ erant; singuli vero quique unam prodidimus. — Præcidistine hunc fustem? — Præcidi. — Visne spatium in horto deambulare? — Non vacat mihi.

200.

Quid vidisti in ambulatione? — Multos vidi homines. — Et in symphonia? — Audivi symphoniam, sed nihil vidi, sedebam in cavo (quodam). — Quid egisti post symphoniam? — Ivi ad cauponem prandendi gratia. — Lautene prandisti? — Lautissime (prandi), sed nimiam expendi pecuniam. — Quantam expendisti? — Sestertios circiter quadraginta (expendi). — Num tibi tuæ litteræ allatæ sunt? — Quaternas exspectabam, binas primo accepi, post unæ mihi allatæ sunt. — Quid de quarta epistola factum est? — Fabrisne pecunia data est? — Data est. — Quantum illis datum est? — Singulis omnibus nummi seni dati fuerunt.

201.

Habitatne frater tuus in ædibus tuis? — Non, ædes ejus

meis proximæ sunt, sed binæ ædes unæ sunt. — Num quid tibi excidit (e manibus)? — Nihil amisi de manibus, sed sorbrino meo nummuli aliquot exciderunt. — Quis eos collegit? — Homines, qui præteribant, eos collegerunt. — Eine restituerunt illos? — Restituerunt, probi (boni) namque erant. — Quo ibas, quum ego tibi hodie mane occurri? — Ad patrum ibam meum. — Ubinam is habitat? — Prope castellum habitat. — Quid igitur patruo (tuo) accidit? — Aliquid ei incommodi accidit. — Quid ei accidit? Visne id mihi dicere? — Dicturus sum (id tibi), sed te oro, ne unum quidem verbum de hac re facere. — Polliceor tibi id (me) clam omnibus tenere (*ou* habiturum). — Visne mihi nunc dicere, quid ei accidit (1)? — Decidit, quum ibat in theatrum. — Ægrotatne? — Graviter ægrotat. — Ex animo miseror eum, si ægrotat. — Tibine contigit invenire petasum? — Inveni, sed mihi videtur non decere me. — Cedodum, quomodo te decet. — At te decet ut nihil supra.

202.

Quantum distant inter se Lutetia et Londinum? — Lutetia centum fere leucas a Londino abest. — Longumne iter est hinc Hamburgum? — Longum. — Longene distat hinc Vindobona? — Hinc leucis circiter centum et quadraginta Vindobona distat. — Num longius est iter a Berolino ad Dresdam, quam a Lipsia ad Berolinum? — Longius est iter a Berolino ad Dresdam, quam a Lipsia ad Berolinum. — Quantum abest Lutetia a Berolino? — Illinc sunt leucæ circiter centum et triginta ad Berolinum. — Cogitasne mox Berolinum ire? — Mox ire cogito illuc. — Qua causa nunc vis ire illuc? — Emendi gratia bonos libros et bonum equum, necnon visendi bonos meos amicos. — Num jam pridem non ivisti? — Biduum circiter non ivi. — Nonne hocce anno ibis Vindobonam? — Non ibo (illuc), nimis enim longum iter est hinc Vindobonam. — Jamne diu non vidisti illum tuum amicum Hamburgensem? — Vidi eum diebus abhinc quindecim, non amplius. — Ediscuntne discipuli tui libenter? — Ægre ediscunt; legere malunt et scribere, quam ediscere. — Bibisne cervisiam libentius,

(1) Dicese aquí mas generalmente *acciderit* con el perfecto del subjuntivo, porque hay, como lo verémos mas tarde, *cuestion indirecta*, mientras que con el indicativo la propia construccion es: *visne id mihi dicere, quod ei accidit?* El indicativo *accidit* es el hecho admitido como constante, *lo que ha acontecido*; el subjuntivo *acciderit* es la idea del hecho puesto en cuestion, *lo que ha podido acontecer*.

quam siceram? — Libentius bibo siceram, quam cervisiam. — Juvatne fratrem tuum ludere? — Studere mavult, quam ludere. — Edisne carnem libentius, quam panem? — Hunc edo libentius, quam illam. — Tene magis delectat bibere, quam edere? — Edendo magis delector, quam bibendo; patruus vero meus bibendo magis, quam edendo, delectatur. — Gaudetne levir tuus carne magis, quam piscibus? — Piscibus magis, quam carne, gaudet. — Tibine scribere magis placet, quam loqui? — Utrumque mihi placet (facere). — Delectarisne pullo (gallinaceo) magis, quam piscibus? — Sumisne libentius bonum mel, quam saccharum? — Neutrum mihi volupe est (Neutro delector).

203.

Sumitne libentius pater tuus casæum, quam theam? — Neutrum ei gratum est. — Quid sumis mane? — Scyphum aquæ sumo, in quem paululum ingero sacchari, pater meus sumit bonum casæum, fraterculus meus bonam theam, levirque meus boni vini calicem. — Mene potes intelligere? — Non queo, domine, citius enim loqueris. — Visne lentius loqui? — Lentius loquar, si me auscultare vis. — Potesne id intelligere, quod tibi frater meus dicit? — Non possum id intelligere, citius loquitur. — Possuntne discipuli tui te intelligere? — Me intelligunt, quum lente loquor; nam si quis vult intelligi, lente (ei) loquendum est. — Quamobrem nihil emis apud hunc mercatorem? — Mihi libebat apud eum emere duodenas fasciolas, aliquot collicæsitia pileumque album; sed caro (magno) nimis is vendit, itaque nihil ego possum apud eum emere. — Visne me ad alium quem ducere? — Te sum ducturus ad filium illius, apud quem proximo tu anno (anno proxime elapso) emisti. — Num tanti vendit quanti hic? — Minoris vendit.

204.

Mavisne in theatrum ire, quam in symphoniam? — Tantumdem delector eundo in symphoniam, quam in theatrum; sed in ambulationem non eo libenter, frequentia enim ibi nimia est. — Juvarisne agnina (ovina)? — Bovina magis delector, quam ovina. — Eduntne liberi tui libentius placentam, quam panem? — Utroque gaudent. — Num libros perlegit omnes, quos emit? — Ingentem emit copiam, itaque omnes legere non poterit. — Visne aliquot epistolas scribere? — Gras scribam, nequeo hodie amplius scribere. — Quando videbis amicum tuum? — Hodie eum invisam, et licebit. — Ubi egredieris, visne mihi linum emere? — Hodie

non egrediar. — Nemone veniet? — Nemo veniet. — Visne cui primo occurreres hoc dare? — Abiturus sum, hoc dare nequibo. — Quid postulas? — Mihine hic bibere dabitur? — Tibi dabitur bibere. — Mihine vestis conficietur? — Duæ (Binæ) tibi conficiuntur vestes, expectare si voles. — Mihine frumentum parvo vendent (ou vendetur)? — Nullum tibi vendent (ou vendetur). — Mihine mea tibialia resarcientur? — Non resarcientur tibi. — Ubi vacabis, mene convenies? — Te conveniam, ubi tibi placebit.

205.

Tibine cras erit pecunia? — Tibine satisfaciā, si pecuniam tibi dederō. — Mihi non opus erit: si mihi credis, hanc tibi servabis. — Tum ad te nonnihil feram. — Domi non ero. — Ubinam eris? — Peregre ero; cras proficiscar. — Priusquam proficisceris, poterisne mihi dicere, quo ibis? — Continuo hoc tibi dicam: Londinum eo. — Te eo consequar. — Me consequeris eo, si te juvabit. — Quum frater meus præterveniet, num tu ei dicere voles, me non potuisse eum manere? — Mihi igitur is expectandus erit? — Eum expectabis, si licebit tibi. — Quando venibit equus tuus? — Venibit intra dies octo.

206.

Filius tuus venturusne est? — Nescio. — Cur nondum advenit? — Via erraverit (Ex via aberraverit). — Vidistin' pluviale meum? — Non vidi. — Alicubi illud posuero, et id (quod) deinde oblitus ero. — Moxne perscripseris? — Intra quadrantem horæ perscripsero. — Non absolveris, quum tuus frater adveniet. — Absolvero. — Num quis venit? — Villicus tuus modo venit; te parumper expectavit. — Tunc jussisti eum expectare? — Minime eum detinui. — Quid ais? — Steterit ante lagenam, neque biberit. — Mihi non venit in mentem hoc ei offerre. — Ea causa abierit: nimis eum cruciabas. — Longe abesse non debet; cum assecutus ero. — Mane: lagenam vidit, redierit. — Cur non jubes tecum ædium restitui? — Jussero, sed hodie vespere proficiscar. — At ego id faciendum curabo, si placet, te absente. — Conductori scripsero hujus rei curam tibi dedisse.

207.

Num invenis libellum tuum? — Invenire (eum) non possum. — Si non invenies, ego invenero. — Scio ubi est. — Prius invenero, quam cœperis quærere. — Quid cessas? — At semper festinas. — Ah! si pergis, abiero. — Fecero. —

Si non corrigetur, de istoc ego videro. — Frater tuus non veniet. — Et qui fiet auctio ædium suarum? — Mihi dixit, se quemdam exspectaturum esse familiarem suum, qui mox adveniet. — Quando ita vult frater, de istoc ipse viderit. — Nihilne habes illi dicere? — Nihil. — Quænam hic habes? — Publicanorum litteras. — Eas paulo post videro, in senatum eo. — His te negotiis exsolves, et illis hominibus morem gesseris. — Cedodum, tibi simul morem gessero. — Quod ad Pufi rem spectat, (id) videro; nihil possum, sed filio ejus operam potero navare. — Num metuis hunc sumere cultrum? — Si eum sumpsero, me resecabo.

208.

Num censes id tibi bene cessurum esse? — Magnam experiar difficultatem. — Solves (eam), novi te, neque desines, donec perfeceris hoc. — Quid quæris? — Pileum meum. — Qui pileum meum invenerit, is mihi operam navaverit haud levem. — Si invenero (eum), tibi non navavero operam, imo contra nocuero; foras enim egredieris, et pluit. — Num lux oculos tibi lædit? — Si me læserit, id tibi dicam. — Si tibi strepitus incommodum (molestum) fuerit, desinemus. — Ei os læsit, et ille oderit eum. — Num dignitas obloquio mero læditur? — Ei semper obloqueris. — Hoc tu si mihi credis, non eum appellabis, interpellabis, obloqueris, denique colloqueris, nisi cum summa modestia. — Sunt sorori meæ comæ perpulchræ. — Tibi quoque, amice, cæsaries pulchra est. — Dum illa comitur, annus est. — Tu autem, nonne consumis universum mane tibi ungues resecando, componendo et limando? — Verum (est); sed mene oportet præ desperatione comas scindere?

209.

Surgisne mature (e lecto)? — Multo mane surgo (e lecto). — Et num sero is cubitum? — Eo cubitum occidente sole. — Surgisne oriente sole? — Quota hora sol oritur? — Quarta hora oritur et septima occidit. — Num vidisti lucere aliquid? — Sunt in aere sæpe ignes, qui oriuntur simul atque occidunt. — Unde oriuntur? — Alii e spatio cœli, alii e terra (ex humo) oriuntur. — Estne patricio loco ortus? — Non, equestri loco ortus est. — Tigris ex Armeniæ montibus oritur. — Belgæ ab extremis Galliæ finibus oriuntur.

210.

Nonne liberis tuis aliquantulum blandiris? — Equidem equo meo blandior manu et voce. — Nonne tibimet nonnun-

quam assentaris, ubi recte sentire te credis? — Libenter audis te esse blandum? — Nolo acerbus et insuavis haberi. — Adulator tu es, hoc palam est. — Sed nemini adversor, ei morem paulo post gerendi causa. — Assentator non es. — Sed non litigo consulto, blandiendi gratia. — Probus es vir et verecundus. — Et non sum adulator. — Id quidem tu tibi persuades, adulatorem te non esse. — In hoc tibi plane assentior. — Adulatorem me esse nunquam credam, hominem levem atque fallacem, qui ad voluptatem facit ac dicit omnia, nihil ad veritatem.

211.

Nihilne aliud tibi est præter ea? — Nihil, nisi (præter) arcæ tuæ clavis (clavem). — Quid ei fecisti, quod lacrimatur? — Nihil egi (feci), præterquam quod eum monui. — Age, agendum, non est infantis instar plorandum. — Jam tu es surrectus (e lecto), nihil aliud, quam discursas. — Nihil aliud mihi, quam sursum et deorsum eundum est. — Quid ais? — Modo tacendum tibi est, audies. — Existimabam nihil aliud, quam de me sermonem esse. — Verum (est); aiebamus (aiebatur) nihil te aliud, nisi de ludo cogitare. — Apud vos dominum alius alio vos itis deambulatum? — Pedibus ego deambulo, uxor rheda, filius equo circumvehitur, liberosque hujus ducunt famuli ambulatum. — Isne militiæ est expertus? — Omnes est militiæ artes edoctus. — Hiccine eum præclara facinora edocet? — Mala eum facinora edocet. — Mala præcepta difficile dedocentur. — Quum pater venerit (tuus), de adventu suo me docebis. — Quænam (Quasnam artes) docetur? — Multa (multas) docetur (artes): fidibus, equo, græcis latinisque litteris, motus dare (ad modos saltare). — Lanista erudit eum in ludo gladiatorio. — Eruditur in germanica, britannica et hispanica lingua.

212.

Numquid vis amplius (Nihilne tibi quidquam amplius libet)? — Egone, quid velim? Velim.... nescio quid (1).

(1) No debe perderse de vista, en todo lo largo del presente tema, que el presente del subjuntivo latino es *exclusivamente* futuro condicional, esto es condicional presente en vista de una acción debiendo realizarse ó supuesta deber realizarse. Difiere en ello del imperfecto del subjuntivo (lección siguiente), que es condicional pasado y, como tal, no representa el condicional presente sino en vista de una acción que tuvo lugar ó se supone haberlo tenido, es decir no representa, por decirlo

— Tu^{*} autem? — Egone? nolim (1) cæterarum rerum te socordem (esse) eodem modo. — Nihilne me celas? — Tene celet tam insperatum gaudium? — Scis igitur aliquid? — Quid ego nesciam? — Hoc me certiozem possis facere? — Aliud tibi quiddam velim dicere. — Mori me malim, quam auscultare tibi. — Id scis, et pateris eum inscientem manere? — Quidni patiar? — Nonne illum objurgas (reprehendis)? — Non. — Quod fecit, (id) tibi probatur? — Non. Malim quidem hoc adhuc integrum esse. — Recte admodum. — Sed quid faciam amplius? — Quid facias? Eum cogam, etiamsi nolit, aliter agere. — Non ausim; tu vero, qua fiducia audeas? — Nonne hoc potest melius fieri? — Rem tu impeditam et perditam non restituas. — Verum id quidem queam conari. — Avunculus ejus sanguine est ictus. — Filius igitur tuus multam impendit pecuniam? — Croesus ei si sit pater, nunquam sufferre ejus sumptus queat. — Minor est natu, emendabitur. — Nolo usque dum exspectare. — Ain' tu? — Cur insano serviam? — Modum sumptibus ejus statuam, et eum dicto cogam audientem esse. — Quid agas cum illo, qui neque jus, neque bonum, neque æquum scit?

213.

Debeas, credo, mihi nonnihil, quod (qui) januam hanc patefeci. — Egone? Te pro hoc facinore quid donem? — Cedo, quid venire in mentem nunc possit tibi? — Quid? Tene laudem? — Laudasti jam. — Tibine dem argentum? — Nolim. — Tibine dem aurum? Non accipias. — Nescias.

así en este caso, sino el futuro condicional pasado tomado en presente, por ejemplo aquí, *quid vellem* (imperfecto)? *Vellem...* significaría propiamente: ¿Que hubiera querido yo? Yo habría querido... expresión retroactiva de sí misma, pudiendo aplicarse al pasado como al presente en vista del futuro, y por consiguiente ménos nítida, ménos precisa y viva.

(1) En conformidad á la nota precedente, *nolim* (presente de subjuntivo) expresa, en calidad de futuro condicional, que es una recomendación hecha para el porvenir, en vez que *nollem* (imperfecto de subjuntivo) expresaría un voto formado concerniente al pasado; posible es que este pasado dure todavía y que, en este caso, la recomendación pueda aplicarse al presente; pero entónces se hace una recomendación general, abstracción hecha del tiempo. *Nolim te esse*, no quisiera yo que V. sea (ó fuese) *en lo venidero*; *nollem te esse*, yo no hubiera querido que V. fuese, en el pasado, y solamente por extensión en el presente.

— Qua fiducia ego tibi nummos præferre audeam? — Quam obrem, quaeso, periculum non facias? — Tune id accipias? — Quidni accipiam? — Si frugi sit, mirer. — Frugi erit, hoc in me recipio. — Factum tibi placet? — Non, si queam mutare; nunc, quum non queo, æquo animo fero. — Mene (tu) rogas? — Quem ego igitur rogem, qui hic neminem alium video? — An tu fuste tuo careas, si sit opus? — Ego sine fuste ambulem; in manu nihil habeam? Fieri non potest. — Vestes mutandæ sunt tibi. — Ubi mutem? — Habesne pluviale? — Quid illo facias? Splendide sudum est. — Num moleste feras, si sis manere jussus? — Multo (1) malim abire, quam manere. — Et te si quis quæritet, quid ego dicam? — Dicas me rediturum esse. — At is si nolit manere, quid faciam? — Sinas illum abire.

214.

Nostin' sobrinum meum? — Quid ego illum non norim? — Quid tum ego ejus tibi indolem prædicem aut laudem? — Velim eum a te invitari ad prandium. — Hoc me juvaret facere, sed hodie vespere proficiscor. — Habesne penulam? — Habeo, sed quid illa facias? Tibi brevior (brevis nimis) est. — Non metuas ne illam teram. — Solvistine nomen tuum? — Solvi, sed alterum si mihi sit solvendum, actum sit (de me). — Si usus veniat, nonne meam tu operam invocare possis? — Tute hinc abis? — Quo abeam? — Ad patrem meum. — Quid faciam apud patrem tuum? — Ego eam apud illum, qui me recipere non vult? — Cur eum non objurgavisti? — Diceret: quid feci? — Cur hanc vestem induisti? — Aliam induerem (2), si haberem. — Nonne eam mutare

(1) Hemos visto (*Método*, 37^a lección, nota 8) que *mucho*, *un poco*, *demasiado* con un comparativo se traduce por el ablativo de *multum*, *paulum*, *nimum*: *multo*, *paulo*, *nimio*; esto tiene lugar igualmente en los relativos y sus correlativos, *quo*, *quanto*, *eo*, *tanto*, y aun en *ut* que se convierte entónces en *quo*: *quo magis* (por *ut magis*), *quo minus* (por *ut minus*). En general, todo adjetivo ó pronombre expresando el grado ó medida de una voz ó de una locucion comparativa, se pone en ablativo: *paulo ante* (y no *paulum*); *plurimis post diebus* (y no *plurimos dies*); *nihilo aliter* (y no *nihilum* ó *nihil*). Igualmente aquí *multo malius* (y no *multum*).

(2) Lo que significa á la vez: si yo *hubiese tenido* y si yo *tuviese otro*, me lo habria puesto y me lo pondria, segun la extension de la continuacion del discurso: una ú otra significacion aquí son indiferentes. Verémos (*Método*, lección 74^a y 75^a, *Obser. A.*) que echando mano del pluscuamperfecto del subjuntivo (expresando *anterioridad*): *aliam induissem*, *si*

vis? — Ubi mutem? — Apud mercatorem quemlibet. — Prædiceres; nunc sero est. — Cur hoc fecisti? — Id ego non facerem, quod tutemet ante me fecisti? — Quoniam tu te pacto hinc expedisti? — Admodum impeditus eram. — Os tuum illa die tunc videre vellem. — Si egrediar ego, num tu quoque egrediaris? — Si sudum sit, egredi possim. — Si id cogites, num id facias? — Si deambulare tibi liberet, non posset fieri. — In prælio non adfuisti? — Arma non habebam; qui adesse possem? — Peteres (arma), etiam sumeres denique curares ne abesses.

215.

Scipio prætor homini cuidam causam agentis patronum (causæ) dabat hospitem suum, hominem nobilem, sed admodum stultum. Quæso, ait ille, prætor, adversario meo da istum patronum; deinde mihi neminem dederis. — Debeone egredi? — Alio die (ad id) te hortatus fuerim. — Nonne conaris eum videre? — Conarer eum videre, sed domi non est. — Num ei hanc licentiam dares? — Eam illi abnueram. — Biberesne non sitiens? — Nihilo magis, quam ederem non esuriens. — Nonne verum ei dixeris? — Ejus inscitiam veritus fuerim. — Si quid falsi dixeris, nonne tibi noceas? — Nonne potes eum linquere? — Si solum (esse) eum ego siverim, perierit. — Quin eum das cuiquam in custodiam? — Sane vellem, at num mihi dixeris cuinam? — Id tibi sane dixerim, sed me pudet. — Quamobrem? — Novi eum: ubi ignotum quem viderit, aufugerit.

216.

Cur non arcessis fratrem tuum? — Si scirem ubi est, eum arcessivissem (arcessissem). — Nonne tibi dixit, ubi esset? — Id ille si mihi dixisset, scirem. — Si ægrotares, egone fecissem, ut exires? — Quid refert, ægrotemne annon, si quidem ambulare nequeo? — Si periculum facere velles, domum jam advenissemus. — Cur non edis? — Si esurirem, edissem, et si tu mihi nullus diceres (ou dixisses). — Num venisses, si rhedam haberem meam? — Venirem, si me excipere voluisses. — Legissetne hunc librum, si eo non delectatus fuisset? — Eo si non delectatus fuisset, non legisset (eum). — Num famam sibi peperisset, si arbitratus esset ejus operæ pretium esse? — Si voluisset, non potuis-

habuíssem, el visto sería mas fuerte, y eso no podría tener sino una sola significacion : si yo hubiese tenido un otro, me lo habria puesto.

set; ideo id flocci fecit. — Cur pro isto causam non dixit? — Is si fuisset ipsa eloquentia, culpa illum liberare non potuisset.

217.

Quid censes? Nihil dicis. — Sane dixerim, quid cogitem, sed ad me non attinet loqui. — Num sines strepitum hunc producier? — Sane silentium rogavissem, sed nemo audit. — Quis tibi dixit patrem ægrotare meum? — Mater tua id mihi scripsit. — Num sororem tuam ejus rei certior facies? — Nunc, quod ex aliis auditura sit, malo (id) ei dicere. — Cur ascendis super hanc mensam? — Nesciebam id esse vetitum. — Etiam si id vetitum non esset, nonne tu abstinere debueris id facere? — Ambulatum igitur non ivisti? — Scio, quid mihi accidisset: humidum est atque frigidum, et id mihi nocuisset. — Nonne rhedam habes tuam? — Nempe itidem mihi, credo, et in rheda evenisset. — Tristis es. — Unde tibi in mentem venit me esse tristem? — Nempe si tu hilaris esses, credo, silentium hoc mœstum non servares. — Visne fratrem accire meum? — Si mihi asseveres eum venturum esse, ei scribam. — Malo ad illum (domum suam) ire, atque eum huc deducere, si venire possit. — Longe est ire usque ejus domum. — Si longe sit (ou esset), id eo faciam (fecerim ou facerem), quo tibi gratus sim (ou essem).

218.

Nonne in hoc ego possum operæ tuæ parcere? — Minime; hoc aliter fieri non potest. — Bene aliquid facere huic homini (te) decet. — Quod mihi nunc suades, id prius faciendum fuerat. — Nonne hoc emis? — Egone hoc emere? — Non caro (magno) constat. — At quid eo facerem? — Liberos tuos donares. — Liberos meos his uti rebus! minime. — Nihilne mihi das? — Egone tibi dem quidquam? — Penulam meam habet; egone id patiar? — Quid tua refert? Ea tibi non opus est. — Egone, ea ut patiar horam illum unam esse indutum! — Locutusne es cum eo? — Locutus sum cum eo. — Et quid respondit? — Dixit se meruisse, ut memor essem sui. — Ut memor esses! At litteras, quid de illis igitur sentit? — Non agnovit manum. — Garris: illene, ut filii manum ignoraret? — Num putas eum recte fecisse? — Non; ejus agendi ratio vituperanda mihi videtur. — Utinam hic prope alicubi esset, atque hæc audiret! — Non tam es miser (miserandus), quam putas. — Utinam sciam ita esse istuc! — Nihil commisisti. — Utinam, ut culpam, sic etiam suspicionem vitare potuissem! —

Faciam ego quidlibet, nemo non idem faciet. — Et tibi non satis est? — Prout se res habet. — Mihi satis est. — Reipsa tibi satis esset? — Moriar, si magis gauderem, id si mihi accidisset! — Cur ei succenses (iratus es)? — Merito succenseo (sum) : melius, pejus; prosit, obsit; nihil sua refert, dum se oblectet.

219.

Quid vis? — Mihi respondeas. — Quin loqueris? Tibi respondeam (1). — Egone, quæ dixi, rursus (ut) dicam? — Tibi dicturus sum, quamobrem hoc a te postulem : non audii. — Ego credam te non audisse? — Quo iret postulatio mea, nisi sic esset? — Quo iret? Ut me illuderet. — Moriar, si id cogitem! — Peream, si verbum credam unum horum, quæ dicis! — Modo si paulum auscultare velles, actum esset. — Si me amitteres, abirem. — Qui sinerem te abire? — Non vacat mihi tempus. — Parvi tibi laboris (id) esset, et oblectatio devinciendi eum officio rem tibi conduplicaverit. — Quid tibi tuus centurio dixit? — Edixit mihi, ne curem sua negotia.

220.

Eine libros suos feram? — Quo possis illos ei ferre? — In conclave suum. — Ne inferas pedem in conclave ejus; jubebis suos ei libros ferri. — Cur eos ego non ferrem? — Ideo, quod non oportet ad eum intro ire. — Non video cur (causam, quare) intro non irem (ou eam). — Prius auscultam paucis, quod quum dixerim, facito, si placet. — Noli id experiri, furit. — Furor ejus non terret me. — Tum sine tibi me comitem fore (ou esse). — Omitte curare, ut me ducas. — Timeo quid dicat. — Fuge curare, quid dicturus sit. — Si mihi etiam malediceret, id nihili facerem. — Si scribamus, nonne id sit inutile? — Abstineamus scribere. — Cur vociferas? — Quod me male mulcasti. — Parce vociferari.

221.

Tibine dixit, quid sibi acciderit? — Non dixit (mihi), et dubito an dicturus sit. — Quidni dicat? — Quod eum pude-

(2) *Mihi respondeas*, que V. me responde, subjuntivo imperativo (*volo ut*) *mihi respondeas*. En la respuesta, *tibi respondeam* podría expresar también el subjuntivo (*ut*) *tibi respondeam*, (á fin) que yo le responda á V.; pero expresa también el futuro condicional : yo le respondería á V. El imperfecto del subjuntivo *tibi responderem* tendría significación de pasado : que yo le respondiese á V., yo le habría respondido á V., y no se ligaría con *quin loqueris*.

ret. — Sed illi opus est pecuniam a te petere. — Nescio an petiturus sit, sed si petiturus esset, alia id causa peteret. — Ego vero non dubito quin tibi dicat. — Dic mihi, cur non dubites. — Ideo non dubito, quod novi eum. — Quid fasciola tua fecisti? — Quid illa factum fuerit, te rogabo. — Scires ubi eam posueris. — Si scirem, invenirem. — Fac, ut eam non perdas, reddo tibi eam. — Loquerisne cum patruo tuo? — Nescio an eum hodie visurus sim. — Fac ut eum quam maturissime convenias. — Scisne num pater tuus in urbe sit? — Dubito an hic sit. — Num amicus tuus possit venire? — Abiit (Profectus est). — Tibine dixit an rediret? — Non dubito, quin redeat. — Quid postulabat a te? — Rogabat, num uxorem ego essem ducturus. — Visne ei scribam? — Non est operæ pretium, fac modo, ut eum convenire possim. — Nescio an hoc fieri possit. — Num sinis, ut tibi adjuvem? — Non, laboris tibi nimis esset. — Oravistine prætorem, ut veniret? — Jussit, ut redirem. — Te docere vult, ut dignitatem suam non lædas. — Me eo reduxit, ut nescirem, quo me verterem. — Oportet denuo eas ad eum. — Filio dicturus sum, eat ad eum.

222.

Imusne intro? — Eamus intro, si janua patet. — Cavete (ne) introeat. — Exspectemus, donec veniat. — Dic veniat. — Qua lege hoc tu nobis das? — Seram emitote, quam januæ affigendam curabitis; videtote, ut domus a summo ad imum dealbetur; colitote hortum, et facitote, ne quis fundo detrimenti quid afferat. — Accipiamus has condiciones, agamus huic viro gratias, et polliceamur ei nos religiose facturos omnia, quæ mandat. — Annon surgis (e lecto)? — Nondum lucet. — Cur rides me intuens? — Quod hæc tu verba fundens tremebas. — Nobisne hæc verba facis? — Ludentibus, non laborantibus verba facio. — Nonne tibi tempus longinquum esse videtur? — Cito tempus præterit; nullus agenti dies longus est. — Nihil agenti dies longa est. — Nequeo laborare. — Animo tibi opus est non abhorrente a labore. — Tum magister mihi nullus est. — Discentium studiis inveniuntur magistri. — Nihilne huic credis, quod fatur? — Mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus.

223.

Unde advenit? — Ab exercitu venit. — Militatne? — Ubi ætas militiæ patiens fuit, nomen professus est. — Num gessit bellum? — Patiens laboris, aliorum, annos (per) decem in

Gallia militavit. — Cur domi maneam? — Quod ego te in via video publica ludere. — Heri te deprehendi in via publica ludentem. — Nonne filiam meam invisurus es? — Audio eam queri. — Nonne audis eam querentem? — Tunc hunc honorem petivisti? — Me non petentem acciverunt. — Quid tædet eum? — Nihil agere solitum, tædet eum.

224.

Satisne compertum tibi est an pater tuus mox adventurus sit? — Potest esse, ut protectionem (suam) differat. — Dic mihi, quid prohibuerit, ne mihi scriberes. — Tempus defuit mihi. — Nonne tibi defuit propterea, quod id capere non calluisti? — Mihi non suppetit ingenium sic, ut id sciam. — Quid est causæ, cur gaudeas? — Forte nescis, quid hic evenierit? — Omnino. — Necesse est, ut hujus te rei gnarum faciam. — Pater meus me accivit: vis, inquit, ludere; vis ridere; vis te oblectare; vis habere in sumptum; plane recte hæc sunt omnia; mihi vero placet, ut etiam labores. Incamus pacatum quid: procuratorem præficiam, qui tibi sestertios mille menstruos numeret, ea lege, ut laboris tui tu ei specimina proferas; eidemque permitto, ut pecuniam det majorem, simul atque major speciminum numerus fiet. — Et tu accepisti conditiones? — Rogas an acceperim? — At si forte eveniat, ut alia atque alia abreptus oblectatione, tu prohibere non potueris quin faceres ne quidquam? — Non metuo casus ne hic incidat, et efficiam sic, ut mihi ne quid simile accidat. — Ut ut esset, stipularere, ut, quibus mensibus nihil fecisses, ne dimittereris prorsus absque pecunia.

225.

Quid obstat, cur non proficisceris? — Consobrinus meus; absque eo esset, jam profectus eram (ou. essem). — Ne tibi sit mirum, cur non adsit; fortasse pater ejus fuerit eum moratus. — Quem si pater moratus esset, quantas et quoties et quam faciles habuit præmonendi mei occasiones! — Cogita tu ipse, quam sæpe parvi momenti difficultates superare difficile est. — Non nescis, in quibus is me angustiis semel desernerit? — Num reprehendis, quod patri dicto erat audiens? — Te unum attendis; suæ ipsius cuique utilitati serviendum est, quod sine alterius fiat injuria. — Hoc ei, quod sciam, non oberat. — Satis est, ut potis non fuerit. — Age, tua hæc est sententia, ut id recte fieri mihi videatur. — Lucrum tibi merum est, rem sic accipere. — Quid autem lucri mihi est in ea re? — Rem æquo animo ut feras.

Miror quid agas: tu te modo intro corripuisti timidus; quapropter tu te nunc exanimatum citius eduxisti foras? Loquere. — Nequeo initium ullum invenire mearum rerum, unde exordiar narrare, quæ nec opinanti accidunt: partim quæ perspexi his oculis, partim quæ accepi auribus. — Actumne est de matre tua? — Aliter suspicabar morbo me visurum affectam, ac sensi esse, matrem meam. — Num periclitatur? — Spero procul abesse eam a vitæ periculo. — Attamen postquam te ancillæ aspexere advenisse, illico omnes simul lætæ exclamaverunt: venit! — Id, quod me repente aspexerant. — Quid tum mutationis intervenerit, didicim. — Audies. Vix intus paululum progressus eram, continuo vultus earum sensi immutari omnium. Male augurabar. — Quid tandem occurrit? — Una illarum interea propere præcucurrit, nuntians me venisse. Ego matris videndæ cupidus, recta consequor.

Postquam introii, medicum conspicio lecto assidentem. Statim percontor. Ille nihil; sed gestu modo silentium poscit. Circumspicio: quantus matris pallor! Quæ vox! Quam sæve cruciabatur! Postquam aspexi: o diem infaustum! inquam, et corripui illico me inde lacrimans, atroci cura percitus. — At eni medicus consequitur. Miseritum est (eum tui). Roga (eum). — O mi amice, hoc non sic est, ut putas; sævitia jam mali omnis præterit. — Quid clienti tuo dixerim, an ignoras? — Dixi ei rem suam esse desperatam, primum quod sero eam aggressus esset, tum (quod) adversarius (ejus) tanta valeret auctoritate, quantam sibi spes erat æquandi nulla, postremo (quod) ipsi etiam periculosum esset proseguere eam. — Ille censebat in ea re patientia opus esse et pecunia, litigationem produci posse, impensam esse magnam præsumendam, sed ad summum necesse esse, ut bene cederet et ipse causam vinceret. — Ostendi (ei) solatium ipsi futurum esse, hujus litis sumptui si pepercisset, et inimicitiam potentissimi viri et paratissimi non suscepisset. — Potest esse, ut alium quem in consilium arcessat; sed ego mihi conscius ero, quod in rem infirmam eum non induxerim. — Esto, ut recte sentias, et ille assentiatur; sed mos hominibus non est rationi obtemperare, quum acerbis utilitatis stimulis concitentur.

Quid igitur accidit, quod omnes perturbati estis? — Mira

nobis modo nuntiata sunt. — Quid tandem? — Dicere nequeam, adeo rumores sunt inter se discrepantes. — Quid vero agitur? — Delata res est ad concilium. — Eia! dic quid concilium statuerit. — Sententiis sunt inter se pugnantibus, et etiam nunc inter eos magna exsistit controversia. — At Proculus, quid ait? — Is et alii complures nihil temere agendum, neque a consuetudine discedendum existimant: eventum esse nullum tam repentinum, in quo prudentiæ usus non postuletur; eos in præsens nulla re nisi rumoribus perturbari, et magni referre ante omnia, ut stationem quisque suam constanter tueatur; interea rem in veritatis lucem sese prolaturam, eosque id explorete aggressuros. Postremo quid esse stultius, quam caput, imminente periculi specie, objectare periculo? — Filio scribis denuo? — Imo, mecum is in gratiam rediit. — Igitur ad bonam frugem se recepit? — Sic: calamitas subito accepta unde minime quis crederet, eum ad bonam frugem reduxit. — Num ipse hæc tibi renuntiavit? — Omnia hæc comperi a quodam ex ejus familiaribus, quem ad me miserat veniam deprecandi gratia. — Et precibus ejus tu cessisti? — Ei petenti veniam dedi libenter, et excusationem ejus accepi. — Facile flexus fuisti.

229.

Hortatus est me amicus ejus, ut speratam a me ipso occasionem e manibus non dimitterem: operæ pretium esse, dum his adhuc percussus erat, quæ ei accidissent, ejus bene agendi propositum ut confirmarem; dignitatem pati meam ut in hac reconciliationis via obviam irem. — Quid fovere iras miserabiles, quibus licet quam maxima felicitate frui? — Tribus horis filius convenire te potest, fortunas omnes commissurus (est) in tuum arbitrium, præsidiique nihil a te rogabit, nisi quod ad liberalem vivendi rationem pertineat. — Asiam invisisti; quibusnam gentibus incolitur? — Audivi plerosque Asianos esse ortos a Scythis, montesque antiquitus traductos, et propter loci fertilitatem ibi consedissee, pristinosque incolas, qui ea loca tenerent expulisse; solosque esse qui, patrum nostrorum memoria, Asia omni reducta Hesperios intra fines suos ingredi prohibuerint; qua ex re fieri, uti earum rerum memoria magnam sibi auctoritatem magnosque spiritus in re militari sumerent. — Venitne debitor meus? — Venit, dum abesses, et est professus se tibi satisfacturum; at dubito an rediturus sit. — Negas eum esse rediturum: quamobrem temere adeo judicas eum muneri suo defuturum? — Hoc tantum dixi, me dubitare. — Id ei solertiæ erat, ut argumenta iisdem verbis refelleret, quibus expressa fuissent. — Nonne

statutum tibi est castra repetere? — Ego, repetam? — Quid dixti (dixisti)? Rho! non repetes? Discedes, quaeso, potius e castris? Quæ hæc amentia est? Enim vero prorsus jam tacere non queo, et cogis ea, quæ nolo, ut coram omnibus loquar. — Nunc, quum prætoris alienum esse a me animum sentiam, nec profecturum me quidquam posthac esse arbitror, cur repetam?

230.

Ignarum censes tuorum consiliorum esse me, aut quid id sit, quod fastidias ad hunc modum? Primum hanc ubi dixisti causam, te propter oppidi, ubi in præsidiis esses, insalubritatem valetudine affici, pollicitus ego sum statim advenientem te hinc fore concessurum. Nunc postquam ademptam hanc quoque tibi causam vides, nactus alteram es. — Erras, si me causas fingere putas. — Sine loquar. Aliquando tamen, animum ut ad liberale quodquam studium adjungas tuum, quam longum spatium tui oblectandi tibi dedi! Sumptus, quos fecisti animi causa, quam animo æquo tuli! Egi atque oravi tecum, militiæ disciplinam ut inires. Tempus dixi esse. Impulsu abiisti meo. — Opusne tuum ad patrem detulisti? — Ubi primum hoc opus perfeci, detuli ad eum, sed jam abierat. — Quota hora igitur ei detulisti? — Hora octava et dimidia. — Sero fuit. — Ocius nequibam, induendæ mihi erant vestes, et ubi eas primum indutus fui, egressus sum. — Quando jentavisti? — Postquam jentavi, hora sonuit duodecima.

231.

Maturene convivium habitum est? — Ut convivæ conveniunt, statim adierunt convivium. — Nonne diu cessaverunt sermones inter se serentes? — Temporis spatium haud magnum, postquam vero sermoni finem fecere, comedere coeperunt. — Num id tibi temporis multum absumpsit? — Ut surrexi e lecto opus statim inchoavi, et brevi jussa hæc perscripsi. — Urbs igitur capta fuit? — Oppugnata fuit, militesque, postquam urbem diripuerunt, immisericorditer captivos trucidaverunt. — Postquam abiit, nonne tibi patefactum est eum fustis (sui) oblitum fuisse? — Quum in eo erat ut egredieretur, hospes quidam advenit. — Et oculos hospes iste tuos avertit? — Is, ut primum aspexit, adiit illum, amboque una sunt egressi. — Venerant legati, quid consul eis respondit? — Illo die legati sine responso fuerunt dimissi. — Nocte num fuit concilium? — Non : consulem, nocte, quæ consecuta est, remotis arbitris, anceps cura agitare : nolle de

serere socios, nolle minuere exercitum, quod aut moram sibi ad dimicandum, aut in dimicando periculum³ afferre posset.

232.

Quid agit consul? — Stat sententia, non minuere copias, ne quid interim hostes inferant ignominiaë; sociis spem pro re ostentandam censet; sæpe vana pro veris, maxime in bello, valuisse; et credentem se aliquid auxilii habere, perinde atque haberet, ipsa fiducia, et sperando atque audendo servatum (fuisse). — Dic mihi quid causæ sit, cur me non admittit? — Edixit, ne quisquam ad eum adiret, et mihi. ne abscederem, imperavit, in interioreque ædium parte ut manerem solus cum solo. — Metuo, ne pater (e) rure redierit, et cum illo intus sit. — Nihil tam difficile est, quin quærendo investigari possit; percontare. — Si voluisses, dicere posses. — Nihil tibi possum dicere, nisi quod nunquam unum intermittit diem, quin semper veniat. — Ut eum aspexeris, ubi ubi sum, fac me quam primum certiozem.

233.

Scis, quid inter nos convenit? — Animam potius relinquam, quam id obliviscar. — An censes clam me esse, quam tu graviter id feras, quod evenit? — Quam hoc mihi videtur factum prave, nequeo satis proloqui. — Cur eum non ostendisti, quanti penderes? — Ah! non suspicabatur, quantas alter ille suis consiliis mihi conficiebat sollicitudines! — Proinde hiscere nemo audebat. — Quasi tu dicas factum id mea culpa. — Multum abest; satis scio dignum esse te, cui omnia committam. — Quæso, care mi amice, quoniam non potest fieri quod vis, id velis quod possit. — Non æque facis, qui me id rogites, quod in potestate non est mea. — Id adeo miror, quomodo tam ineptum quidquam tibi in mentem venire potuerit. — Noli de me temere judicare: nihil est bene (adeo) cogitatum, quin male interpretando possit depravarier.

234.

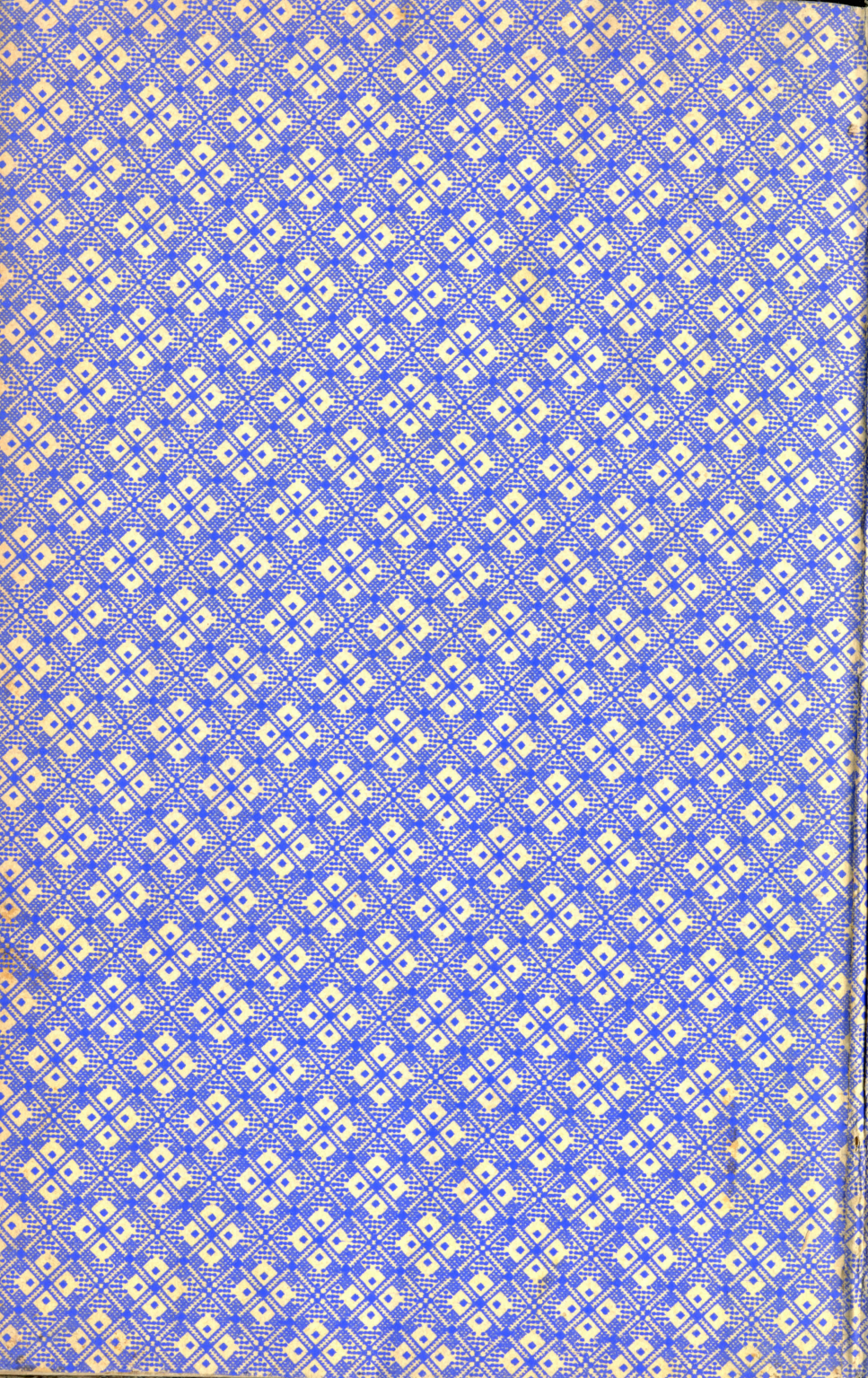
O domina, operam mihi dedisti, pro qua nequeo satis tibi gratias agere. — Recte factum, et volupe est. — Cujus memoria apud me nunquam intermoritura est. — Dictis, ut credam, facis. — Solitam benignitatem tuam obtines. — Ha, ha, hæ! Tune mihi istuc dicis? — Opitulari adeo tu calles, ut opportunus obitus, sermo, adventus tuus, quocumque adveneris, semper sit. — Ac tu quidem morem antiquum atque

ingenium obtines, ut unus hominum homo te vivat nunquam quisquam blandior.—At servatrix mea fuisti.— Quid quæris? Nequeo quin res edam mirabiles. — Recte dixisti: quamquam jocularis, nunquam tibi ex ore quidquam exiit, quod magis omnes numeros veritatis haberet. — Desinas operæ tam levi pondus addere. — Non minimam, quæ minima sunt interdum beneficia, gratiam ineunt. — Etenim opportune et feliciter fieri, hoc in rebus magni momenti est. — Verum enim vero sæpe fit, ut, quibus in rebus alius ne memor quiddam est, de eadem causa grati animi homo factus sit amicissimus.

235.

Nonne a te hæc sunt exorta omnia? — Ego nullam de his rebus culpam commerui. — Tune is non es, qui eos perturbasti? — Non; et dum ego ne (1) sim in causa, turbent porro quam velint. — Redi in gratiam cum eis, ac noli adversari mihi.—Si mecum illi congruere vellent, satis certo scio, tantam rem clam me non haberent, quam celasse intelligo. — Quod factum est, tu male interpretaris. — Nunc, quum eorum alienum esse a me animum sentiam, nec conventurum inter nos posthac esse arbitror, quamobrem in gratiam redeam? — Malus (Nequam) homo quod suasit, ii fecerunt. Mirandumne id est? Censen' te posse reperire quemquam hominem qui careat culpa? An quia non tu unquam delinquis? — Tinet ipse vide cum eis.

(1) *Ne puede reemplazar non, sobre todo despues de dum, dummodo, modo y aun ut, pero no conserva ménos por eso su valor siempre preventivo. Temístocles dió por instruccion á sus colegas de no libertar á los enviados de los Lacedemonios ántes que él mismo fuese libertado: Themistocles collegis suis prædixit, ut ne prius Lacedæmoniorum legatos dimitterent, quam ipse esset remissus. Non reemplaza tambien algunas veces ne, pero solo con el imperativo ó el subjuntivo tomado imperativamente para expresar impulsión, voto, etc. Estos modos le dan el valor preventivo de ne. Que el niño, aun ántes de saber hablar, no se acostumbre á discursos que le sería necesario olvidar: Non adsuescat puer, ne dum infans quidem est, sermoni, qui dediscendus sit. Es el aniversario de mi nacimiento en qué le escribo á V. eso, día en qué yo habria debido bien no nacer, ó nacer hijo único: Hæc ad te diē natali meo scripsi, quo utinam susceptus non essem, aut ne quid ex eadem matre postea natum esset.*





ALENDON

CLAVE

DE

LATIN